

# J. STALIN

KRÓTKI ŻYCIORYS

PROLETARIUSZE WSZYSTKICH KRAJÓW, ŁĄCZCIE SIĘ!



И. Гаусс.

# JÓZEF STALIN

Krótki życiorys

OPRACOWALI:

J. Aleksandrow, M. Gałaktionow,  
W. Krużkow, M. Mitin,  
W. Moczalów, P. Pospielow



~~330~~

226



• KSIĄŻKA i WIEDZA •

Warszawa 1950

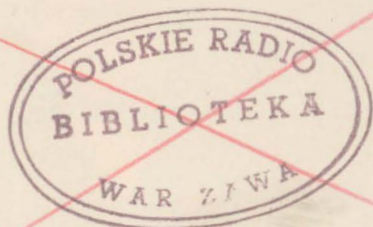


„Książka i Wiedza”, Warszawa  
Printed in Poland  
Czerwiec 1950 rok



3906/II

*Niniejsze wydanie krótkiego życiorysu J. Stalina jest  
przekładem dokonany według drugiego, poprawionego  
i uzupełnionego rosyjskiego wydania  
Instytutu Marksa — Engelsa — Lenina przy KC WKP(b)  
(Gospolitizdat, 1950 r.).*



~~2912 05~~

B-1-94414

Zakłady Graficzne „Książka i Wiedza”

013472

# I

**J**ÓZEF WISSARIONOWICZ STALIN (Dzugaszwili) urodził się 21 grudnia 1879 r. w mieście Gori, guberni tyfliskiej. Ojciec jego, Wissarion Iwanowicz, narodowości gruzińskiej, z pochodzenia chłop ze wsi Didi-Liło, guberni tyfliskiej, był z zawodu szewcem, następnie robotnikiem fabryki obuwia Adelchanowa w Tyflisie. Matka — Katarzyna Georgiewna, pochodziła z rodziny chłopca pańszczyźnianego Geladze, we wsi Gambareuli.

Jesienią 1888 roku Stalin wstąpił do szkoły duchownej w Gori. W 1894 r. ukończył szkołę i wstąpił w tymże roku do tyfliskiego prawosławnego seminarium duchownego.

W Rosji w tych latach, na gruncie rozwoju kapitalizmu przemysłowego i wzrostu ruchu robotniczego, zaczął się szeroko rozpowszechniać marksizm. Utworzony i kierowa-

ny przez Lenina petersburski „Związek Walki o Wyzwolenie Klasy Robotniczej“ stał się potężnym bodźcem do rozwoju ruchu socjal-demokratycznego w całym kraju. Fale ruchu robotniczego dotarły również do Kraju Zakaukaskiego, dokąd już przeniknął kapitalizm i gdzie panował silny ucisk narodowo-kolonialny. Kraj Zakaukaski był typową kolonią caratu rosyjskiego, krajem agrarnym, zafanym pod względem ekonomicznym, z silnymi jeszcze pozostałościami pańszczyzny, krajem zaludnionym przez liczne narodowości, mieszkające obok siebie jak na szachownicy.

W ostatnim 25-leciu XIX wieku w Kraju Zakaukaskim zaczął się szybko rozwijać kapitalizm wyzyskując w sposób rabunkowy robotników i chłopów, zaostozając ucisk narodowo-kolonialny. Szczególnie szybko rozwijało się górnictwo, wydobywanie i przetwarzanie ropy naftowej; podstawowe pozycje zagarnął tu kapitał zagraniczny. „Kapitalizm rosyjski — pisał Lenin — wciągał w ten sposób Kaukaz do światowego obrotu towarowego, niwelował jego odrębności miejscowe — pozostałość starodawnego zasklepienia

patriarchalnego — s t w a r z a ł s o b i e r y n e k dla swych fabryk. Kraj, w okresie po reformie słabo zaludniony albo zaludniony przez górali, którzy stali z dala od gospodarstwa światowego i nawet z dala od historii, przeistaczał się w kraj przemysłowców naftowych, handlarzy wina, fabrykantów pszenicy i tytoniu...“<sup>1</sup> Wraz z pojawieniem się na Kaukazie kolei i pierwszych fabryk pojawiła się również klasa robotnicza. Szczególnie szybko rozwijało się naftowe Baku — wielkie centrum przemysłowe i robotnicze na Kaukazie.

Rozwojowi kapitalizmu przemysłowego towarzyszył wzrost ruchu robotniczego. W ostatnim dziesięcioleciu ub. wieku w Kraju Zakaukaskim prowadzili pracę rewolucyjną zesłani tam marksiści rosyjscy. Zaczęło się propagowanie marksizmu. Tyfliskie seminarium prawosławne było wówczas wśród młodzieży rozsadnikiem wszelkiego rodzaju idei wolnościowych zarówno narodnicko-nacjonalistycznych jak i marksistowsko-internacjonalistycznych; pełno w nim było rozmaitych kółek nielegalnych. Panujący w se-

---

<sup>1</sup> W. Lenin. Dzieła, 3 wyd. ros., t. III, str. 464.

minarium reżim jezuicki budził w Stalinie burzliwy protest, podsyczał i wzmacniał w nim nastroje rewolucyjne. Piętnastoletni Stalin staje się rewolucjonistą.

„Do ruchu rewolucyjnego — mówi Stalin — przystąpiłem mając lat 15, kiedy nawiązałem kontakt z nielegalnymi grupami marksistów rosyjskich przebywających wówczas w Kraju Zakaukaskim. Grupy te wywarły na mnie duży wpływ i wszczepiły mi zamiłowanie do nielegalnej literatury marksistowskiej“<sup>1</sup>.

W latach 1896 — 1897 Stalin stoi na czele kółek marksistowskich w seminarium. W sierpniu 1898 r. wstępuje już formalnie do tyfliskiej organizacji Socjaldemokratycznej Partii Robotniczej Rosji. Stalin zostaje członkiem grupy „Mesame - dasi“ — pierwszej gruzińskiej organizacji socjaldemokratycznej, która odegrała w latach 1893 — 1898 w pewnej mierze dodatnią rolę w dziele rozpowszechnienia idei marksizmu. Grupa „Mesame - dasi“ była politycznie niejednolita — większość jej stała na stanowisku „marksizmu legalnego“ i ciążyła ku burżuazyjnemu nacjonalizmowi.

---

<sup>1</sup> *J. Stalin*. „Rozmowa z pisarzem niemieckim Emilem Ludwigiem”, 1938 r., wyd. ros., str. 9.



J. W. STALIN  
*Fotografia z r. 1894*



Stalin, Kecchoweli, Cułukidze utworzyli trzon kierowniczy rewolucyjnej marksistowskiej mniejszości „Mesame - dasi“; mniejszość ta stała się zarodkiem rewolucyjnej socjaldemokracji w Gruzji.

Stalin wiele i uporczywie pracuje nad sobą. Studiuje „Kapitał“ Marksa, „Manifest Partii Komunistycznej“ i inne dzieła Marksa i Engelsa, zaznajamia się z pracami Lenina, skierowanymi przeciwko narodnictwu, „marksizmowi legalnemu“ i „ekonomizmowi“. Już wówczas prace Lenina wywarły głębokie wrażenie na Stalinie. „Za wszelką cenę muszę go zobaczyć“ — powiedział Stalin po przeczytaniu pracy Tulina (Lenina) — wspomina jeden z towarzyszy, który znał dobrze Stalina w owym czasie<sup>1</sup>.

Zakres teoretycznych zainteresowań Stalina jest nadzwyczaj szeroki — studiuje filozofię, ekonomię polityczną, historię, nauki przyrodnicze, czyta klasyków literatury pięknej — staje się wykształconym marksistą.

---

<sup>1</sup> „Opowiadania starych robotników Kraju Zakaukaskiego o wielkim Stalinie”, wspomnienia tow. P. Kapanadze. Wydawnictwo „Mołodaja Gwardia”, 1937 r., wyd. ros., str. 26.

Stalin prowadzi w tym okresie intensywną pracę propagandową w kółkach robotniczych, uczestniczy w nielegalnych zebraniach robotniczych, pisze odezwy, organizuje strajki. Była to pierwsza szkoła rewolucyjnej pracy praktycznej, którą Stalin przeszedł wśród przodujących proletariuszy Tyflisu.

„Przypominam sobie — mówił Stalin — rok 1898, kiedy po raz pierwszy powierzono mi kółko składające się z robotników warsztatów kolejowych... Tutaj, w gronie tych towarzyszy, przeszedłem wówczas pierwszy swój bojowy chrzest rewolucyjny... moimi pierwszymi nauczycielami byli robotnicy tyfliscy“<sup>1</sup>.

Nauczanie w marksistowskich kółkach robotniczych w Tyflisie odbywało się według opracowanego przez Stalina programu.

W seminarium, gdzie był zorganizowany surowy system śledzenia „podejrzanych“, zaczynają domyślać się nielegalnej pracy rewolucyjnej Stalina. 29 maja 1899 r. wydalają go z seminarium za propagandę marksizmu. Przez pewien czas Stalin jako tako utrzymuje się z korepetycyj, a następnie (w grudniu 1899 r.) zaczyna pracować w Tyfliskim Obser-

---

<sup>1</sup> *J. Stalin. Dzieła, wyd. ros., t. 8, str. 174.*

watorium Fizycznym jako obserwator-rachmistrz \*. Nie przerywa przy tym ani na chwilę działalności rewolucyjnej.

Już w owym czasie Stalin jest jednym z najbardziej energicznych i wybitnych działaczy tyfliskiej organizacji socjaldemokratycznej. „W okresie 1898 — 1900 r. powstała i ukształtowała się kierownicza centralna grupa socjaldemokratyczna organizacji tyfliskiej... Tyfliska centralna grupa socjaldemokratyczna dokonała ogromnej pracy rewolucyjno-propagandowej i organizacyjnej w związku z utworzeniem nielegalnej socjaldemokratycznej organizacji partyjnej“<sup>1</sup>. Stalin stoi na czele tej grupy. Leninowski „Związek Walki o Wyzwolenie Klasy Robotniczej“ był wzorem, który stale naśladowali w swej pracy tyfliscy socjaldemokraci rewolucyjni. Ruch robotniczy w Tyflisie, pod kierownictwem rewolucyjnej mniejszości „Mesame - dasi“ (Stalin, Kecchoweli, Cułukidze), poczyną w okresie tym przekraczać ramy dawnej,

---

\* Rachmistrz w obserwatorium — pracownik dokonujący obliczeń naukowo-technicznych. *Red. przekł. polsk.*

<sup>1</sup> L. Beria. „Przyczynek do dziejów organizacji bolszewickich w Kraju Zakaukaskim”, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1949 r., str. 23.

wyłącznie propagandowej pracy „z wybitnymi jednostkami“ spośród robotników. Agitację w masach za pomocą wydawania odezw na tematy aktualne, za pomocą masówek i demonstracji politycznych przeciwko caratowi życie wysuwa na plan pierwszy.

Oportunistyczna większość „Mesame-dasi“, która przechylała się na stronę „ekonomizmu“, odżegnywała się od metod rewolucyjnych i była przeciwna „ulicznej“ walce politycznej z samowładztwem, zwalcza nową taktykę niezwykle ostro. Stalin i rewolucyjna mniejszość „Mesame-dasi“ prowadzi zaciętą i nieprzejednaną walkę przeciwko oportunistom o zastosowanie nowej taktyki, taktyki masowej agitacji politycznej. Znajdują oni gorące poparcie wśród przodujących robotników Tyflisu.

W przejściu socjaldemokratów tyfliskich do nowych metod pracy wybitną rolę odegrał Wiktor Kurnatowski — wykształcony marksista, niezachwiany zwolennik i najbliższy współbojownik Lenina, krzewiciel idei leninowskich w Kraju Zakaukaskim. Po przyjeździe do Tyflisu jesienią 1900 r. nawiązuje on ścisły kontakt ze Stalinem i rewolucyjną

mniejszością „Mesame-dasi“, staje się najbliższym przyjacielem i współpracownikiem Stalina.

Kiedy w grudniu 1900 r. zaczęła wychodzić „Iskra“ leninowska, Stalin stanął całkowicie na jej stanowisku. Wyczuł on od razu w Leninie twórcę prawdziwej partii marksistowskiej, wodza i nauczyciela.

„Zaznajomienie się z działalnością rewolucyjną Lenina z końca ostatniego dziesięciolecia ub. wieku, a szczególnie po roku 1901, po wydaniu «Iskry» — mówi Stalin — doprowadziło mnie do przekonania, że w osobie Lenina mamy człowieka niezwykłego. Nie był on wówczas w moich oczach zwykłym kierownikiem partii, był jej faktycznym twórcą, ponieważ tylko on rozumiał wewnętrzną istotę i palące potrzeby naszej partii. Kiedy porównywałem go z pozostałymi kierownikami naszej partii, zdawało mi się ciągle, że współtowarzysze Lenina — Plechanow, Martow, Akselrod i inni — stoją o całą głowę niżej od Lenina, że Lenin w porównaniu z nimi nie jest po prostu jednym z kierowników, lecz kierownikiem wyższego typu, orłem górskim, nieustraszonym w walce i śmiało prowadzącym

partię naprzód po niezbadanych drogach rosyjskiego ruchu rewolucyjnego“<sup>1</sup>.

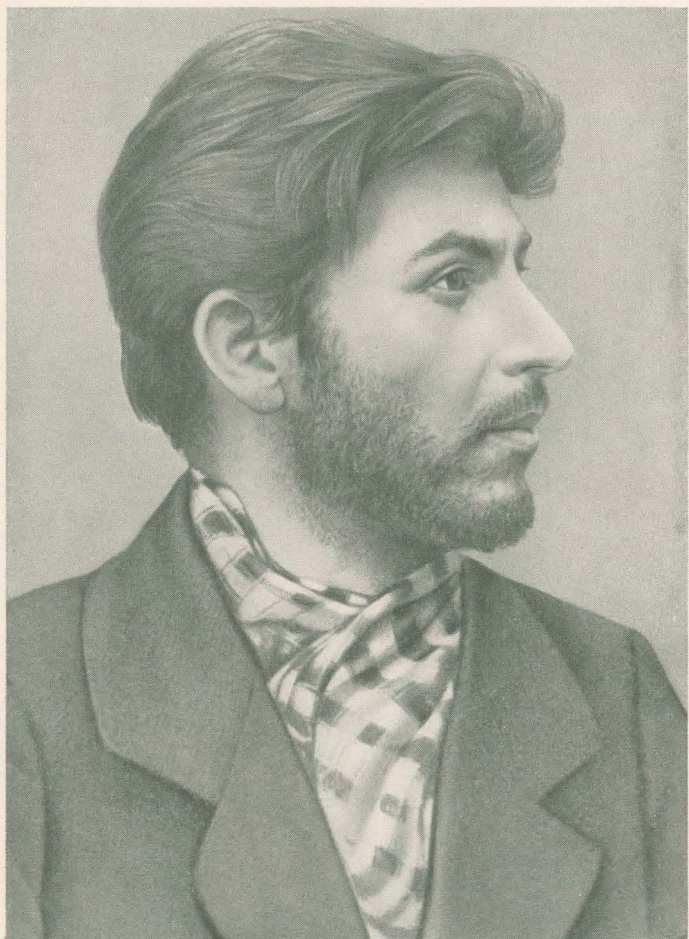
Przejęty bezgraniczną wiarą w leninowski geniusz rewolucyjny poszedł Stalin drogą Lenina. Nie zbaczał nigdy z tej drogi i po śmierci Lenina śmiało i pewnie kontynuuje jego dzieło.

W warunkach rozpoczynającego się kryzysu ekonomicznego, pod wpływem ruchu robotniczego w Rosji i w wyniku działalności rewolucyjnych socjaldemokratów, w Tyflisie w latach 1900—1901 wzmaga się fala strajków ekonomicznych ogarniających jedno przedsiębiorstwo po drugim. W sierpniu r. 1900 wybucha olbrzymi strajk robotników warsztatów kolejowych i parowozowni. W strajku tym bierze czynny udział M. Kalinin, zesłany z Petersburga na Kaukaz. 22 kwietnia 1901 r. w centrum Tyflisu odbywa się demonstracja pierwszomajowa. Stalin jest organizatorem i kierownikiem tej demonstracji. Demonstrację tę „Iskra“ leninowska oceniła jako znamienne wydarzenie o historycznej doniosłości dla całego Kaukazu; wpływ jej na cały póź-

---

<sup>1</sup> *J. Stalin*, „O Leninie”, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1949, 2 wyd., str. 18.





J. W. STALIN  
*Fotografia z r. 1900*

niejszy ruch robotniczy na Kaukazie był wyjątkowo wielki.

W ten sposób, pod kierownictwem rewolucyjnej mniejszości „Mesame-dasi“ ze Stalinem na czele, dokonało się przejście ruchu robotniczego Gruzji od wąskiej propagandy kółkowej do masowej agitacji politycznej. Tym samym również na Kaukazie zaczęło się zespalanie socjalizmu z ruchem robotniczym, podobnie, jak to przed kilku laty świetnie urzeczywistnił kierowany przez Lenina petersburski „Związek Walki“.

Zaniepokojony rozrostem walki rewolucyjnej proletariatu zakaukaskiego, rząd carski wzmaga represje licząc, że w ten sposób powstrzyma ruch. 21 marca 1901 r. policja dokonała rewizji w obserwatorium fizycznym, gdzie mieszkał i pracował Stalin. Rewizja i — o czym dowiedziano się później — rozporządzenie ochrony o aresztowaniu Stalina zmuszają go do przejścia na stopę nielegalną. Od tej chwili aż do rewolucji lutowej 1917 roku prowadzi on w warunkach nielegalnych pełne naprężenia i bohaterstwa życie zawodowego rewolucjonisty szkoły leninowskiej.

Satrapowie carscy byli bezsilni wobec wzrastającego ruchu rewolucyjnego. Od września 1901 r. z inicjatywy Stalina i Kecchowelię zaczęła wychodzić „Brdzoła“ („Walka“) — pierwsze nielegalne gruzińskie pismo socjaldemokratyczne, które konsekwentnie krzewiło idee „Iskry“ leninowskiej. „Brdzoła“ była najlepszym po „Iskrze“ pismem marksistowskim w Rosji.

Artykuł wstępny pierwszego numeru „Brdzoły“ (wrzesień 1901 roku) pod tytułem „Od redakcji“ napisał Stalin. Określając zadania gazety Stalin pisał: „Gruzińska gazeta socjaldemokratyczna powinna dawać jasną odpowiedź na wszelkie zagadnienia związane z ruchem robotniczym, wyjaśniać sprawy zasadnicze, wyjaśniać teoretycznie rolę klasy robotniczej w walce i rzucać światło socjalizmu naukowego na każde zjawisko, z którym styka się robotnik“<sup>1</sup>.

W artykule tym Stalin wskazywał, że gazeta powinna przewodzić ruchowi robotniczemu, stać jak najbliżej masy robotniczej, mieć mo-

---

<sup>1</sup> *J. Stalin*. Dzieła, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1949 r., t. 1, str. 27.

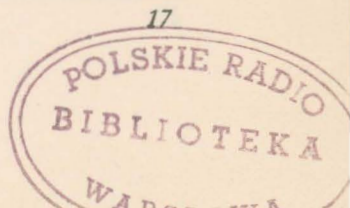
żność stale wpływać na nią, być jej świadomym i kierującym ośrodkiem.

W następnym numerze gazety „Brdzoła“ (listopad — grudzień 1901 r.) opublikowany został ważny artykuł Stalina pt. „Socjaldemokratyczna Partia Robotnicza Rosji i jej najbliższe zadania“. W artykule tym Stalin podkreślał konieczność połączenia socjalizmu naukowego z żywiołowym ruchem robotniczym, wskazał na kierowniczą rolę klasy robotniczej w demokratycznym ruchu wyzwolającym i uzasadnił zadanie zorganizowania samodzielnej politycznej partii proletariatu.

Duże rozmiary przybiera również wydawanie odez w rozmaitych językach wielonarodowościowego Kraju Zakaukaskiego. „Znakomicie napisane odezwy ukazywały się w języku rosyjskim, gruzińskim i ormiańskim i pełno ich było we wszystkich dzielnicach Tyflisu“ — pisała „Iskra“ leninowska o działalności socjaldemokratów tyfliskich<sup>1</sup>. Najbliższy współpracownik Stalina — Łado Kechoweli tworzy w Baku komitet o kierunku leninowsko-iskrowskim i organizuje nielegal-

---

<sup>1</sup> „Iskra”, nr 25, 15 września 1902 r.



ną drukarnię. 11 listopada 1901 roku odbyła się konferencja tyfliskiej organizacji socjaldemokratycznej, na której został wybrany Tyfliski Komitet SDPRR. W skład komitetu wszedł Stalin. W Tyflisie Stalin pozostał jednak bardzo krótko. W końcu listopada, na zlecenie Komitetu Tyfliskiego, jedzie do Batumu, trzeciego pod względem wielkości (po Baku i Tyflisie) ośrodka proletariackiego na Kaukazie, w celu stworzenia organizacji socjaldemokratycznej.

W Batumie Stalin rozwija niezmiernie ożywioną działalność rewolucyjną: nawiązuje stosunki z przodującymi robotnikami, tworzy kółka socjaldemokratyczne, prowadzi osobiście szereg kół, zakłada nielegalną drukarnię, pisze płomienne odezwy, drukuje je i rozpowszechnia, kieruje walką robotników w fabrykach Rotszylda i Mantaszowa, organizuje rewolucyjną propagandę na wsi. Tworzy w Batumie organizację socjaldemokratyczną, organizuje Batumski Komitet SDPRR, kieruje strajkami w fabrykach. 9 marca 1902 roku zorganizował słynną demonstrację polityczną robotników batumskich, którą sam kierował i na której czele sam szedł. Tutaj

zostało urzeczywistnione przez Stalina w praktyce połączenie strajku z demonstracją polityczną.

W ten sposób, w decydującej i nieprzejednanej walce z oportunizmem, ukształtowała się i wyrosła w owym okresie leninowsko-iskrowska organizacja Kraju Zakaukaskiego. Jej najwybitniejszym organizatorem i kierownikiem był Stalin, którego robotnicy batuscy już wówczas nazywali nauczycielem robotników. Leninowsko-iskrowska organizacja w Kraju Zakaukaskim była budowana na trwałych podstawach internacjonalizmu proletariackiego i jednoczyła w swych szeregach przodujących proletariuszy różnych narodowości — Gruzinów, Ormian, Azerbajdżan, Rosjan. Lenin później niejednokrotnie stawiał za przykład zakaukaską organizację partii jako wzór internacjonalizmu proletariackiego.

Rozmach walki robotników w Batumie poważnie zaniepokoił rząd. Szpicle policyjni szukają gorliwie „podżegaczy“. 5 kwietnia 1902 roku Stalin został aresztowany. Ale i w więzieniu (najpierw w batuskim, później — od 19 kwietnia 1903 r. — w kutaiskim, znanym ze swego okrutnego reżimu, a na-



stępnie ponownie w batumskim) Stalin nie zrywa łączności z pracą rewolucyjną.

W początkach marca 1903 roku odbywa się pierwszy zjazd kaukaskich organizacji socjaldemokratycznych, na którym konstytuuje się Związek Kaukaski SDPRR. Stalin, znajdujący się wówczas w więzieniu, zostaje zaocznie wybrany do Kaukaskiego Komitetu Związkowego SDPRR. Siedząc w więzieniu dowiaduje się od towarzyszy przybyłych z II zjazdu partii o niezmiernie poważnych rozbieżnościach między bolszewikami a mieniszewikami. Staje zdecydowanie po stronie Lenina, bolszewików.

Jesienią 1903 roku Stalina zesłano na trzy lata do Wschodniej Syberii, do wsi Nowa Uda, powiatu bałaganskiego, guberni irkuckiej. 27 listopada 1903 roku przybywa na miejsce zesłania. Tutaj otrzymuje list od Lenina.

„Po raz pierwszy poznałem się z Leninem w roku 1903 — mówi Stalin. — Co prawda, była to znajomość nie osobista, lecz zaoczna, oparta na wymianie listów. Ale pozostawiła ona na mnie niezatarte wrażenie, które nie opuszczało mnie przez cały czas mej pracy

w partii. Znajdowałem się wówczas w Syberii na zesłaniu... List Lenina był stosunkowo niewielki, lecz zawierał śmiałą, nieustraszoną krytykę praktycznej działalności naszej partii i niezwykle jasne i zwięzłe wyłuszczenie całego planu pracy partii na najbliższy okres“<sup>1</sup>.

Na zesłaniu Stalin pozostał niedługo. Rwał się na wolność, ażeby jak najprędzej zabrać się do wcielania w życie leninowskiego planu zbudowania partii bolszewickiej. 5 stycznia 1904 roku ucieka z zesłania. W lutym 1904 roku Stalin jest ponownie na Kaukazie, początkowo w Batumie, a potem w Tyflisie.

\*

---

<sup>1</sup> *J. Stalin*. „O Leninie”, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1949, 2 wyd., str. 17—18.

## II

**P**RAWIE dwa lata spędził Stalin w więzieniu i na zesłaniu. Były to lata dalszego wzbierania fali rewolucyjnej w kraju. W ciągu tego czasu odbył się II zjazd SDPRR, który utrwalił zwycięstwo marksizmu nad „ekonomizmem“. Lecz zamiast dawnych, rozbitych przez partię, oportunistów, „ekonomistów“ — występują nowi oportuniści, mieniszewicy. Po zjeździe rozgorzała zaciepła walka Lenina i bolszewików przeciwko mieniszewikom, ich oportunistycznym ideom, ich rozłamowym i dezorganizatorskim poczynaniom. Wojna rosyjsko-japońska, która się wówczas rozpoczęła, i dojrzewanie rewolucji jeszcze bardziej zaostrza tę walkę. Wyjście z kryzysu partyjnego, który wtenczas powstał, Lenin widzi w zwołaniu III zjazdu partii. Walka o zwołanie zjazdu stała się centralnym zadaniem wszystkich bolszewików.

Na Kaukazie niezawodną ostoją Lenina w tej walce był Stalin, który stał na czele bolszewików zakaukaskich. Praca jego w owym czasie odbywa się pod znakiem zacieklej walki z mieńszewizmem. Stalin — członek Kaukaskiego Komitetu Związkowego SDPRR, wraz z tow. Cchakają kieruje pracą komitetu. Jest niestrudzony: systematycznie objeżdża rejony Kraju Zakaukaskiego (Batum, Cziatury, Kutais, Tyflis, Baku, rejony chłopskie Gruzji Zachodniej), umacnia dawne i tworzy nowe organizacje partyjne; uczestniczy w zaciętych utarczkach z mieńszewikami i innymi wrogami marksizmu, w bardzo licznych dyskusjach broniąc energicznie stanowiska bolszewickiego, demaskując politykierstwo i oportunizm mieńszewików oraz tych, którzy dążyli do pojednania z nimi.

Pod kierownictwem Stalina i Dżaparidzego „w grudniu 1904 roku został przeprowadzony potężny strajk robotników bakińskich, który trwał od 13 do 31 grudnia i zakończył się zawarciem pierwszej w dziejach ruchu robotniczego Rosji umowy zbiorowej z przemysłowcami naftowymi.

Strajk bakiński zapoczątkował ożywienie rewolucyjne w Kraju Zakaukaskim.

Strajk bakiński stał się «sygnałem do sławnych wystąpień styczniowo-lutowych w całej Rosji» (Stalin)<sup>1</sup>.

Strajk ten — według słów „Krótkiego Kursu Historii WKP(b)” — był jak gdyby błyskawicą przed wielką burzą rewolucyjną w Rosji.

Stalin przeprowadza wytrwale dyrektywy Lenina, rozwija wobec mas idee bolszewickie i broni tych idei, organizuje walkę o III zjazd partii. Między Leninem a Kaukaskim Komitetem Związkowym istniała stała i ścisła łączność. Stalin stał na czele całej walki ideowo-politycznej bolszewików kaukaskich z mieńszewikami, eserowcami, nacjonalistami, anarchistami w latach pierwszej rewolucji rosyjskiej. Potężną bronią bolszewików w tej walce była literatura partyjna. Stalin był organizatorem i inicjatorem wszystkich prawie wydawnictw bolszewickich na Kaukazie. Nadał on nieznaną w warunkach carskiej Rosji

---

<sup>1</sup> L. Beria. „Przyczynek do dziejów organizacji bolszewickich w Kraju Zakaukaskim”, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1949 r., str. 62.

rozmach wydawaniu książek nielegalnych, pism, broszur, odezwo.

Wybitnie śmiałym czynem Kaukaskiego Komitetu Związkowego SDPRR i znakomitym wzorem bolszewickiej techniki nielegalnej była tajna drukarnia awłabarska, która funkcjonowała w Tyflisie od listopada 1903 r. do kwietnia 1906 r. Zostały w niej wydrukowane prace Lenina: „Rewolucyjna demokratyczna dyktatura proletariatu i chłopstwa“, „Do biedoty wiejskiej“, broszury Stalina: „O rozbieżnościach partyjnych słów kilka“, „Dwie utarczki“ i inne, program i statut partii, dziesiątki odezwo, których znaczną część napisał Stalin. W drukarni tej wychodziły pisma „Proletariatis Brdzola“ („Walka Proletariatu“) i „Proletariatis Brdzolis Purceli“ („Gazetka Walki Proletariatu“). Książki, broszury, gazety, odezwy drukowano w językach: rosyjskim, gruzińskim i ormiańskim, w nakładzie po kilka tysięcy egzemplarzy.

Decydującą rolę w obronie pozycji bolszewizmu na Kaukazie, w propagandzie i rozwoju idei Lenina odegrała „Proletariatis Brdzola“ — organ Kaukaskiego Związku SDPRR, który wychodził pod redakcją Stalina i był

godnym spadkobiercą pisma „Brdzoła“. „Proletariatis Brdzoła“ była, po lenińskim centralnym organie partii „Proletarij“, najlepszym i największym pismem bolszewickim. Prawie w każdym jego numerze drukowane były artykuły Lenina z pisma „Proletarij“. Wiele bardzo ważnych artykułów napisał Stalin. W artykułach tych Stalin występuje jako utalentowany polemista, jako najpoważniejsza publicystyczna i teoretyczna siła partii, wódz polityczny proletariatu i oddany zwolennik Lenina. W swych artykułach i broszurach opracowuje Stalin szereg teoretycznych i politycznych zagadnień, ujawnia fałsz ideowy antybolszewickich kierunków i frakcji, ich oportunizm i zdradę. Jego uderzenia we wrogów nieomylnie trafiały w cel. Lenin z zachwytem mówił o gazecie „Proletariatis Brdzoła“, o jej konsekwentnie marksistowskim stanowisku, o jej znakomitych walorach literackich.

Stalin, najwierniejszy i do końca konsekwentny uczeń i współbojownik Lenina, odegrał na Kaukazie wybitną rolę w ideowym rozgromieniu mieńszewizmu i w obronie ideologicznych, organizacyjnych i taktycz-

nych zasad partii marksistowskiej. Dzieła Stalina z tego okresu są wzorem konsekwentnej obrony pozycji leninizmu, wyróżniają się swą głębią teoretyczną i nieprzejednaniem wobec oportunistów.

W swej znakomitej broszurze „O rozbieżnościach partyjnych słów kilka“, w dwóch „Listach z Kùtaisu“ i w artykule „Odpowiedź pismu «Socjał-Demokrat»“ wystąpił Stalin ze zdecydowaną obroną zasad ideologicznych partii marksistowskiej.

W „Listach z Kùtaisu“ (wrzesień — październik 1904 roku) ostro krytykuje artykuły Plechanowa w nowej „Iskrze“, skierowane przeciwko pracy Lenina „Co robić?“. Broniąc konsekwentnie leninowskiego stanowiska w kwestii żywiowości i świadomości w ruchu robotniczym, tow. Stalin pisze:

„Konkluzja (wniosek praktyczny) wynika stąd następująca: podnieśmy proletariat do uświadomienia sobie rzeczywistych interesów klasowych, do uświadomienia sobie ideału socjalistycznego, a nie rozmieniamy tego ideału na drobne, nie przystosowujemy go do ruchu żywiowego. Lenin stworzył teoretyczną podstawę, na której właśnie opiera się ten



wniosek praktyczny. Wystarczy, byś przyjął tę przesłankę teoretyczną, a żaden oportunizm nie będzie miał do ciebie dostępu. Na tym polega znaczenie idei leninowskiej. Nazywam ją leninowską, ponieważ nikt w literaturze rosyjskiej nie wyraził jej w sposób tak jasny jak Lenin“<sup>1</sup>.

Broszura „O rozbieżnościach partyjnych słów kilka“ (napisana na początku r. 1905, wydana nielegalnie w maju 1905 r.) należy do wybitnych dzieł myśli bolszewickiej. Nawiązuje ona bezpośrednio do historycznego dzieła Lenina „Co robić?“ i zdecydowanie broni i rozwija genialne idee leninowskie.

Rozwijając idee W. Lenina towarzysz Stalin dowodzi, że świadomość socjalistyczna posiada wielkie znaczenie dla ruchu robotniczego. Jednocześnie Stalin ostrzega przed jednostronnym przecenianiem roli idei, przed zapominaniem o warunkach rozwoju ekonomicznego, o roli ruchu robotniczego. Czy można powiedzieć, mówi Stalin, że socjalizm jest wszystkim, ruch zaś robotniczy — niczym? „Oczywiście, że nie! Tak mówią tylko

---

<sup>1</sup> *J. Stalin*. Dzieła, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1949 r., t. 1, str. 74.

idealiści. Kiedyś, po bardzo długim czasie, rozwój ekonomiczny nieuchronnie doprowadzi klasę robotniczą do rewolucji socjalnej, a więc zmusi ją do zerwania wszelkiej łączności z ideologią burżuazyjną. Rzecz w tym tylko, że droga ta będzie bardzo długa i bolesna“<sup>1</sup>.

Rozwijając w broszurze „O rozbieżnościach partyjnych słów kilka“ swą głęboką i wszechstronną argumentację w sprawie wzajemnego stosunku między żywiółowym ruchem robotniczym a świadomością socjalistyczną, towarzysz Stalin w następujący sposób reasumuje poglądy leninowskiego skrzydła socjaldemokracji na ten temat:

„Czym jest socjalizm naukowy bez ruchu robotniczego? — Kompasem, który, pozostawiony bez użytku, może tylko zardzewieć i nadawać się do wyrzucenia za burtę.

Czym jest ruch robotniczy bez socjalizmu? — Okrętem bez kompasu, który i tak przybije do drugiego brzegu, lecz gdyby miał kompas, przybiłby doń znacznie prędzej i napotkałby mniej niebezpieczeństw.

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 122.

Połączyć jedno z drugim, a otrzymacie wspaniały okręt, który pomknie wprost do drugiego brzegu i bez uszkodzeń przybije do przystani.

Połączyć ruch robotniczy z socjalizmem, a otrzymacie ruch socjaldemokratyczny, który prostą drogą podąży do «ziemi obiecanej»<sup>1</sup>.

Cała historia walki klasy robotniczej w Rosji wspaniale potwierdziła ten doniosły wniosek teoretyczny towarzysza Stalina. W broszurze tej poddaje Stalin druzgocącej krytyce oportunistyczną teorię żywiolowości oraz uzasadnia rolę i znaczenie partii rewolucyjnej i teorii rewolucyjnej dla klasy robotniczej.

„Ruch robotniczy — pisał Stalin — należy zespolić z socjalizmem, działalność praktyczna i myśl teoretyczna powinny zlać się w jedną całość, co nada żywiolowemu ruchowi robotniczemu charakter socjaldemokratyczny... Obowiązkiem naszym, obowiązkiem socjaldemokracji jest zawrócić żywiolowy ruch robotników z drogi trade-unionizmu i wprowadzić go na drogę socjaldemokratyczną. Obowiązkiem naszym jest wnieść do tego

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 120.

ruchu świadomość socjalistyczną<sup>1</sup> i zjednoczyć przodujące siły klasy robotniczej w jedną scentralizowaną partię. Zadaniem naszym jest iść zawsze na czele ruchu i niestrudzenie walczyć z każdym — czy to będzie wróg, czy «przyjaciel» — kto będzie przeszkadzał w urzeczywistnieniu tych zadań<sup>2</sup>.

Wystąpienie Stalina spotkało się z całkowitą aprobatą Lenina. Oceniając artykuł Stalina „Odpowiedź pismu «Socjał-Demokrat»“, wydrukowany w „Proletariatis Brdzoła“ w sierpniu 1905 r., Lenin w organie centralnym partii, w piśmie „Proletarij“ (nr 22), podkreślił „wspaniałe postawienie sprawy o słynnym «wniesieniu świadomości z zewnątrz»“.

W szeregu artykułów Stalin uzasadnia linię leninowską na II zjeździe SDPRR i po zjeździe. W artykule „Klasa proletariuszy i partia proletariuszy“ (wydrukowanym 1 stycznia 1905 r. w nrze 8 „Proletariatis Brdzoła“), poświęconym pierwszemu paragrafowi statutu partii, Stalin bronił zasad organizacyjnych partii, stojąc całkowicie na gruncie nauki Le-

---

<sup>1</sup> którą wypracowali Marks i Engels.

<sup>2</sup> Tamże, str. 123.

nina o partii, rozwijając i uzasadniając idee leninowskie. Artykuł ten broni idei organizacyjnych bolszewizmu, wyłożonych przez Lenina w jego znakomitej książce „Krok naprzód, dwa kroki wstecz“.

„Dotychczas — pisał Stalin — partia nasza była podobna do gościnnej patriarchalnej rodziny, która gotowa jest przyjąć wszystkich sympatyzujących z nią. Ale potem, gdy partia nasza przekształciła się w scentralizowaną organizację, zrzuciła z siebie patriarchalne szaty i całkowicie upodobniła się do t w i e r d z y, której bramy otwierają się tylko dla godnych. A to ma dla nas doniosłe znaczenie. W czasie, gdy samowładztwo usiłuje zdeprawować świadomość klasową proletariatu „trade-unionizmem“, nacjonalizmem, klerykalizmem itp., gdy, z drugiej strony, liberalna inteligencja czyni uporczywe wysiłki, by unicestwić polityczną samodzielność proletariatu i uzyskać nad nim kuratelę — w takiej chwili winniśmy być niezmiernie czujni i nie zapominać, że nasza partia jest t w i e r d z ą, której bramy otwierają się tylko dla wypróbowanych“<sup>1</sup>.

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 84—85.

Artykuł „Jak socjaldemokracja pojmuje kwestię narodową?” (wydrukowany w nrze 7 „Proletariatis Brdzoła” z dn. 1 września 1904 r.) jest wspaniałym komentarzem do programu narodowego SDPRR. Stalin uzasadnia i wyjaśnia w nim teorię i program partii w kwestii narodowej, poddaje druzgocącej krytyce oportunistyczną zasadę rozgraniczania proletariatu według narodowości, konsekwentnie broni międzynarodowego typu budowania proletariackich organizacji klasowych. W artykule tym Stalin występuje jako wielki teoretyk kwestii narodowej, władający po mistrzowsku marksistowską metodą dialektyczną. W artykule tym są podane w zarysku idee rozwinięte później przez Stalina w jego pracy „Marksizm a kwestia narodowa”.

Stalin od pierwszych kroków pierwszej rewolucji rosyjskiej stanowczo broni oraz przeprowadza leninowską strategię i taktykę rewolucji oraz leninowską ideę hegemonii proletariatu w rewolucji.

Mając na myśli liberalistów, którzy dążyli nie do rewolucji, lecz do pojednania z carem, Stalin jeszcze w przededniu 9 (22) stycznia

1905 roku mówił: „Tak, panowie, próżne są wasze wysiłki! Rewolucja rosyjska jest nieunikniona. Równie nieunikniona jak wschód słońca! Czyż możecie powstrzymać wschodzące słońce? Główną siłą tej rewolucji jest proletariát miast i wsi, zaś jej chorążym jest socjaldemokratyczna partia robotnicza, a nie wy, pp. liberałowie!”<sup>1</sup>.

Podobnie stanowczo broni Stalin leninowskiej idei powstania zbrojnego jako środka do obalenia samowładztwa i wywalczenia republiki. Prace jego z lat 1905 — 1907 zawierają wszechstronne uzasadnienie idei powstania zbrojnego. „Ocalić lud może tylko zwycięskie powstanie samego ludu” — mówi tow. Stalin. Podobnie jak Lenin, przypisywał on wielkie znaczenie technicznemu przygotowaniu powstania, organizacji drużyn bojowych, zdobywaniu broni itp. „Właśnie kierownictwo techniczne i przygotowanie organizacyjne powstania ogólnorosyjskiego — pouczał Stalin — jest tym nowym zadaniem,

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 96.

które życie postawiło przed proletariatem“<sup>1</sup>. Stalin ustawicznie kierował działalnością organizacji bolszewickich Kraju Zakaukaskiego podczas przygotowań do powstania zbrojnego.

Stalin uzasadnia i rozwija ideę Lenina o tymczasowym rządzie rewolucyjnym. Poucza, że stworzenie tymczasowego rządu rewolucyjnego powinno być naturalnym wynikiem zwycięskiego powstania zbrojnego ludu. Skoro proletariat i chłopstwo zwyciężą w powstaniu, to i rewolucyjny rząd tymczasowy powinien być wyrazicielem ich nadziei i interesów. Rząd ten powinien być rewolucyjną dyktaturą proletariatu i chłopstwa. Jedynie dyktatura tych rewolucyjnych klas będzie w stanie okiełznać i zdławić ciemne siły reakcji, uzbroić lud, zrealizować program-minimum SDPRR, utrwalić zwycięstwo rewolucji, doprowadzić ją do końca.

„Jeżeli przodujący proletariat jest wodzem rewolucji — mówi Stalin — i jeżeli będzie on musiał wziąć czynny udział w organizo-

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 150.



waniu powstania — to jasne jest samo przez się, że nie możemy, umywając ręce, odseparować się od tymczasowego rządu rewolucyjnego, że będziemy musieli wraz z chłopstwem zdobyć władzę polityczną i wziąć udział w rządzie tymczasowym: \* wódz rewolucyjnej ulicy powinien być również wodzem w rządzie rewolucji“<sup>1</sup>.

W walce z licznymi wrogami partii bolszewickiej i klasy robotniczej Stalin konsekwentnie broni i rozwija leninowską teorię rewolucji, leninowski plan taktyczny. Największa zaleta tego planu polegała na tym, że odpowiadał on doskonale rzeczywistości rosyjskiej, pobudzał do walki szerokie masy ludowe, zagrzewał je pewnością zwycięstwa, posuwał rewolucję naprzód.

Kaukaski Komitet Związkowy nieustannie propagował uchwały III zjazdu partii, wzywał robotników i chłopów do powstania zbrojnego. Odezwy stalinowskie z r. 1905 są wzorem propagandy idei bolszewizmu wśród mas. W swych artykułach: „Powstanie zbrojne a na-

---

\* Nie poruszamy tutaj zasadniczej strony tego zagadnienia.

<sup>1</sup> Tamże, str. 271.

sza taktyka“, „Tymczasowy rząd rewolucyjny a socjaldemokracja“, „Reakcja wzmagą się“ i innych Stalin poddaje druzgocącej krytyce przywódców mieńszewickich i konsekwentnie głosi i propaguje konieczność powstania zbrojnego.

Powszechny strajk październikowy 1905 roku wykazał siłę, potęgę ruchu proletariackiego i zmusił śmiertelnie przerażonego cara do wydania manifestu z dnia 17 października. Manifest ten, który obiecywał ludowi wszelkie swobody, był oszustwem wobec mas ludowych, carskim wybiegiem, pewnego rodzaju chwilą wytchnienia, niezbędną dla cara po to, by uśpić łatwowiernych, wygrać na czasie, nabrać sił i potem zadać cios rewolucji. Bolszewicy wyjaśniali masom, że manifest z dnia 17 października to pułapka. „Manifest październikowy” zastaje Stalina w Tyflisie w okresie największego napięcia walki o leninowski plan taktyczny, o bolszewickie hasła rewolucji. Przemawiając na wiecu robotniczym w dniu 18 października, Stalin mówił:

„Co nam jest potrzebne, aby rzeczywiście zwyciężyć? Potrzebne są do tego trzy rze-

czy: po pierwsze — uzbrojenie, po drugie — uzbrojenie, po trzecie — jeszcze i jeszcze raz uzbrojenie”<sup>1</sup>.

Broniąc myśli o konieczności ogólnoludowego powstania zbrojnego dla zwycięstwa rewolucji, Stalin w napisanej przez siebie w październiku 1905 r. odezwie Tyfliskiego Komitetu Kaukaskiego Związku SDPRR pt. „Obywatele!” mówił, co następuje:

„Niebywały, bezprzykładny w swej wielkości nie tylko w dziejach Rosji, lecz i całego świata powszechny strajk polityczny, rozgrywający się obecnie, może ewentualnie zakończyć się dziś nawet nie przeistaczając się w ogólnoludowe powstanie, lecz po to tylko, by jutro znowu i z większą jeszcze siłą wstrząsnąć krajem i przeistoczyć się w to olbrzymie powstanie zbrojne, które musi rozstrzygnąć odwieczny spór ludu rosyjskiego z carskim samowładztwem i zmiążyć głowę temu nikczemnemu potworowi... Ogólnoludowe powstanie zbrojne — oto wielkie zadanie, które

---

<sup>1</sup> „Historia WKP(b). Krótki kurs”, Warszawa 1949, str. 93.

stoi obecnie przed proletariatem Rosji i władczo domaga się swego rozwiązania!“<sup>1</sup>

W owym czasie Stalin prowadził ogromną pracę rewolucyjną w Kraju Zakaukaskim. Pod jego kierownictwem IV konferencja bolszewicka Kaukaskiego Związku SDPRR (listopad 1905 r.) podejmuje uchwałę w sprawie wzmoczenia walki o przygotowanie i przeprowadzenie powstania zbrojnego, o bojkot Dumy carskiej, o rozwój i umocnienie rewolucyjnych organizacji robotników i chłopów — Rad Delegatów Robotniczych, komitetów strajkowych, rewolucyjnych komitetów chłopskich. Stalin demaskował i gromił mieńszewików, jako przeciwników rewolucji i powstania zbrojnego. Przygotowywał bezustannie robotników do decydującego boju z samowładztwem. Cały Kraj Zakaukaski ogarnęły płomienie pożaru rewolucyjnego. Już III zjazd partii, w zaprojektowanej przez Lenina rezolucji „Z powodu wydarzeń na Kaukazie“, zwrócił szczególną uwagę na działalność organizacji bolszewickich Kraju Zakaukaskiego, jako „najbardziej bojowych organizacji naszej partii“, i wezwał

---

<sup>1</sup> *J. Stalin*. Dzieła, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1949 r., t. 1, str. 202.

całą partię do udzielania im wszelakiego poparcia.

W grudniu 1905 r. Stalin jedzie jako delegat zakaukaskich bolszewików na pierwszą Ogólnorosyjską Konferencję bolszewicką w Tammerforsie (Finlandia). Na konferencji Tammerforskiej po raz pierwszy osobiście spotkali się Lenin i Stalin. Na konferencji tej towarzysz Stalin został wybrany do komisji politycznej, do redagowania rezolucji konferencji. W komisji pracował razem z Leninem jako jeden z wybitnych kierowników partyjnych.

Po klęsce zbrojnego powstania grudniowego zaczął się stopniowo odwrót rewolucji. W partii czynione są przygotowania do IV zjazdu SDPRR. Walka pomiędzy bolszewikami a mieńszewikami wybucha z nową siłą. Na widowni pojawiają się elementy anarcho-syndykalistyczne. Szczególnie podnoszą głos w Tyflisie. Stalin stoi w centrum walki przeciwko wszystkim kierunkom antyproletariackim Kraju Zakaukaskiego.

Stalin jest czynnym uczestnikiem IV zjazdu SDPRR (Sztokholm, kwiecień 1906 r.), na którym, wraz z Leninem, bronił przeciwko mieńszewikom bolszewickiej linii w rewolucji.

Odpowiadając mińszewikom Stalin postawił zagadnienie na ostrzu noża:

„Albo hegemonia proletariatu, albo hegemonia burżuazji demokratycznej — oto jak stoi sprawa w partii, oto na czym polegają nasze rozbieżności“<sup>1</sup>.

Wkrótce po zjeździe Stalin napisał broszurę „Chwila obecna a Zjazd Zjednoczeniowy Partii Robotniczej“. W broszurze tej przeprowadził analizę nauk, jaką dało grudniowe powstanie zbrojne, uzasadnił linię bolszewicką w rewolucji i podsumował wyniki prac IV zjazdu SDPRR.

Po zjeździe Stalin znajduje się ponownie w Kraju Zakaukaskim. Prowadzi nieprzejednaną walkę przeciwko mińszewizmowi i innym kierunkom antyproletariackim. Kieruje legalnymi pismami bolszewickimi, które wychodziły w Tyflisie w języku gruzińskim — „Achali Cchowreba“ („Nowe Życie“), „Achali Droeba“ („Nowy Czas“), „Czweni Cchowreba“ („Nasze Życie“), „Dro“ („Czas“).

Z tego okresu pochodzi seria znakomitych artykułów Stalina — „Anarchizm czy socja-

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 253.

lizm?“, napisanych w związku ze wzrostem aktywności w Kraju Zakaukaskim anarchistów — zwolenników Kropotkina.

W warunkach opadania fali rewolucyjnej i reakcji, która potem nastąpiła, na porządku dziennym stanęła — jako bezpośrednie zadanie partyjne — obrona teoretycznych zasad bolszewizmu. W roku 1909 Lenin publikuje swoją genialną pracę „Materializm a empirio-krytycyzm“, w której ostatecznie zdemaskował odszczepieńców w dziedzinie teorii marksizmu i obronił teoretyczne podstawy partii bolszewickiej.

W obronie teoretycznych zasad marksizmu występuje również Stalin. W artykułach swych „Anarchizm czy socjalizm?“ broni teoretycznych podstaw partii marksistowskiej — materializmu dialektycznego i materializmu historycznego i rozwija je. Te artykuły Stalina ukazały się w r. 1906—1907 w gruzińskich pismach bolszewickich. W artykułach tych w sposób przystępny i popularny wyjaśnia, co to jest materializm i dialektyka, czym jest materializm historyczny. W pracy tej z niezwykle głęboką wnikliwością postawił i rozwiązał zasadnicze zagadnienia teorii marks-

stowsko-leninowskiej: nieuchronność i niechybność rewolucji socjalistycznej i dyktatury proletariatu, nieodzowność bojowej proletariackiej partii, partii nowego typu, różniącej się od dawnych, reformistycznych partii II Międzynarodówki; w pracy tej przedstawione są zasady strategii i taktyki partii. Te artykuły Stalina należą do skarbnicy ideologicznej naszej partii, jako poważny wkład do teorii marksizmu-leninizmu. Są one wzorem głębokiego oświecenia zagadnień teorii marksizmu-leninizmu w nierozzerwalnym związku z aktualnymi zadaniami rewolucyjnej walki klasowej proletariatu.

W kwietniu — maju 1907 r. odbył się V (Londyński) zjazd SDPRR, który utrwalił zwycięstwo bolszewików nad mieńszewikami. Stalin jest czynnym uczestnikiem zjazdu. Po powrocie ze zjazdu opublikował artykuł „Zjazd Londyński Socjaldemokratycznej Partii Robotniczej Rosji (Notatki delegata)“, w którym dał ocenę uchwał i wyników zjazdu, obronił bolszewickie pozycje ideowe i taktyczne, zdemaskował liberalno-burżuazyjną linię mieńszewików w rewolucji oraz ich likwida-



torstwo w stosunku do partii, wykazał klasowy charakter mieńszewizmu jako drobnomieszczańskiego kierunku politycznego.

\*

### III

**P**IERWSZA rewolucja rosyjska zakończyła się porażką. Od końca pierwszej do początku drugiej rewolucji upłynęło 10 lat, w ciągu których bolszewicy bohatersko i z poświęceniem, uporczywie i niestrudzenie organizowali masy, wychowywali je w duchu rewolucyjnym, kierowali ich walką, wykuwali przyszłe zwycięstwo rewolucji.

Dla Lenina i Stalina były to lata nieprzejdanej walki o zachowanie i utrwalenie nielegalnej partii rewolucyjnej, o przeprowadzenie bolszewickiej linii wytycznej w nowych warunkach, były to lata wyjątkowej pracy nad organizowaniem i wychowywaniem mas robotniczych, lata szczególnie uporczywej walki z caratem. Carat czuł, że w osobie Stalina ma do czynienia z wybitnym działaczem-rewolucjonistą i starał się wszelkimi sposobami uniemożliwić mu prowadzenie rewolucyjnej pracy. Areszty, więzienia i zesłania następowały jedno po drugim. Od 1902 do 1913 roku

Stalin był siedem razy aresztowany, sześć razy był na zesłaniu, pięć razy uciekał z zesłania. Zaledwie udawało się zbirom carskim osiedlić Stalina w nowym miejscu zesłania, a już ucieka ponownie i znów na „wolności“ wykuwa rewolucyjną energię mas. Dopiero z ostatniego, turuchańskiego zesłania uwolniła go rewolucja lutowa 1917 roku.

Od czerwca 1907 r. zaczyna się bakiński okres rewolucyjnej działalności Stalina. Po powrocie z V (Londyńskiego) zjazdu SDPRR opuszcza on Tyflis i na żądanie partii osiedla się w Baku — największym rejonie przemysłowym Kraju Zakaukaskiego i bardzo ważnym ośrodku ruchu robotniczego w Rosji. Tutaj prowadzi nader ożywioną pracę nad zespoleniem organizacji bakińskiej wokół haseł Lenina i pozyskaniem mas robotniczych dla idei bolszewizmu. Organizuje walkę o wyparcie mieńszewików z robotniczych dzielnic Baku (Bałachany, Bibi-Ejbat, Czarne Miasto, Białe Miasto). Kieruje nielegalnymi i legalnymi bolszewickimi organami prasowymi („Bakinskij Proletarij“, „Gudok“, „Bakinskij Raboczyj“). Stalin kieruje kampanią o wybór delegatów robotniczych do III Dumy

Państwowej. Napisany przez Stalina „Nakaz dla posłów socjaldemokratycznych III Dumy Państwowej“ uchwalono dnia 22 września 1907 roku na zebraniu pełnomocników kurii robotniczej w Baku. Stalin kieruje walką robotników bakińskich. Jego kierownictwo wielką akcją w związku z naradą robotników z przemysłowcami naftowymi przy zawieraniu umowy zbiorowej jest doskonałym wzorem przeprowadzenia giętkiej leninowskiej linii, polegającej na powiązaniu pracy nielegalnej z pracą legalną w warunkach panowania reakcji. Przeprowadzając umiejętnie leninowską taktykę mobilizacji mas robotniczych do walki politycznej przeciwko monarchii carskiej, Stalin doprowadził w tej akcji do zwycięstwa bolszewików. W ponurą noc reakcji stołypinowskiej proletariackie Baku przedstawia niebywały widok: wzmaga się walka proletariatu, po całej Rosji rozbrzmiewa głos stalinowskiego dzieła — legalnych pism bolszewickich. „Ostatni Mohikanie masowego strajku politycznego!“<sup>1</sup> — w ten sposób charakteryzuje Lenin bohaterską walkę robotników Baku w roku 1908.

---

<sup>1</sup> *W. Lenin, Dzieła, 4 wyd. ros., tom 16, str. 368.*

Stalin skupia wokół siebie mocny trzon wypróbowanych bolszewików-leninowców: Fioletowa, Saratowca (Jefimowa), Wacka, Boko-wa, Małygina, Ordżonikidzego, Dżaparidzego, Szaumiana, Spandariana, Chanłara, Memedowa, Azizbekowa, Kiazi-Mameda i in. Ostatecznie doprowadza do całkowitego zwycięstwa bolszewizmu w szeregach organizacji bakińskiej. Baku staje się twierdzą bolszewizmu. Pod kierownictwem Stalina proletariat bakiński toczy bohaterską walkę, krocząc w pierwszych szeregach ogólnorosyjskiego ruchu rewolucyjnego.

Okres bakiński ma olbrzymie znaczenie w życiu i działalności Stalina. Oto, co mówi on o tym okresie:

„Trzy lata pracy rewolucyjnej wśród robotników przemysłu naftowego zahartowały mnie jako bojownika-praktyka i jako jednego z miejscowych kierowników-praktyków. W obcowaniu z takimi czołowymi robotnikami Baku, jak Wacek, Saratowiec, Fioletow i in., z jednej strony, i w wirze najgłębszych konfliktów między robotnikami a przemysłowcami naftowymi — z drugiej, po raz pierwszy dowiedziałem się, co to znaczy kierować wiel-

kimi masami robotników. Tam więc, w Baku, przeszedłem swój drugi rewolucyjny chrzest bojowy“<sup>1</sup>.

25 marca 1908 r. Stalin zostaje aresztowany i po prawie ośmiu miesiącach więzienia zesłany na dwa lata do guberni wologodzkiej, do Solwyczegodzka. Już 24 czerwca 1909 r. Stalin ucieka z zesłania i powraca do Baku do pracy nielegalnej. Stalin całkowicie popiera stanowisko Lenina, występuje zdecydowanie przeciwko likwidatorom i otzowistom\*. W cen-

---

<sup>1</sup> J. Stalin. Dzieła, wyd. ros., t. 8, str. 174.

\* *Likwidatorzy* — tak nazywano rosyjskich ugodowców — mieńszewików w okresie reakcji (1907 — 1912) w Rosji. Nie wierzyli oni w przyływ fali rewolucyjnej, wyrzekali się rewolucyjnych żądań programowych i rewolucyjnych haseł partii; głosili konieczność zlikwidowania (stąd określenie likwidatorzy) rewolucyjnej nielegalnej partii proletariatu rosyjskiego i ograniczania się jedynie do pracy legalnej, tzn. dozwolonej przez rząd. *Otzowiści* — nazwę tę otrzymała część członków partii bolszewików, która w r. 1908 zażądała odwołania (po ros. — *otozwał*, stąd — otzowiści) posłów robotniczych z carskiej Dumy Państwowej (parlamentu) i zaprzestania wszelkiej w ogóle pracy w organizacjach legalnych, związkach zawodowych i innych organizacjach masowych. Postępowaniem takim otzowiści odrywali partię od klasy robotniczej i pozbawiali ją łączności z bezpartyjnymi masami robotniczymi. Lenin nazwał otzowistów likwidatorami na opak. — *Red. przekł. polsk.*

tralnej prasie partyjnej ukazują się historyczne stalinowskie „Listy z Kaukazu“, w gazecie „Bakinskij Proletarij“ — artykuły: „Kryzys partyjny a nasze zadania“, „Z życia partii“ i inne, w których poddaje śmiałej krytyce stan organizacji partyjnych i wysuwa plan przezwyciężenia kryzysu w partii. Dzieła te zawierają miażdżącą krytykę likwidatorów. Na przykładzie tyfliskich mieńszewików zdemaszkowane zostaje renegactwo likwidatorów w kwestiach programowych i taktycznych. Stalin ostro potępia zdradzieckie zachowanie się pomagierów trockizmu i wysuwa aktualne zadania, zrealizowane później na Praskiej Konferencji Partyjnej: zwołanie konferencji ogólnopartyjnej, wydawanie legalnego pisma partyjnego i stworzenie nielegalnego partyjnego ośrodka praktycznego w Rosji.

23 marca 1910 r. Stalin zostaje aresztowany w Baku i po półrocznym pobycie w więzieniu z powrotem zesłany do Solwyczegodzka. Będąc na zesłaniu nawiązuje kontakt z Leninem, pisze w końcu 1910 r. list do KC, w którym całkowicie popiera leninowską taktykę partyjnego bloku zwolenników zachowania i wzmocnienia nielegalnej partii proletariackiej, nie-

miłosiernie biczuje Trockiego za „zgniły brak zasad“ oraz wysuwa plan organizacji pracy partyjnej w Rosji.

W drugiej połowie 1911 roku rozpoczyna się petersburski okres działalności rewolucyjnej towarzysza Stalina. 6 września 1911 roku towarzysz Stalin wyjeżdża nielegalnie z Wołogdy do Petersburga. Tutaj nawiązuje łączność z petersburską organizacją partyjną; kieruje jej uwagę na walkę przeciwko likwidatorom — mieńszewikom i trockistom; na zespolenie i wzmocnienie bolszewickich organizacji Petersburga. W dniu 9 września 1911 r. towarzysz Stalin został aresztowany w Petersburgu i zesłany do guberni wołogodzkiej, skąd udało mu się uciec w lutym 1912 r.

W styczniu 1912 r. w życiu partii nastąpiło wydarzenie o niezwykle doniosłym znaczeniu. Konferencja Praska SDPRR wyrzuciła z partii mieńszewików i dała początek partii nowego typu, partii leninizmu, partii bolszewickiej.

Bolszewicy przygotowywali taką partię, partię nowego typu, już od czasów starej „Iskry“. Przygotowywali ją wytrwale, uporczywie, nie bacząc na nic. Całe dzieje walki z „ekonomistami“, mieńszewikami, trockistami, otzo-



wistami, idealistami wszelkiej maści do empiriokrytyków włącznie — były dziejami przygotowania takiej właśnie partii. Zasadniczą i decydującą rolę odegrały w tej pracy przygotowawczej takie dzieła Lenina, jak: „Co robić?“, „Krok naprzód, dwa kroki wstecz“, „Dwie taktyki socjaldemokracji w rewolucji demokratycznej“, „Materializm a empiriokrytycyzm“. W tej walce z licznymi wrogami Stalin był wiernym współbojownikiem Lenina, niezawodnym oparciem w walce o stworzenie rewolucyjnej partii marksistowskiej, partii bolszewickiej.

\*

## IV

**K**ONFERENCJA Praska przewidziała w swych uchwałach, iż w niedalekiej przyszłości nieunikniony jest przypływ fali rewolucyjnej, i przedsięwzięła wszelkie środki, aby przypływ ten zastał partię w pełnej gotowości. Konferencja wybrała bolszewicki Komitet Centralny, stworzyła ośrodek praktyczny dla kierowania pracą rewolucyjną w Rosji (Rosyjskie Biuro KC), powzięła uchwałę o wydawaniu gazety „Prawda“. Konferencja wybiera zaocznie Stalina, który już od r. 1910 był pełnomocnikiem KC partii („agentem KC“), na członka KC partii. Na wniosek Lenina Stalin staje na czele Rosyjskiego Biura KC. Ale Stalin znajdował się na zesłaniu, trzeba było zorganizować jego ucieczkę. Z polecenia Lenina przyjeżdża do Stalina, do Wołogdy, Sergo Ordżonikidze i informuje go o uchwałach Konferencji Praskiej. A 29 lutego 1912 r. Stalin

ponownie ucieka z zesłania. W ciągu krótkiego pobytu na „wolności“ rozwija energiczną działalność: z polecenia KC objeżdża najważniejsze dzielnice Rosji, prowadzi pracę przygotowawczą do nadchodzącego święta majowego, pisze znaną odezwę pierwszomajową KC, kieruje w Petersburgu bolszewickim tygodnikiem „Zwiewda“ w czasie strajków spowodowanych masakrą nad Leną\*.

Potężnym środkiem wzmacniania organizacji i zdobywania wpływów wśród mas była w rękach partii bolszewickiej masowa bolszewicka gazeta codzienna „Prawda“, wychodząca w Petersburgu. Została ona założona zgodnie ze wskazaniem Lenina, z inicjatywy Stalina. Pod jego kierownictwem przygotowany został pierwszy numer „Prawdy“ i ustalono jej kierunek.

---

\* *Wypadki nad Leną* — 17 kwietnia 1912 r. w kopalniach złota nad rzeką Leną (Syberia) robotnicy ogłosili strajk. Żandarmeria carska krwawo stłumiła ten strajk zabijając i raniąc przeszło 500 robotników. Na tę masakrę proletariat Rosji odpowiedział masowymi strajkami i demonstracjami we wszystkich okręgach przemysłowych. Jedni z pierwszych zastrajkowali robotnicy Warszawy. Wypadki nad Leną stały się sygnałem do ponownego podniesienia się fali rewolucyjnej w Rosji. — *Red. przekł. polsk.*

„Prawda“ narodziła się wraz z nowym przyływem fali ruchu rewolucyjnego. W dniu 22 kwietnia (5 maja według now. kalend.) 1912 r. wyszedł pierwszy jej numer. Było to prawdziwe święto dla robotników. By uczcić ukazanie się „Prawdy“, postanowiono dzień 5 maja uważać za święto prasy robotniczej.

„«Prawda» 1912 roku — to założenie fundamentu zwycięstwa bolszewizmu w roku 1917“ — pisał towarzysz Stalin w dniu dziesięciolecia „Prawdy“<sup>1</sup>.

22 kwietnia 1912 r. aresztowano Stalina w Petersburgu na ulicy i po paru miesiącach więzienia zesłano go tym razem dalej — do kraju Narymskiego, na trzy lata. Ale już 1 września 1912 r. ucieka on znów z zesłania do Petersburga. Tu redaguje bolszewicką gazetę „Prawdę“, kieruje działalnością bolszewików w kampanii wyborczej do IV Dumy Państwowej. Tropiony przez policję, narażając się na wielkie niebezpieczeństwo, Stalin występuje na szeregu masówek fabrycznych. Organizacje robotnicze i sami robotnicy chronią go i osłaniają przed policją.

---

<sup>1</sup> *J. Stalin. Dzieła, wyd. ros., t. 5, str. 128.*

W kampanii wyborczej, uwieńczony zwycięstwem partii, olbrzymią rolę odegrał napisany przez Stalina „Nakaz robotników petersburskich dla swego posła robotniczego“, który to „Nakaz“ uzyskał tak wysoką ocenę Lenina. Posyłając „Nakaz“ do drukarni Lenin napisał: „Bezwzględnie zwrócić!! Nie zabrudzić. N a d z w y c z a j w a ż n e jest zachowanie tego dokumentu“. W liście do redakcji „Prawdy“ Lenin wskazywał: „Bezwzględnie umieścić ten nakaz dla posła petersburskiego na widocznym miejscu wielkimi literami“<sup>1</sup>. Stalinowski „Nakaz“ przypominał robotnikom o nie rozwiązanych zadaniach 1905 roku i wzywał ich do walki rewolucyjnej, do walki na dwa fronty — zarówno przeciwko rządowi carskiemu, jak i przeciwko liberalnej burżuazji, dążącej do ugody z caratem. Po wyborach Stalin kieruje bolszewicką częścią socjaldemokratycznej frakcji dumskiej. W Petersburgu wraz z nim pracują J. Swierdłow i W. Mołotow, którzy biorą czynny udział w kierowaniu „Prawdą“, kampanią wyborczą i frakcją dumską. W tym okresie między Leninem i Stalinem ustala się jeszcze ściślejszy

---

<sup>1</sup> *W. Lenin. Dzieła, 3 wyd. ros., t. XXIX, str. 78.*

kontakt. W swych listach Lenin całkowicie aprobuje działalność Stalina, jego przemówienia i artykuły. Stalin dwukrotnie jeździ do Lenina do Krakowa: w listopadzie i w końcu grudnia 1912 roku na naradę KC z działaczami partyjnymi.

Znajdując się za granicą Stalin pisze pracę „Marksizm a kwestia narodowa“, którą Lenin ocenił bardzo wysoko. Pisał on o tej pracy: „W marksistowskiej literaturze teoretycznej... podstawy programu narodowego socjaldemokracji zostały już w ostatnich czasach oświetlone (na pierwsze miejsce wysuwa się w tej sprawie artykuł Stalina)“<sup>1</sup>. Praca Stalina „Marksizm a kwestia narodowa“ była przed wojną najdonioślejszą wypowiedzią bolszewizmu w kwestii narodowej na terenie międzynarodowym. Była to teoria i programowa deklaracja bolszewizmu w kwestii narodowej. W pracy tej ostro i mocno przeciwstawione zostały dwie metody, dwa programy, dwa światopoglądy w kwestii narodowej — II Międzynarodówki i leninizmu. Stalin wraz z Leninem rożgromił oportunistyczne poglądy

---

<sup>1</sup> *W. Lenin. Dzieła*, 4 wyd. ros., t. 19, str. 488.

i dogmaty II Międzynarodówki w sprawie narodowej. Lenin i Stalin opracowali program marksistowski w kwestii narodowej. W pracy swej Stalin dał marksistowską teorię narodu, sformułował zasady bolszewickiego ujęcia zagadnienia rozwiązania kwestii narodowej (żądanie traktowania kwestii narodowej jako części ogólnego zagadnienia rewolucji w nierozłącznym związku z całą sytuacją międzynarodową epoki imperializmu) i umotywował bolszewicką zasadę międzynarodowego zjednoczenia robotników.

23 lutego 1913 roku Stalin został aresztowany na wieczorku zorganizowanym przez Petersburski Komitet bolszewików w sali giełdy Kałasznikowskiej. Tym razem rząd carski zesłał Stalina do dalekiego Kraju Turuchańskiego na cztery lata. Stalin mieszkał z początku w osadzie Kostino; następnie zaś, na początku 1914 roku, żandarmi carscy, obawiając się ponownej ucieczki, przenoszą go jeszcze dalej na północ, do osady Kurejka przy samym kole podbiegunowym. Tutaj spędza on lata 1914, 1915, 1916. Było to najcięższe zesłanie polityczne, jakie tylko mogło istnieć w głuchej dali syberyjskiej.

Latem 1914 roku rozpoczęła się wojna imperialistyczna. Partie II Międzynarodówki haniebnie zdradziły proletariat i przeszły na stronę burżuazji imperialistycznej. Jedynie Lenin i bolszewicy pozostali wierni bojowemu sztandarowi internacjonalizmu, jedynie partia bolszewików od razu i bez wahań wzniosła sztandar zdecydowanej walki przeciwko wojnie imperialistycznej. Odcięty od całego świata, oderwany od Lenina i ośrodków partyjnych, Stalin zajmuje w kwestiach wojny, pokoju i rewolucji leninowskie stanowisko internacjonalistyczne. Pisze listy do Lenina, występuje na zebraniach zesłanych bolszewików we wsi Monastyrskoje (1915 r.), na których piętnuje tchórzliwe i zdradzieckie zachowanie się Kamieniewa na rozprawie sądowej przeciwko bolszewickiej „piątce“ — posłom do IV Dumy Państwowej. Wraz z grupą zesłanych bolszewików wita z zadowoleniem (1916 r.) ukazanie się legalnego czasopisma bolszewickiego „Woprosy Strachowania“ („Sprawy Ubezpieczeniowe“) wskazując, że zadanie czasopisma polega na tym, by dołożyć „wszelkich wysiłków i starań w sprawie ideowego zaasekurowania klasy robotniczej



naszego kraju od głęboko demoralizującej, antyproletariackiej i z gruntu sprzecznej z zasadami internacjonalizmu propagandy pp. Potresowów, Lewickich i Plechanowów“.

W grudniu 1916 roku Stalina powołano do wojska i skierowano etapem do Krasnojarska, a następnie do miasta Aczyńska. Tutaj zastaje go wieść o rewolucji lutowej. Na początku marca 1917 roku Stalin wyjeżdża z Aczyńska śląc z drogi Leninowi depezę powitalną do Szwajcarii.

12 marca 1917 roku, zniósłszy mężnie wszystkie trudności zesłania turuchańskiego, Stalin jest znowu w Piotrogradzie — rewolucyjnej stolicy Rosji. KC partii poleca mu kierownictwo gazety „Prawda“.

Partia bolszewików dopiero co wyszła z podziemia. Wielu spośród najwybitniejszych i najczynniejszych członków partii powracało z dalekich miejsc zesłania i z więzień. Lenin znajdował się na emigracji. Burżuazyjny Rząd Tymczasowy wszelkimi sposobami opóźniał jego przyjazd. W tym okresie, nakładającym na partię wielką odpowiedzialność, Stalin skupia partię do walki o przerastanie rewolucji burżuazyjno - demokratycznej w socjalistyczną.

Wraz z Mołotowem kieruje działalnością Komitetu Centralnego i Petersburskiego Komitetu bolszewików. W artykułach Stalina otrzymują bolszewicy zasadnicze wytyczne dla swej pracy. Już w pierwszym artykule „O Radach Delegatów Robotniczych i Żołnierskich“ pisał Stalin o podstawowym zadaniu partii:

„Wzmocnić te Rady, rozpowszechnić je wszędzie, powiązać je z sobą, z Centralną Radą Delegatów Robotniczych i Żołnierskich na czele jako z organem rewolucyjnej władzy ludu“<sup>1</sup>.

W artykule „O wojnie“ Stalin wykazał, że charakter wojny imperialistycznej nie zmienił się wskutek przejścia władzy w ręce Rządu Tymczasowego, że wojna 1914 — 1917 roku również przy burżuazyjnym Rządzie Tymczasowym pozostaje nadal grabieżcza i niesprawiedliwa.

Stalin, Mołotow i inni, wraz z większością partii, bronili polityki nieufności wobec imperialistycznego Rządu Tymczasowego, występowali przeciwko mieńszewicko-eserowskiemu

---

<sup>1</sup> *J. Stalin. Dzieła, wyd. ros., t. 3, str 2.*

oboronczestwu\* i przeciwko na pół mieńszewickiemu stanowisku warunkowego popierania Rządu Tymczasowego, stanowisku, jakie zajmował Kamieniew i inni oportuniści.

\*

---

\* Obrona ojczyzny burżuazyjnej w czasie wojny imperialistycznej. — *Red. przekł. polsk.*

## V

**L**ENIN powrócił do Rosji 3 (16) kwietnia 1917 roku po długotrwałym pobycie na wygnaniu. Wieść o przyjeździe ukochanego wodza rewolucji została powitana przez przodujących robotników Piotrogradu entuzjastycznie. Towarzysz Stalin wraz z delegacją robotników wyjechał na spotkanie Lenina na stację Bieloostrow. Spotkanie Lenina na dworcu Finlandzkim w Piotrogradzie przekształciło się w potężną demonstrację rewolucyjną. Następnego dnia po przyjeździe Lenin ogłosił swe słynne Tezy Kwietniowe, które dały partii genialny plan walki o przejście od rewolucji burżuazyjno-demokratycznej do rewolucji socjalistycznej. Tezy Lenina dały partii nową orientację w nowych warunkach walki po obaleniu caratu. W dniu 24 kwietnia (7 maja) 1917 roku rozpoczęła się VII (Kwietniowa) konferencja bolszewików; podstawę jej pracy

stanowiły tezy leninowskie. Konferencja Kwietniowa nastawiła partię na walkę o przerwanie rewolucji burżuazyjno-demokratycznej w socjalistyczną.

Na konferencji, broniąc stanowczo leninowskiej linii zmierzającej do rewolucji socjalistycznej, Stalin demaskuje oportunistyczną, antyleninowską linię Kamieniewa, Rykowa i ich nielicznych zwolenników. Oprócz tego wygłosił na konferencji referat o kwestii narodowej. Rozwijając konsekwentnie marksistowsko-leninowską linię w kwestii narodowej, Stalin uzasadnił bolszewicką politykę narodową, bronił prawa narodów do samookreślenia aż do oderwania się i stworzenia samodzielnych państw. Leninowsko-stalinowska polityka narodowa zapewniła partii w Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej poparcie uciskanych narodów.

W maju 1917 roku, po konferencji, konstituuje się Biuro Polityczne KC. Stalin zostaje wybrany członkiem Biura Politycznego. Od tego czasu aż po dzień dzisiejszy Stalin jest niezmiennie wybierany na członka Biura Politycznego KC.



W. I. Lenin, J. W. Stalin i M. I. Kalinin na VIII zjeździe RKP(b). Marzec 1919 r.

*Fotografia*

Na podstawie uchwał Konferencji Kwietniowej partia rozwija ogromną pracę, której celem jest zdobycie mas, wychowanie i zorganizowanie ich w duchu bojowym.

W tym skomplikowanym okresie rewolucji, kiedy wypadki rozwijały się z błyskawiczną szybkością, wymagając od partii umiejętnej, sprężystej taktyki, Lenin i Stalin kierują walką mas.

„Przypominam sobie rok 1917 — mówił Stalin — kiedy z woli partii, po latach tułaczki po więzieniach i na zesłaniu, zostałem przetrzucony do Leningradu. Tam, w gronie robotników rosyjskich, w bezpośredniej styczności z wielkim nauczycielem proletariatusy wszystkich krajów — tow. Leninem, w wirze wielkich starć proletariatu z burżuazją, w warunkach wojny imperialistycznej, nauczyłem się po raz pierwszy rozumieć, co to znaczy być jednym z kierowników wielkiej partii klasy robotniczej. Tam, w gronie robotników rosyjskich — wyzwolicieli narodów uciskanych i pionierów walki proletariackiej wszystkich krajów i narodów — przeszedłem swój trzeci bojowy chrzest rewolucyjny. Tam, w Rosji,

pod kierownictwem Lenina, stałem się jednym ze specjalistów w sprawach rewolucji“<sup>1</sup>.

Stalin znajduje się w centrum całej praktycznej pracy partii. Jako członek KC bierze on bezpośredni udział w kierowaniu pracą Piotrogrodzkiego Komitetu Partii, kieruje „Prawdą“, pisuje artykuły do „Prawdy“ i do pisma „Sołdatskaja Prawda“, nadaje kierunek działalności bolszewików w kampanii samorządowej w Piotrogradzie. Wraz z Leninem bierze udział w pracach Ogólnorosyjskiej Konferencji wojskowych organizacji partii, gdzie wygłasza referat „O ruchu narodowym i pułkach narodowych“. Wraz z Leninem organizuje historyczną demonstrację 18 czerwca, która odbyła się pod hasłami partii bolszewickiej, pisze w imieniu KC wezwanie do robotników i rewolucyjnych żołnierzy Piotrogradu. 20 czerwca I Ogólnorosyjski Zjazd Rad wybiera towarzysza Stalina na członka Centralnego Komitetu Wykonawczego.

Po dniach lipcowych 1917 roku, kiedy to Lenin, szczerzy i ścigany przez kontrrewolucyjny Rząd Tymczasowy, przebywa w podziemiu, Stalin bezpośrednio kierował Komitetem

---

<sup>1</sup> *J. Stalin. Dzieła, wyd. ros., t. 8, str. 175.*



Centralnym oraz centralnym organem partii, wydawanym w owym czasie pod różnymi nazwami („Raboczyj i Sołdat“, „Proletarij“, „Raboczyj“, „Raboczyj Put“). Stalin ocalił dla partii, dla naszego narodu, dla całej ludzkości drogocenne życie Lenina, wypowiadając się kategorycznie przeciwko stawieniu się Lenina przed sąd kontrrewolucjonistów, sprzeciwiając się propozycji zdrajców Kamieniewa, Rykowa, Trockiego, aby wydać Lenina w ręce sądu kontrrewolucyjnego Rządu Tymczasowego.

Rozgromienie demonstracji lipcowej wywołało przełom w rozwoju rewolucji. Lenin opracowuje nową taktykę partii w nowych warunkach walki. Stalin wraz ze Swierdłowem kierował pracą obradującego nielegalnie VI zjazdu partii — (lipiec — sierpień 1917 roku). Na zjeździe Stalin wygłosił referat sprawozdawczy KC i referat o sytuacji politycznej. W referatach tych ściśle sformułował zadania i taktykę partii w walce o rewolucję socjalistyczną. Rozprawił się z trockistami, którzy uważali zwycięstwo rewolucji w Rosji za niemożliwe.

W odpowiedzi na wypad trockistów, usiłujących uzależnić kurs partii na rewolucję so-

cialistyczną od rewolucji proletariackiej na Zachodzie, towarzysz Stalin oświadczył: „Nie jest wykluczona możliwość, że właśnie Rosja będzie krajem, który utoruje drogę do socjalizmu... Należy odrzucić przestarzały pogląd, jakoby tylko Europa mogła nam wskazać drogę. Istnieje marksizm dogmatyczny i marksizm twórczy. Ja stoję na gruncie tego ostatniego“<sup>1</sup>. Słowa Stalina okazały się prorocze: Rosja pierwsza wskazała drogę ku socjalizmowi.

Zjazd zjednoczył się wokół Stalina, broniącego nauki Lenina o możliwości zwycięstwa socjalizmu w naszym kraju. Pod kierownictwem Stalina, w myśl dyrektyw Lenina, VI zjazd partii stał się zjazdem przygotowującym powstanie. Zjazd nastawił partię na powstanie zbrojne, na ustanowienie dyktatury proletariatu.

W sierpniu 1917 roku wybuchł bunt generała Korniłowa, zmierzającego do przywrócenia w Rosji caratu. Bolszewicy poprowadzili masy ludowe do walki z awanturniczą imprezą generalską. Rozgromienie buntu Korniłowa zapoczątkowało nowy okres historii rewolucji: rozpoczął się okres organizowania szturm.

---

<sup>1</sup> *J. Stalin. Dzieła*, wyd. ros., t. 3, str. 186, 187.

W czasie pobytu Lenina w podziemiu Stalin utrzymuje ze swym nauczycielem i przyjacielem ścisły kontakt i koresponduje z nim. Dwa razy odwiedza go w Razliwie.

Lenin i Stalin śmiało i pewnie, niezłomnie i rozważnie prowadzili partię i klasę robotniczą ku rewolucji socjalistycznej, do powstania zbrojnego. Lenin i Stalin — to inicjatorzy i organizatorzy zwycięstwa Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej. Stalin — to najbliższy współbojownik Lenina. Kieruje on bezpośrednio całym przygotowaniem powstania. Jego zasadnicze artykuły przedrukowują okręgowe pisma bolszewickie. Stalin wzywa do siebie przedstawicieli organizacji okręgowych, instruuje ich i nakreśla zadania bojowe dla poszczególnych okręgów. Dnia 16 października Komitet Centralny utworzył Ośrodek Partyjny dla kierowania powstaniem, z towarzyszem Stalinem na czele. Ośrodek Partyjny był kierującym trzonem Komitetu Wojskowo - Rewo-

lucyjnego przy Radzie Piotrogradzkiej i w rzeczywistości kierował całym powstaniem.

16 października w przemówieniu swym na posiedzeniu KC partii, odrzucając kapitulancie wnioski zdrajców Zinowjewa i Kamieniewa, którzy wystąpili przeciwko powstaniu zbrojnemu, Stalin oświadczył: „To, co proponują Kamieniew i Zinowjew, obiektywnie daje kontrrewolucji możliwość przygotowania się i zorganizowania. Będziemy bez końca cofali się i przegramy rewolucję. Dlaczego nie mamy zabezpieczyć sobie wyboru dnia powstania i warunków, aby nie dać kontrrewolucji zorganizować się?”<sup>1</sup>

Wczesnym rankiem 24 października Kiereński wydał rozkaz zamknięcia centralnego organu partii „Raboczyj Put” i posłał samochody pancerne przed lokal, w którym znajdowała się redakcja i drukarnia pisma. Ale na polecenie towarzysza Stalina czerwonogwardziści i rewolucyjni żołnierze około godziny 10 rano odparli samochody pancerne i wystawili wzmocnioną ochronę przed dru-

---

<sup>1</sup> J. Stalin. Dzieła, wyd. ros., t. 3, str. 381.

karnią i redakcją. Około godziny 11 rano „Raboczyj Put” wyszedł z napisanym przez Stalina artykułem wstępnym „Czego nam potrzeba?”, wzywającym masy do obalenia burżuazyjnego Rządu Tymczasowego. Równocześnie, na polecenie Ośrodka Partyjnego, zostały niezwłocznie ściągnięte do Smolnego \* oddziały rewolucyjnych żołnierzy i czerwonogwardzistów. Powstanie rozpoczęło się 24 października. Wieczorem 25 października otwarty został II Zjazd Rad, który przekazał całą władzę w ręce Rad.

Stalin należał do pierwszej Rady Komisarzy Ludowych, która została wybrana z Leninem na czele po zwycięstwie Rewolucji Październikowej na II Ogólnorosyjskim Zjeździe Rad.

Wielka Październikowa Rewolucja Socjalistyczna zasadniczo zmieniła sytuację. Rewolucja Październikowa rozbiła cały świat na dwa systemy — system kapitalizmu i system socjalizmu. Partia bolszewików znalazła się w nowych warunkach i musiała rozstrzygać nowe olbrzymie zadania. Zmieniły się również z gruntu formy walki klasy robotniczej.

---

\* *Instytut Smolny* — siedziba Komitetu Centralnego bolszewików w r. 1917. — *Red. przekł. polsk.*

Od pierwszych dni istnienia Rządu Radzieckiego aż do roku 1923 Stalin był komisarzem ludowym do spraw narodowościowych. Kierował bezpośrednio całą pracą partii i Władzy Radzieckiej nad rozwiązaniem zagadnień narodowościowych w ZSRR. Pod kierownictwem Lenina i Stalina robotnicy i chłopci na miejscu dawnych carskich kolonii zaczęli tworzyć republiki radzieckie. Nie ma ani jednej republiki radzieckiej, w której organizowaniu Stalin nie brałby czynnego i kierowniczego udziału. Kieruje on walką o utworzenie Ukraińskiej Republiki Radzieckiej, Białoruskiej Republiki Radzieckiej oraz republik radzieckich w Kraju Zakaukaskim i w Azji Środkowej, pomaga licznym narodowościom Kraju Rad w zbudowaniu swoich autonomicznych radzieckich republik i obwodów. Lenin i Stalin — to inicjatorzy i organizatorzy wielkiego Związku Radzieckiego.

Stalin i Swierdłow — to najbliżsi pomocnicy Lenina w budowaniu Państwa Radzieckiego. Współ z Leninem Stalin prowadzi walkę przeciwko Kamieniewowi, Zinowjewowi, Rykowowi i innym łamistrajkom i dezterterom rewolucji. Organizacja rozgromienia Kiereń-

skiego - Krasnowa, złamanie sabotażu urzędników, zlikwidowanie kontrrewolucyjnej Kwatery Głównej oraz carskiej generalicji, zamknięcie prasy burżuazyjnej, walka przeciwko kontrrewolucyjnej Radzie Ukraińskiej, rozpędzenie Zgromadzenia Ustawodawczego, opracowanie pierwszej Konstytucji Radzieckiej 1918 roku — we wszystkich tych decydujących wydarzeniach Stalin brał najbardziej aktywny i kierowniczy udział.

Z polecenia KC Stalin przeprowadza w styczniu 1918 r. naradę przedstawicieli rewolucyjnego skrzydła partii socjalistycznych różnych krajów Europy i Ameryki, która to narada odegrała znaczną rolę w walce o stworzenie III, Komunistycznej Międzynarodówki.

W ciężkich chwilach pokoju brzeskiego, kiedy decydowały się losy rewolucji, Stalin wraz z Leninem nieugięcie bronił bolszewickiej strategii i taktyki w walce przeciwko zdrajcy Trockiemu oraz jego pomocnikowi Bucharinowi, którzy wespół z imperialistami angielsko-francuskimi zamierzali wystawić młodą, nie okrzepłą jeszcze Republikę Rad na ciosy imperializmu niemieckiego.

\*

## VI

**O**BALENI przez Październikową Rewolucję Socjalistyczną obszarnicy i kapitaliści Rosji zaczęli zmawiać się z kapitalistami innych krajów w sprawie zorganizowania interwencji zbrojnej przeciwko Krajowi Rad. Stawiali sobie za cel rozgromienie robotników i chłopów, obalenie Władzy Radzieckiej i ponowne ujarzmienie naszego kraju. Rozpoczęła się wojna domowa i interwencja. Rząd Radziecki ogłosił, iż ojczyzna socjalistyczna znajduje się w niebezpieczeństwie i wezwał cały naród do walki. Partia bolszewików poprowadziła robotników i chłopów do wojny n a r o d o w e j przeciwko cudzoziemskim zaborcom i burżuazyjno-obszarniczym białogwardzistom.

Na wiosnę 1918 roku imperialiści angielsko-francuscy zorganizowali bunt korpusu czechosłowackiego, sformowanego z jeńców wo-



jennych armii austro-węgierskiej i udającego się po zawarciu pokoju z Niemcami przez Syberię do Francji.

Akcja Czechosłowaków i przygotowane na ten dzień bunty białogwardyjsko-eserowskie w 23 miastach nad Wołgą, bunt lewicowych eserowców w Moskwie, wylądowanie angielskiego desantu w Murmańsku — rozpętały wszystkie siły kontrrewolucji. Bunt Czechosłowaków nastąpił w bardzo krytycznej chwili. Kraj dopiero co wyrwał się z kleszczy wojny imperialistycznej. Gospodarka kapitalistów i obszarników doprowadziła go do katastrofy. Robotnicy w stolicach otrzymywali co najwyżej  $\frac{1}{8}$  funta chleba<sup>1</sup> na dzień. Republika była odcięta od zboża ukraińskiego i syberyjskiego. Pozostawała tylko jedna część kraju, skąd można było otrzymać zboże — południowy wschód, Kraj Nadwołżański i Kaukaz Północny, skąd droga wiodła Wołgą przez Carycyn. Ocalić rewolucję można było jedynie przez zdobycie zboża. Lenin zwrócił się do robotników piotrogrodzkich z wezwaniem, aby zorganizowali wyprawę na wieś w celu przyjsicia z pomocą biedocie chłopskiej przeciwko spe-

---

<sup>1</sup>  $\frac{1}{8}$  funta = 50 gramom.

kulantom zbożowym, kulakom, pasożytom wiejskim.

Komitet Centralny partii posłał Stalina na południe, polecając mu ogólne kierownictwo sprawami aprowizacji na południu Rosji i obdarzając go specjalnymi pełnomocnictwami. 6 czerwca 1918 roku Stalin przybył z oddziałem robotników do Carycyna. To, że Stalin łączył w swej osobie przenikliwość wodza politycznego z talentem wodza wojskowego, pozwoliło mu przewidzieć, że Carycyn będzie miejscem, na które kontrrewolucja skieruje główny cios. Zdobyć Carycyna odcięłoby republikę od ostatnich zasobów zboża, od ropy bakińskiej i umożliwiłoby białym powiązanie kontrrewolucji dońskiej z Kołczakiem oraz z kontrrewolucją czechosłowacką w celu ruszenia wspólnym frontem na Moskwę. Za wszelką cenę należało utrzymać Carycyn w rękach Władzy Radzieckiej.

Zelazną ręką oczyścił Stalin miasto od białogwardyjskich spiskowców, zdobył i posłał dużą ilość żywności do głodujących stolic, po czym całkowicie zajął się obroną Carycyna. Bezlitośnie łamiąc opór przysłanych i popieranych przez Trockiego kontrrewolucyjnych spe-

cialistów, Stalin szybkimi i stanowczymi zarządzeniami zreorganizował rozproszone oddziały i przyśpieszył przybycie z Zagłębia Donieckiego oddziałów Woroszyłowa, które stały się trzonem sformowanej na nowo X armii. Żelazna wola Stalina i jego genialna zdolność przewidywania obroniła Carycyn nie pozwalając białym przedostać się do Moskwy.

Bohaterska epopeja obrony Carycyna zbiegła się z krachem imperializmu niemieckiego na Ukrainie. W listopadzie 1918 roku wybuchła rewolucja w Niemczech i w Austro-Węgrzech. Komitet Centralny poleca Stalinowi zorganizowanie frontu ukraińskiego w celu udzielenia pomocy ukraińskim robotnikom i chłopom. Do dyspozycji Stalina oddano 20 kierowniczych działaczy partyjnych z X armii z towarzyszem Woroszyłowem na czele. W końcu listopada ukraińskie wojska powstańcze, ruszywszy przeciwko petlurowcom i Niemcom, wyzwoliły Charków. Na zachodzie wyzwolony został Mińsk. Stalin przeprowadził ogromną pracę celem wyzwolenia obwodów zachodnich i stworzenia Republiki Białoruskiej.

30 listopada 1918 roku stworzona została Rada Obrony Robotniczo-Chłopskiej z Leni-

nem na czele dla kierowania całą sprawą obrony na froncie i na tyłach, dla zmobilizowania przemysłu i transportu, zmobilizowania wszystkich zasobów kraju. Jako przedstawiciel Ogólnorosyjskiego Centralnego Komitetu Wykonawczego wszedł do Rady Obrony Stalin, stając się faktycznym zastępcą Lenina.

W końcu 1918 roku na froncie wschodnim wytworzył się stan katastrofalny. Armia Kołczaka spieszyła, by połączyć się z wojskami angielskimi nacierającymi z północy. W imieniu Rady Obrony Lenin żądał wzmocnienia sytuacji pod Permem. Zaproponował on Komitetowi Centralnemu, aby posłać Stalina i Dzierżyńskiego w celu zlikwidowania katastrofalnego stanu. W sposób szybki i zdecydowany uratował Stalin sytuację pod Permem. Na południu, pod Carycynem, jego potężna wola nie pozwoliła dońskiej kontrrewolucji połączyć swych sił z siłami kontrrewolucji uralskiej i nadwołżańskiej. Na północy udaremnił usiłowania interwentów zmierzające do połączenia się z Czechami i z Kołczakiem. Czerwone wojska zaczęły gromić Kołczaka, odciętego od sprzymierzeńców zarówno na południu jak i na północy.

Po powrocie z frontu wschodniego Stalin przystępuje do organizowania kontroli państwowej i w marcu 1919 roku zostaje, na wniosek Lenina, mianowany komisarzem ludowym Kontroli Państwowej, przekształconej następnie w Komisariat Ludowy Inspekcji Robotniczo-Chłopskiej. Na tym stanowisku pozostawał Stalin do kwietnia 1922 roku. Praca ta miała olbrzymie znaczenie dla wciągnięcia mas pracujących do spraw zarządzania państwem.

W celu odciążenia czerwonych wojsk od Kołczaka generał Judenicz, przy poparciu białych wojsk Finlandii i Estonii, ruszył w maju 1919 r. na Piotrogród. Ofensywę Judenicza poparła eskadra angielska. Na tyłach Armii Czerwonej zorganizowane zostało powstanie w fortach Krasnaja Gorka i Sieraja Łoszaď. Czerwony front zachwiał się i wróg przedarł się pod sam Piotrogród.

Dla zorganizowania oporu przeciwko białym Komitet Centralny posłał Stalina. Na front wyruszyli komuniści. Stalin szybko zlikwidował zamęt i bezlitośnie wytępił wrogów i zdrajców. W skombinowanym ataku piechoty z lądu i okrętów z morza zajęto zbuntowa-

ne forty i odparto wojska białogwardyjskie. Niebezpieczeństwo zagrażające Piotrogradowi zostało zlikwidowane. Plany Ententy, zmierzające do zawładnięcia Piotrogradem, zostały rozbite. Armię Judenicza rozgromiono, resztki jej uciekły do Estonii.

Latem 1919 roku Stalin pracuje na froncie zachodnim, w Smoleńsku, organizując odparcie ofensywy polskiej.

Ententa, rozbita w czasie pierwszej wyprawy, przedsięwzięła na jesieni 1919 r., po zgnieceniu Rad w Bawarii, na Węgrzech, w Estonii i Łotwie, drugą wyprawę, wciągając do niej oprócz wojsk białych i własnych oddziałów również armie drobnych państw sąsiadujących z Rosją. Wyprawę tę angielski minister wojny Churchill nazwał chełpliwie „wyprawą 14 państw“.

Podczas gdy Armia Czerwona gromiła Kołczaka na wschodzie, Denikin zagarnął Zagłębie Donieckie i szerokim frontem wtargnął na Ukrainę. Trocki w zdradziecki sposób doprowadził front południowy do zupełnego rozprzężenia. Czerwone wojska ponosiły porażki. Denikinowi z pomocą przyszły wojska obszarniczo-kapitalistycznej Polski, które za-



W. I. Lenin i J. W. Stalin w Gorkach. 1922 r.

*Fotografia*

jęły Mińsk. Pod Piotrogradem Judenicz znowu przeszedł do ofensywy. Kołczak zaś usiłował zatrzymać się nad rzeką Toboń. Czołowe oddziały Denikina zajęły Orzeł i zbliżały się do Tuły. Nigdy jeszcze wróg nie znajdował się tak blisko radzieckiej stolicy. Kapitałiści donieccy obiecali nawet milionową nagrodę temu spośród białych pułków, który pierwszy wkroczy do Moskwy.

W odpowiedzi na ofensywę białych Lenin zwrócił się w imieniu Komitetu Centralnego do organizacji partyjnych z płomiennym apelem: „Wszyscy do walki z Denikinem!”

Front południowy otrzymał masowe posiłki w ludziach i amunicję; potrzebny był jednak kierownik, który potrafiłby zespolić setki tysięcy żołnierzy, scementować ich jedną wolą i rzucić na wroga. We wrześniu 1919 roku Komitet Centralny partii posyła Stalina dla zorganizowania zwycięstwa na froncie południowym.

Wielki strateg rewolucji zastał na froncie zamęt, dezorientację, brak planu strategicznego. Wypędził ze sztabu zbankrutowanych agentów Trockiego i zażądał, by Trocki zupełnie nie wtrącał się do spraw frontu, po czym



odrzucił zbrodniczy stary plan przzerwania frontu denikinowskiego od strony Wołgi (Carycyn) w kierunku Noworosyjska i stworzył własny plan walki, który genialnie rozwiązywał zadanie. Stalin zaprojektował, aby główne uderzenie przeciwko Denikinowi skierować z rejonu Woroneża poprzez Charków — Zagłębie Donieckie — Rostów w celu rozcięcia armii kontrrewolucyjnej na dwie części. Plan ten zapewniał Armii Czerwonej szybkie posuwanie się naprzód przez rejon posiadający ośrodki proletariackie, gdzie ludność z wyraźną sympatią oczekiwała Armii Czerwonej, gdzie istniała rozległa sieć kolei żelaznych, umożliwiającą zaopatrywanie wojsk we wszystko, co jest im potrzebne. Równocześnie plan ten wyzwalał Zagłębie Donieckie — potężne źródło węgla, zaopatrujące kraj w paliwo, a zarazem — źródło sił rewolucyjnych.

Plan Stalina został przyjęty przez KC.

Stalin rozwinął olbrzymią działalność celem zorganizowania zwycięstwa. Śledził przebieg operacyj, poprawiał błędy w toku akcji, dobierał dowódców i pracowników politycznych, zagrzewając ich do walki. Pod kierownictwem Stalina została opracowana na

froncie południowym instrukcja dla komisarza pułku, w której zadanie komisarza sformułowane zostało w następujących wyrazistych słowach:

„Komisarz pułku jest politycznym i moralnym kierownikiem swego pułku, pierwszym obrońcą jego potrzeb materialnych i duchowych. Jeżeli dowódca pułku jest głową pułku, to komisarz winien być ojcem i duszą swojego pułku“<sup>1</sup>.

Realizacja planu Stalina spowodowała całkowitą klęskę Denikina. Z inicjatywy towarzysza Stalina stworzona została I Armia Konna z Budionnym, Woroszyłowem i Szczadenką na czele. Legendarna Armia Konna, poparta przez armie frontu południowego, zniosła doszczętnie wojska Denikina.

W okresie krótkotrwałego wytchnienia, które nastąpiło dla Kraju Rad po rozbiciu Denikina, Stalin z polecenia Lenina kieruje odbudową gospodarczą zniszczonej przez wojnę Ukrainy. W lutym — marcu 1920 roku stoi na czele Rady Ukraińskiej Armii Pracy i mobilizuje masy pracujące do walki o węgiel.

---

<sup>1</sup> „Prawda”, nr 344, 14 grudnia 1939 r. (Art. wstępny „Komisarze wojskowi”).

Zwracając się w marcu 1920 roku do Armii Pracy wskazuje, że w danej chwili „węgiel jest tak samo ważny dla Rosji jak zwycięstwo nad Denikinem“<sup>1</sup>. Pod kierownictwem Stalina bolszewicy ukraińscy osiągają poważne sukcesy w dziedzinie zaopatrzenia kraju w paliwo i uporządkowania transportu.

W maju 1920 roku KC skieruje Stalina na front południowo-zachodni przeciwko jaśniepanom polskim, którzy rozpoczęli trzecią wyprawę Ententy na Republikę Radziecką. Tutaj Stalin bierze bezpośredni udział i odgrywa kierowniczą rolę w przerwaniu frontu polskiego, w wyzwoleniu Kijowa i posuwaniu się wojsk radzieckich w kierunku Lwowa. W tymże 1920 roku Stalin przeprowadza pracę nad obroną południa Ukrainy przed ofensywą Wrangla i nakreśla plan zniszczenia Wrangla. Wskazówki Stalina stanowiły podstawę operacyjnego planu Frunzego, w którego wyniku Wrangel został rozbity.

Cały okres wojny domowej przeszedł pod znakiem ścisłej współpracy Lenina i Stalina. Ręka w rękę tworzą i umacniają Armię Czerwoną. Lenin radzi się Stalina w najważniej-

---

<sup>1</sup> *J. Stalin. Dzieła*, wyd. ros., t. 4, str. 293.

szych sprawach polityki Państwa Radzieckiego, w sprawach strategii wojskowej i taktyki. Gdy Stalin znajdował się na drugim krańcu Kraju Radzieckiego, wykonując najważniejsze polityczne i wojskowe polecenia Lenina, nie ustawała pomiędzy nimi wymiana listów, depeasz i notatek. Stalin regularnie zaznajamiał Lenina z sytuacją na frontach. W listach swych i depeaszach Stalin dawał mistrzowską analizę sytuacji wojennej. Stale zwracał się do Lenina o pomoc i poparcie, gdy sytuacja na froncie stawała się szczególnie groźna. Lenin odnosił się do próśb Stalina nadzwyczaj uważnie. Ciągle dawał mu znać o wydarzeniach, które się rozgrywały, i informował o nowinach politycznych. Stalin był głównym pomocnikiem Lenina w sprawach organizacji i kierowania obroną Kraju Radzieckiego.

W okresie wojny domowej KC partii i Lenin osobiście posyłał Stalina na najbardziej decydujące i niebezpieczne dla rewolucji fronty. Towarzysz Stalin był członkiem Wojskowo-Rewolucyjnej Rady Republiki oraz Rad Wojskowo-Rewolucyjnych zachodniego, południowego i południowo-zachodniego fron-

tu. Tam, gdzie wskutek szeregu przyczyn powstawało śmiertelne niebezpieczeństwo dla Armii Czerwonej, gdzie posuwanie się naprzód armii kontrrewolucji i interwencji zagrożowało samemu istnieniu Władzy Radzieckiej — tam posyłano Stalina. Tam, „gdzie popłoch i panika mogły się w każdej chwili zamienić w bezradność, w katastrofę — tam zjawiał się towarzysz Stalin“<sup>1</sup>.

Stalin organizował masy partyjne i robotnicze, ujmował w swe mocne ręce kierownictwo opierając się na masach, łamał bezlitośnie sabotaż, żelazną dłońią tłumił spiski zdrajców, sprzedawczyków, szpiegów, zarówno na tyłach jak i na froncie; osobistym przykładem pełnej poświęcenia pracy i jasną perspektywą rewolucyjną wzmacniał ducha bojowego i rewolucyjny entuzjizm wśród robotników i chłopów, wśród żołnierzy Armii Czerwonej; w najkrótszym czasie osiągnął zasadniczy przełom i zwycięstwo Armii Czerwonej.

Odgadywał i unicestwiał najbardziej wyrafinowane i podstępne plany strategiczne

---

<sup>1</sup> K. Woroszyłow. „Stalin a Armia Czerwona”, 1940 r., wyd. ros., str. 6—7.

wrogów, obalał całą ich „naukę“ wojskową, „sztukę“ wojenną i rutynę.

Zasługi Stalina na frontach wojny domowej zostały, z inicjatywy Lenina, stwierdzone w uchwale Ogólnorosyjskiego Centralnego Komitetu Wykonawczego z dn. 27 listopada 1919 roku o nagrodzeniu go orderem „Czerwonego Sztandaru“.

Twórcą Armii Czerwonej — pierwszej na świecie Armii Czerwonej — armii wyzwolonych robotników i chłopów, armii braterstwa narodów naszego kraju, armii wychowanej w duchu internacjonalizmu — była partia bolszewików z Leninem i Stalinem na czele. Lenin i Stalin kierowali sprawą obrony kraju wraz z najwybitniejszymi działaczami partii bolszewickiej.

Bezpośrednim inicjatorem i organizatorem najdonioślejszych zwycięstw Armii Czerwonej był Stalin. Wszędzie, gdzie na frontach decydowały się losy rewolucji, partia posyłała Stalina. Był on twórcą najważniejszych planów strategicznych. Kierował decydującymi operacjami bojowymi. Pod Carycynem i Permem, pod Piotrogradem

i przeciwko Denikinowi, na zachodzie przeciwko obszarniczo-kapitalistycznej Polsce i na południu przeciwko Wranglowi — wszędzie żelazna wola i geniusz strategiczny Stalina zapewniały rewolucji zwycięstwo. Stalin był wychowawcą i kierownikiem komisarzy wojskowych, bez których — według słów Lenina — nie byłoby Armii Czerwonej.

Z nazwiskiem Stalina związane są najsłynniejsze zwycięstwa naszej Armii Czerwonej.

\*

## VII

**P**O ZWYCIĘSKIM ukończeniu wojny z interwentami Władza Radziecka przystąpiła do pokojowego budownictwa gospodarczego. Kraj był zrujnowany czteroletnią wojną imperialistyczną i trzyletnią wojną domową. Chłopsstwo po zakończeniu wojny domowej wyrażało niezadowolenie z powodu odbierania mu wszystkich nadwyżek, z systemu dostaw przymusowych\* i żądało, by je zaopatrywano w dostateczną ilość towarów przemysłowych. Na tle głodu i wyczerpania ujawniało się niezadowolenie również wśród części robotników. Wróg klasowy usiłował wykorzystać ciężką sytuację gospodarczą kraju.

Przed partią stanęła kwestia opracowania nowych wytycznych we wszystkich sprawach

---

\* Po rosyjsku: „prodraszwiorstka” (skrót słów „prodowlstwiennaja razwiorstka”), czyli przymusowa dostawa państwu nadwyżek żywnościowych. — *Red. przekł. polsk.*



gospodarczego życia kraju. Dla Komitetu Centralnego było jasne, że po ukończeniu wojny i przejściu do budownictwa pokojowego system komunizmu wojennego już nie ma racji bytu. Odpadała konieczność repartycji żywnościowej, chłopom trzeba było dać możliwość korzystania z większej części nadwyżek swej produkcji. Pozwoliłoby to ożywić rolnictwo i obrót towarowy, rozwinąć przemysł, polepszyć zaopatrzenie miast, stworzyć nową podstawę gospodarczą dla sojuszu robotników i chłopów.

Ale ugrupowania antypartyjne usiłowały przeszkodzić partii w opracowaniu nowych wytycznych. W końcu 1920 roku ugrupowania te narzuciły partii tak zwaną dyskusję w sprawie związków zawodowych. W rzeczywistości dyskusja dotyczyła rzeczy znacznie poważniejszej niż kwestia związków zawodowych. W istocie walka toczyła się w sprawie stosunku partii do chłopstwa, stosunku partii do bezpartyjnych mas robotniczych, w ogóle w sprawie stosunku partii do mas w nowej sytuacji. Trockiści proponowali „przykręcać mocniej śruby“ komunizmu wojennego. Swą zdradziecką polityką samego tylko przymusu i ko-

menderowania w stosunku do mas usiłowali usposobić wrogo wobec partii bezpartyjne masy robotnicze, usiłowali zagrozić istnieniu Władzy Radzieckiej. Śladem trockistów poszły i inne grupki antypartyjne: „opozycja robotnicza“, „demokratyczni centraliści“, „lewicowi komuniści“.

Wspólnie z Leninem Stalin konsekwentnie przeprowadzał linię partii, bronił tej linii i gromił wszystkich wrogów partii. W okresie dyskusji w sprawie związków zawodowych Stalin kierował pod względem organizacyjnym walką z antyleninowskimi ugrupowaniami, skupiając partię wokół platformy leninowskiej. W jego rękach zbiegały się wszystkie dane z poszczególnych miejscowości, dotyczące przebiegu walki o linię partii. Stalin skierowywał wówczas do „Prawdy“ dane o wynikach dyskusji w organizacjach miejscowych; dane te świadczyły o zwycięstwie partii i klęsce ugrupowań antyleninowskich.

Wielkie znaczenie dla sprawy zwycięstwa linii partyjnej i zespolenia partii wokół Lenina, wokół leninowskiej większości KC, miał ogłoszony 19 stycznia 1921 roku w „Prawdzie“ artykuł Stalina pt. „Nasze rozbieżności“.

Wspólnie z Leninem Stalin obronił jedność partii w walce przeciwko wszystkim atakom antypartyjnych frakcji i ugrupowań.

Zjednoczona na platformie leninowskiej, rozpoczęła partia swój X zjazd; zjazd ten miał rozstrzygnąć zasadnicze zagadnienia dalszego zwycięskiego rozwoju rewolucji. X zjazd (marzec 1921 r.) zreasumował wyniki dyskusji w sprawie związków zawodowych i przytłaczającą większością głosów zaaprobował platformę leninowską. Zjazd powziął niezwykle ważną uchwałę o przejściu od repartycji żywnościowej do podatku żywnościowego, o przejściu do nowej polityki ekonomicznej, której twórcą i inicjatorem był Lenin. Uchwała X zjazdu o przejściu do nowej polityki ekonomicznej zapewniała trwały sojusz klasy robotniczej i chłopstwa, niezbędny dla budownictwa socjalizmu.

Temu podstawowemu zadaniu służyła również uchwała zjazdu w kwestii narodowej. Referat „Najbliższe zadania partii w kwestii narodowej“ wygłosił na zjeździe Stalin.

W referacie Stalina i w rezolucji zjazdu zostało ściśle i wyraźnie sformułowane podstawowe zadanie praktyczne w kwestii narodo-

wej. Zlikwidowaliśmy ucisk narodowy — mówił Stalin — ale to nie wystarcza: należy zlikwidować ciężką spuściznę przeszłości — gospodarcze, polityczne i kulturalne zacofanie uciskanych dawniej narodów; należy im pomóc, by dogoniły one pod tym względem Rosję Centralną. Stalin wezwał partię do walki z wielkomocarstwowym, wielkorosyjskim szowinizmem, jako z głównym niebezpieczeństwem, oraz do walki z nacjonalizmem lokalnym.

Minął pierwszy rok Nepu \*. Na XI zjeździe (marzec — kwiecień 1922 r.) partia zreasumowała wyniki pierwszego roku nowej polityki ekonomicznej. Wyniki te pozwoliły Leninowi oświadczyć:

„Rok cofaliśmy się. Powinniśmy obecnie powiedzieć w imieniu partii: — dość! Cel, dla którego dokonaliśmy odwrotu, został osiągnięty. Okres ten kończy się albo już się skończył. Obecnie wylania się inny cel — przegrupowanie sił“<sup>1</sup>.

Trzeba było wcielać w życie zadania dziejowe postawione przez Lenina na zjeździe.

---

\* *Nep* — nowa polityka ekonomiczna — *Red. przekł. polsk.*

<sup>1</sup> *W. Lenin. Dzieła*, 3 wyd. ros., t. XXVII, str. 238.

3 kwietnia 1922 roku na wniosek Lenina Plenum Komitetu Centralnego partii wybiera na sekretarza generalnego KC — Stalina, najlepszego i najwierniejszego ucznia i współbojownika Lenina. Od tego czasu Stalin niezmienne pracuje na tym stanowisku.

Rana otrzymana w zamachu 1918 roku i nieustanna, naprężona praca nadwerżyły zdrowie Lenina. Poczynając od końca roku 1921 Lenin zmuszony był coraz częściej przerywać pracę. Główne obowiązki w kierownictwie partią musiał wykonywać Stalin.

W latach tych dokonał on olbrzymiej pracy nad utworzeniem narodowych republik radzieckich, a następnie nad zjednoczeniem wszystkich republik radzieckich w jedno państwo związkowe — ZSRR. 30 grudnia 1922 roku na I Ogólnozwiązkowym Zjeździe Rad na wniosek Lenina i Stalina powzięta została historyczna uchwała o dobrowolnym zjednoczeniu się państwowym narodów radzieckich w Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich — ZSRR. W przemówieniu na zjeździe Stalin powiedział:

„W historii Władzy Radzieckiej dzień dzisiejszy jest przełomowy. Stanowi on granicę

między okresem starym, już przebyłym, kiedy republiki radzieckie, zajęte przede wszystkim kwestią swego istnienia, szły oddzielnie, aczkolwiek działały wspólnie, a okresem nowym, już rozpoczętym, kiedy kładzie się kres odrębnemu istnieniu republik radzieckich, kiedy republiki łączą się w jedno państwo związkowe dla skutecznej walki z rozprzężeniem gospodarczym, kiedy Władza Radziecka myśli już nie tylko o istnieniu, lecz również o przekształceniu się w poważną siłę międzynarodową, która mogłaby oddziaływać na sytuację międzynarodową, mogła zmienić ją na korzyść mas pracujących“<sup>1</sup>.

Stworzenie ZSRR oznaczało wielkie zwycięstwo leninowsko-stalinowskiej polityki narodowej. Związek Radziecki stworzony został na niezachwianej podstawie zaufania uciskanych dawniej przez carat narodów do wielkiego narodu rosyjskiego, na trwałej podstawie przyjaźni między narodami Kraju Radzieckiego.

W kwietniu 1923 roku odbył się XII zjazd partii. Był to pierwszy zjazd po zwycięstwie

---

<sup>1</sup> *J. Stalin. Marksizm a kwestia narodowo-kolonialna*, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1949, str. 130.

Październikowej Rewolucji Socjalistycznej, na którym Lenin nie mógł być obecny z powodu choroby. Zjazd uwzględnił w swych uchwałach wszystkie wskazówki Lenina, dane w ostatnich jego artykułach i listach. Zjazd dał zdecydowaną odprawę tym, którzy usiłowali przedstawić Nep jako odwrót z pozycji socjalistycznych, tym, którzy radzili, by dać się wpręgnąć w jarzmo kapitalizmu. Zjazd napiętnował zdradzieckie, kapitulaniczne wnioski trockistów i bucharinowców.

Stalin złożył na zjeździe sprawozdanie organizacyjne z działalności KC i wygłosił referat: „Momenty narodowe w budownictwie partyjnym i państwowym“. W referacie sprawozdawczym zobrazował obszernie działalność partii, jej rozwój, wzmocnienie transmisji łączących partię z masami (związki zawodowe, Komunistyczny Związek Młodzieży, Rady itd.), zreasumował wyniki dwóch lat Nepu i nakreślił zadania dalszego marszu naprzód. „Partia nasza pozostała zwarta, zespolona, zwycięsko dokonała wielkiego zwrotu i kroczy naprzód z szeroko rozwiniętym



J. W. Stalin i S. M. Kirow. Leningrad. 1926 r.

*Fotografia*



sztandarem“<sup>1</sup> — zakończył Stalin swe sprawozdanie.

Zjazd poświęcił wiele uwagi kwestii narodowej. W referacie o kwestii narodowej Stalin podkreślił olbrzymie międzynarodowe znaczenie naszej polityki w kwestii narodowej i wskazał na to, że uciskane narody Wschodu i Zachodu widzą w Związku Radzieckim wzór rozwiązania kwestii narodowej. Stalin wskazał na konieczność energicznej pracy celem zniesienia nierówności gospodarczej i kulturalnej między narodami Związku Radzieckiego. Wezwał całą partię do zdecydowanej walki z szowinizmem wielkorosyjskim i nacjonalizmem lokalnym, które wzmogły się w związku z częściowym ożywieniem kapitalizmu. Zdemaskował gruzińskich odchyleńców nacjonalistycznych, których popierali trockiści.

Zaledwie zakończył się XII zjazd, gdy na horyzoncie zarysowało się poważne niebezpieczeństwo dla Republiki Radzieckiej. Najbardziej reakcyjne i prointerwencyjne elementy burżuazji, które doszły do władzy w Anglii i we Francji, usiłowały zorganizować nową

---

<sup>1</sup> „Historia WKP(b). Krótki kurs”, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1949, str. 299.

wyprawę przeciwko Związkowi Radzieckiemu. Pod wodzą Stalina partia wyszła z tej trudnej sytuacji z honorem i osiągnęła wielkie zwycięstwo na froncie dyplomatycznym. W miejsce gróźb i ultimatów nastąpił w r. 1924 szereg aktów uznania ZSRR przez wszystkie wielkie państwa kapitalistyczne Europy. „Fakt, że wyszliśmy wówczas z trudnej sytuacji bez uszczerbku dla sprawy — zaznaczał Stalin — świadczy niewątpliwie o tym, że uczniowie tow. Lenina już się od swego nauczyciela czegoś nauczyli“<sup>1</sup>.

W styczniu 1924 roku odbyła się XIII konferencja partyjna. Rozpatrzone na niej referat Stalina, który zreasumował wyniki dyskusji. Konferencja stanowczo potępiła trockistów. Uchwały konferencji zostały zaaprobowane przez XIII zjazd partyjny (maj 1924 r.) i przez V Kongres Międzynarodówki Komunistycznej (lato 1924 r.).

21 stycznia 1924 r. w Gorkach, pod Moskwą, zmarł Lenin, wódz i twórca partii bolszewików, wódz mas pracujących całego świata. Sztandar Lenina, sztandar partii wzniosł wysoko i poniósł dalej Stalin — najwybitniejszy uczeń Lenina, najlepszy syn partii bolszewic-

---

<sup>1</sup> *J. Stalin*. Dzieła, wyd. ros., t. 6, str. 36.

kiej, godny następcą i wielki kontynuator dzieła Lenina.

26 stycznia otwarte zostało posiedzenie żałobne II Ogólnozwiązkowego Zjazdu Rad. Przemawiał na nim Stalin. W imieniu partii złożył on wzniosłą przysięgę:

„My, komuniści — jesteśmy ludźmi szczególnego pokroju. Skrojeni jesteśmy ze szczególnego materiału. Stanowimy armię wielkiego stratega proletariackiego, armię towarzysza Lenina. Nie ma nic chlubniejszego ponad zaszczyt należenia do tej armii. Nie ma nic chlubniejszego ponad miano członka partii, której twórcą i kierownikiem jest towarzysz Lenin...

*Odchodząc od nas nakazał nam towarzysz Lenin wysoko dzierżyć wielkie miano członka partii i strzec jego czystości. Przysięgamy ci, towarzyszu Leninie, że z honorem wykonamy to twoje przykazanie! ...*

*Odchodząc od nas nakazał nam towarzysz Lenin strzec jedności naszej partii jak oka w głowie. Przysięgamy ci, towarzyszu Leninie, że wykonamy z honorem również i to twoje przykazanie! ...*

*Odchodząc od nas nakazał nam towarzysz Lenin strzec i umacniać dyktaturę proletariatu.*

*Przysięgamy ci, towarzysz Leninie, że nie będziemy szczędzili swych sił, aby wykonać z honorem również i to twoje przykazanie!...*

*Odchodząc od nas nakazał nam towarzysz Lenin wzmocnić ze wszystkich sił sojusz robotników i chłopów. Przysięgamy ci, towarzysz Leninie, że wykonamy z honorem również i to twoje przykazanie!...*

Towarzysz Lenin mówił nam nieustannie o konieczności dobrowolnego związku narodów naszego kraju, o konieczności ich braterskiej współpracy w ramach Związku Republik.

*Odchodząc od nas nakazał nam towarzysz Lenin wzmocnić i rozszerzać Związek Republik. Przysięgamy ci, towarzysz Leninie, że wykonamy z honorem również i to twoje przykazanie!...*

Lenin wskazywał nam niejednokrotnie, że wzmocnienie Armii Czerwonej, jej doskonalenie jest jednym z najważniejszych zadań naszej partii... Przysięgnijmy więc, towarzysze, że nie będziemy szczędzili sił, aby wzmocnić naszą Armię Czerwoną, naszą Flotę Czerwoną...

*Odchodząc od nas nakazał nam towarzysz Lenin wierność zasadom Międzynarodówki*

*Komunistycznej. Przysięgamy ci, towarzyszu Leninie, że nie będziemy szcędzili swego życia, by wzmacniać i rozszerzać związek nas pracujących całego świata — Międzynarodówkę Komunistyczną“<sup>1</sup>.*

Była to przysięga złożona przez partię bolszewicką swemu nauczycielowi i wodzowi, Leninowi, który żyć będzie po wsze czasy. Przysięgi tej partia pod wodzą Stalina dotrzymywała i dotrzymuje nadal z honorem.

W dniu pierwszej rocznicy śmierci Lenina, w liście do redakcji pisma „Raboczaja Gazeta“, Stalin pisał:

„Zachowajcie Iljicza w pamięci, kochajcie go, studiujcie dzieła Iljicza, naszego nauczyciela, naszego wodza.

Walczcie przeciw wrogom wewnętrznym i zewnętrznym i zwyciężajcie ich — jak Iljicz.

Budujcie nowe życie, nowy byt, nową kulturę — jak Iljicz.

Nigdy nie uchylajcie się w swej pracy od spraw drobnych, albowiem z rzeczy małych

---

<sup>1</sup> J. Stalin. O Leninie, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1949, 2 wyd., str. 1 — 6.

powstają wielkie — na tym polega jedno z najważniejszych przykazań Iljicza“<sup>1</sup>.

Naród radziecki nieustannie postępował i postępuje według tych wskazówek Stalina.

Wrogowie socjalizmu, korzystając najpierw z choroby, a potem ze śmierci Lenina, usiłowali sprowadzić partię z drogi Lenina, aby tym samym przygotować warunki do przywrócenia kapitalizmu w naszym kraju. Ze szczególną wściekłością napadał na partię zjadły wróg leninizmu Trocki i jego pomocnicy. Trockiści narzucili partii nową dyskusję. Walka miała zacięty charakter. Stalin ujawnił istotę polityczną wystąpień trockistów, wykazał, że chodzi tu o życie lub śmierć partii, zespolił kadry partyjne i zorganizował rozgromienie trockizmu.

W swym referacie pt. „Trockizm czy leninizm?“, wygłoszonym na plenum frakcji komunistycznej Ogólnozwiązkowej Centrali Rady Związków Zawodowych w listopadzie 1924 roku, Stalin wskazywał, że w walce z trockizmem w tym okresie „zadanie partii

---

<sup>1</sup> Tamże str. 45.

polega na tym, żeby p o g r z e b a ć t r o c k i z m j a k o p r ą d i d e o w y“. Wskazał partii, że trockizm stanowił w ówczesnych warunkach główne niebezpieczeństwo.

„W chwili obecnej — mówił Stalin — po zwycięstwie Rewolucji Październikowej, w obecnych warunkach Nepu, za najbardziej niebezpieczny należy uważać trockizm, albowiem stara się on zaszczepić niewiarę w siły naszej rewolucji, niewiarę w sprawę sojuszu robotników i chłopów, niewiarę w sprawę przeobrażenia Rosji nepowskiej w Rosję socjalistyczną“<sup>1</sup>.

Stalin udowodnił, że ideowe rozgromienie trockizmu jest niezbędnym warunkiem zapewnienia dalszego zwycięskiego pochodu ku socjalizmowi. Stalin mówił:

„Bez rozgromienia trockizmu nie podobna osiągnąć zwycięstwa w warunkach Nepu, nie podobna przeobrazić dzisiejszej Rosji w Rosję socjalistyczną“<sup>2</sup>.

W walce przeciwko trockizmowi Stalin zespolił partię wokół jej KC i zmobilizował ją do

---

<sup>1</sup> J. Stalin. Dzieła, wyd. ros., t. 7, str. 32 — 33.

<sup>2</sup> J. Stalin. Dzieła, wyd. ros., t. 7, str. 33.

dalszej walki o zwycięstwo socjalizmu w naszym kraju.

Wyjątkowo wielkie znaczenie dla ideowego rozgromienia trockizmu, dla obrony, uzasadnienia i rozwoju leninizmu posiada teoretyczna praca Stalina „O podstawach leninizmu“, wydana w roku 1924. Praca ta jest mistrzowskim wykładem i głębokim teoretycznym uzasadnieniem leninizmu. Uzbroiła ona wówczas i uzbraja obecnie bolszewików na całym świecie w skuteczny oręż teorii marksistowsko-leninowskiej.

Praca ta zawiera wykład podstaw leninizmu, tj. tych nowych i swoistych pierwiastków związanych z imieniem Lenina, które wniósł Lenin do rozwoju teorii marksistowskiej. Już sam fakt, że dane zostało takie uogólnienie zagadnień leninizmu, że cała treść ideowa spuścizny leninowskiej została zebrana i rozpatrzona pod kątem widzenia nowej epoki historycznej — oznaczał kolosalny krok naprzód w rozwoju nauki marksizmu-leninizmu. Wszystkie zagadnienia nauki leninowskiej zostały podniesione w tej pracy na wyżyny wielkich zasad. W pracy tej daje Stalin klasyczne określenie leninizmu. Poka-



zuje, jak Lenin rozwinął marksizm w warunkach nowej epoki, epoki imperializmu i rewolucji proletariackich.

Praca nad odbudowaniem gospodarstwa narodowego miała się ku końcowi. Zmieniła się międzynarodowa i wewnętrzna sytuacja Związku Radzieckiego. W krajach kapitalistycznych nastąpił chwilowy odpływ fali rewolucyjnej, nastąpiła przejściowa częściowa stabilizacja kapitalizmu. W ZSRR został osiągnięty przedwojenny poziom gospodarczy. Trzeba było posuwać się dalej. Niezwykle ostro stanęła sprawa perspektyw naszego budownictwa, sprawa losów socjalizmu w Związku Radzieckim.

Z genialną przenikliwością określa Stalin perspektywy i konkretne drogi dalszego rozwoju rewolucji.

„Życzę robotnikom fabryki «Dynamo» — pisał w 1924 roku — jak również robotnikom całej Rosji tego, aby przemysł się podniósł i aby liczba proletariuszy w Rosji wzrosła w najbliższym okresie do 20 — 30 milionów, aby gospodarka zespołowa na wsi rozkwitła i ogarnęła swym wpływem gospodarzę pry-

watną, aby wysoce rozwinięty przemysł i gospodarstwo zespolowe na wsi ostatecznie zespoliły proletariuszy fabryk i ludzi pracujących na roli w jedną armię socjalistyczną...“<sup>1</sup>.

Uogólniając teoretycznie doświadczenie Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej, doświadczenie pierwszych lat budownictwa socjalistycznego w otoczeniu kapitalistycznym, Stalin obronił i w dalszym ciągu rozwinął naukę leninowską o zwycięstwie socjalizmu w jednym kraju.

W grudniu 1924 r. ukazała się znana praca Stalina „Rewolucja Październikowa i taktyka komunistów rosyjskich“. Uzasadniając w tej pracy tezę leninowską o zwycięstwie socjalizmu w jednym kraju, Stalin wykazał, że należy rozróżnić dwie strony tego zagadnienia: wewnętrzną i międzynarodową. Wewnętrzna — to kwestia wzajemnych stosunków pomiędzy klasami wewnątrz kraju budującego socjalizm; strona międzynarodowa — to kwestia stosunków wzajemnych między ZSRR, na razie jedynym jeszcze krajem socjalizmu, a otoczeniem kapitalistycznym. Z trudnościami

---

<sup>1</sup> *J. Stalin. Dzieła, wyd. ros., t. 6, str. 321.*

wewnętrzny robotnicy i chłopcy ZSRR mogą w zupełności uporać się własnymi siłami, mogą całkowicie pokonać pod względem ekonomicznym swoją własną burżuazję i zbudować społeczeństwo całkowicie socjalistyczne. Ale dopóki istnieje otoczenie kapitalistyczne, istnieje również niebezpieczeństwo interwencji kapitalistycznej przeciwko ZSRR oraz restauracji kapitalizmu. By niebezpieczeństwo to usunąć, trzeba znieść samo otoczenie kapitalistyczne, znieść zaś otoczenie kapitalistyczne można jedynie w wyniku zwycięstwa rewolucji proletariackiej co najmniej w kilku krajach. Dopiero wówczas zwycięstwo socjalizmu w ZSRR będzie można uważać za całkowite, ostateczne zwycięstwo.

Te tezy Stalina stały się podstawą historycznych uchwał XIV konferencji partii (kwiecień 1925 r.). Konferencja zaaprobowala leninowsko-stalinowską orientację na zwycięstwo socjalizmu w ZSRR jako prawo partyjne obowiązujące wszystkich członków partii.

W referacie „O wynikach prac XIV konferencji RKP(b)“, ogłoszonym na zebraniu aktywu moskiewskiej organizacji partyjnej, Stalin zwrócił szczególną uwagę na wciągnię-

cie chłopów-średniaków do dzieła budowy socjalizmu. Mówił on:

„Najważniejsza rzecz polega obecnie na tym, aby skupić średniaków wokół proletariatu, aby ich na nowo zdobyć. Najważniejsza rzecz obecnie polega na tym, aby zespolić się z podstawową masą chłopstwa, podnieść jej poziom materialny i kulturalny i wspólnie z tą podstawową masą ruszyć naprzód drogą wiodącą do socjalizmu. Najważniejsza rzecz polega na tym, aby budować socjalizm wspólnie z chłopstwem, koniecznie wspólnie z chłopstwem i koniecznie pod kierownictwem klasy robotniczej, albowiem kierownictwo klasy robotniczej stanowi podstawową gwarancję tego, że budownictwo pójdzie drogą prowadzącą do socjalizmu“<sup>1</sup>.

W grudniu 1925 roku został otwarty XIV zjazd partii. W sprawozdaniu politycznym Komitetu Centralnego Stalin nakreślił wspinały obraz wzrostu potęgi politycznej i gospodarczej Związku Radzieckiego. Jednocześnie, mówił, nie możemy zadowolić się tymi sukcesami, ponieważ kraj nasz pozostaje na-

---

<sup>1</sup> J. Stalin. Dzieła, wyd. ros., t. 7, str. 123 — 124.

dal krajem zacofanym, rolniczym. Ażeby zapewnić ekonomiczną samodzielność naszego kraju i wzmocnić jego zdolność obronną, ażeby stworzyć niezbędną dla zwycięstwa socjalizmu podstawę ekonomiczną — trzeba nasz kraj przekształcić z kraju rolniczego w przemysłowy.

Z trybuny XIV zjazdu wódz partii mówił:

„Przekształcić nasz kraj z rolniczego w przemysłowy, który byłby w stanie wytwarzać niezbędne urządzenia techniczne o własnych siłach — oto, na czym polega istota rzeczy, podstawa naszej linii generalnej“<sup>1</sup>.

Stalinowskiemu planowi socjalistycznego uprzemysłowienia kapitulanci Zinowjew i Kamieniew usiłowali przeciwstawić swój „plan“, według którego ZSRR winien był pozostać krajem rolniczym. Był to zdradziecki plan ujarzmienia ZSRR i wydania go ze związanymi rękami i nogami drapieżcom imperialistycznym.

Stalin zerwał maski z tych podłych kapitulantów, ujawnił ich trockistowsko-mieńszewicką istotę.

---

<sup>1</sup> *J. Stalin. Dzieła, wyd. ros., t. 7, str. 355.*

Na XIV zjeździe Stalin podkreślił, że jednym z najważniejszych zadań partii jest trwały sojusz klasy robotniczej z chłopem-średniakiem w dziele budownictwa socjalizmu.

Jako podstawowe zadanie partii XIV zjazd zatwierdził przeprowadzenie socjalistycznego uprzemysłowienia i walkę o zwycięstwo socjalizmu w ZSRR.

Po zjeździe, na początku 1926 roku, ukazała się praca Stalina „Przyczynek do zagadnień leninizmu“. W tej historycznie doniosłej pracy Stalin ideowo rozgromił likwidatorską i kapitulanczką „filozofię“ zinowjewowców i uzasadnił linię XIV zjazdu partii, linię socjalistycznego uprzemysłowienia kraju i zbudowania społeczeństwa socjalistycznego. Uzbroił on partię i klasę robotniczą w niezłomną wiarę w zwycięstwo budownictwa socjalistycznego.

Nagromadziwszy siły i środki oraz usunąwszy precz kapitulantów i niedowiarków, partia bolszewików doprowadziła kraj do nowego etapu historycznego — do etapu socjalistycznego uprzemysłowienia.

W tej walce z niedowiarkami i kapitulantami, z trockistami i zinowjewowcami, bucharinami i kamieniewami ostatecznie ukształtował się, gdy ubył z szeregów Lenin, ów tron kierowniczy naszej partii, składający się ze Stalina, Mołotowa, Kalinina, Woroszyłowa, Kujbyszewa, Frunzego, Dzierżyńskiego, Kaganowicza, Ordżonikidzego, Kirowa, Jarosławskiego, Mikojana, Andrejewa, Szwernika, Zdanowa, Szkiriata i innych; oni to obronili wielki sztandar Lenina, zespolili partię wokół przykazań Lenina i wyprowadzili naród radziecki na szeroki gościniec uprzemysłowienia kraju i kolektywizacji gospodarstwa wiejskiego. Kierownikiem tego trzonu kierowniczą siłą partii i państwa był tow. Stalin.

Wypełniając po mistrzowsku zadania wodza partii i narodu i ciesząc się poparciem całego narodu radzieckiego, Stalin w działalności swej nie pozwalał sobie jednak nawet na cień zarozumiałości, pychy, samouwiebiania. W wywiadzie udzielonym niemieckiemu pisarzowi Ludwigowi, w którym podkreśla wielką rolę genialnego Lenina w dziele przeobrażenia naszej ojczyzny, o sobie Stalin mó-

wi po prostu: „Co się tyczy mnie, to jestem tylko uczniem Lenina i celem moim jest — być jego godnym uczniem“<sup>1</sup>.

\*

---

<sup>1</sup> *J. Stalin*. O Leninie, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1949, 2 wyd., str. 40.





J. W. Stalin na pokładzie krążownika „Czerwona Ukraina“  
należącego do Floty Czarnomorskiej. 25 lipca 1929 r.

*Fotografia*

## VIII

**U** PRZEMYSŁOWIENIE w jak najkrótszych historycznie terminach tak ogromnego i zacofanego pod względem ekonomicznym kraju, jakim był wówczas Związek Radziecki, nastęczało olbrzymie trudności. Trzeba było od nowa zbudować szereg gałęzi przemysłu, których nie znała dawna Rosja carska. Trzeba było stworzyć nowy przemysł obronny, którego nie było w dawnej Rosji. Trzeba było zbudować fabryki nowoczesnych maszyn rolniczych, jakich nie znała dawna wieś. Wymagało to olbrzymich środków. Państwa kapitalistyczne zdobywały je drogą niełitościwego wyzysku ludu, zaborczych wojen, krwawej grabieży kolonii i krajów zależnych, drogą pożyczek zagranicznych. Kraj Radziecki nie mógł jednak korzystać z takich brudnych źródeł, a droga pożyczek zagranicznych była dla niego zamknięta przez kapitalistów.

borów i grabieży, drogą podbojów wojennych, ujarzmiających pożyczek oraz niemiłosiernego wyzysku mas robotniczych i ludów kolonialnych, podwalinę zaś uprzemysłowienia socjalistycznego stanowi własność społeczna środków produkcji, nagromadzenie i oszczędzanie bogactw, które stwarza praca robotników i chłopów; uprzemysłowienie socjalistyczne związane jest nierozłącznie ze stałą poprawą stanu materialnego mas pracujących;

4) dlatego też podstawowe zadania w walce o uprzemysłowienie polegają na zwiększeniu wydajności pracy, na obniżeniu kosztów własnych, na walce o dyscyplinę pracy, na systemie oszczędnościowym itd.;

5) warunki budownictwa socjalizmu w ZSRR, entuzjazm pracy klasy robotniczej — umożliwiają urzeczywistnienie niezbędnego szybkiego tempa uprzemysłowienia;

6) droga do socjalistycznej przebudowy rolnictwa prowadzi przez uprzemysłowienie kraju, które musi dlań stworzyć podstawę techniczną.

Uzbrojone w ten jasny i wyraźny program masy pracujące Związku Radzieckiego rozpo-

częły dzieło socjalistycznego uprzemysłowie-  
nia kraju.

Imperialiści, przerażeni sukcesami budo-  
wnictwa socjalistycznego, spróbowali udare-  
mnić lub chociażby zahamować uprzemysłow-  
wienie kraju przez zerwanie stosunków  
dyplomatycznych i handlowych z ZSRR  
(Anglia), przez zabójstwa posłów radzieckich  
(Polska), przez wzmożenie roboty szpiegow-  
skiej i dywersyjnej. Wewnątrz kraju trockiści,  
zinowjewowcy, resztki rozbitych już wcześniej  
grup antypartyjnych łączą się w zdradziecki  
blok, który rozpoczął wściekły atak przeciwko  
partii. „Tworzy się coś w rodzaju jednolitego  
frontu od Chamberlaina do Trockiego“ — mó-  
wił wówczas towarzysz Stalin. Bez ideowego  
i organizacyjnego rozgromienia bloku trocki-  
stowsko-zinowjewowskiego nie podobna było  
osiągnąć zwycięstwa uprzemysłowienia socja-  
listycznego. Pod wodzą towarzysza Stalina  
partia rozgromiła blok trockistowsko-zinowje-  
wowski. Referat Stalina na XV konferencji  
partyjnej — „O socjaldemokratycznym od-  
chyleniu w naszej partii“ (listopad 1926 ro-  
ku) i jego referat na VII rozszerzonym  
Plenum Komitetu Wykonawczego Między-

narodówki Komunistycznej — „Jeszcze raz o socjaldemokratycznym odchyleniu w naszej partii“ (grudzień 1926 r.) — uzbroiły ideowo WKP (b) i Międzynarodówkę Komunistyczną i zapewniły jednolitość i zwartość szeregów partyjnych.

Rozszerzone Plenum Komitetu Wykonawczego Międzynarodówki Komunistycznej napiętnowało w swych uchwałach zwolenników bloku trockistowsko-zinowjewowskiego jako rozłamowców, którzy stoczyli się na pozycje mniejszewickie.

Po rozgromieniu i usunięciu z drogi kapitulantów i obrońców kapitalizmu, bolszewicy kontynuowali dzieło socjalistycznego uprzemysłowienia naszego kraju.

Ani jedna dziedzina, ani jedna sprawa dotycząca uprzemysłowienia nie uszły uwagi Stalina. Stalin — to inicjator stworzenia nowych gałęzi przemysłu, rozwoju i rekonstrukcji zacofanych przedtem gałęzi, to inicjator utworzenia w naszym kraju drugiej bazy węglowo-metalurgicznej — zbudowania Zagłębia Kuznieckiego. Stalin — to organizator i kierownik budownictwa socjalistycznego. Stalingradzkie Zakłady Budowy Traktorów,

uprzemysłowienia. Pierwsze wyniki zostały zreasumowane przez XV zjazd partii, który odbył się w grudniu 1927 roku. W swym referacie sprawozdawczym Stalin dał wspaniały obraz sukcesów uprzemysłowienia socjalistycznego i podkreślił konieczność dalszego rozszerzania i umacniania socjalistycznych pozycji kluczowych zarówno w mieście jak i na wsi, zmierzając do zlikwidowania elementów kapitalistycznych w gospodarstwie narodowym.

Na XV zjeździe Stalin wskazał na to, że rolnictwo nie nadąża za przemysłem, i nakreślił plan wyjścia z tej groźnej dla całego gospodarstwa narodowego sytuacji.

„Wyjście — mówił Stalin — jest w przejściu od drobnych i rozproszonych gospodarstw chłopskich do wielkich i zjednoczonych gospodarstw o społecznej uprawie ziemi, w przejściu do kolektywnej uprawy ziemi na podstawie nowej, wyższej techniki.

Wyjście polega na tym, by drobne i najdrobniejsze gospodarstwa chłopskie stopniowo, lecz nieugięcie, nie w drodze przymusu, lecz przykładu i przekonywania, jednoczyć w wielkie gospodarstwa o społecznej, zrzeszo-

nej, kolektywnej uprawie ziemi, z zastosowaniem maszyn rolniczych i traktorów, z zastosowaniem naukowych metod intensyfikacji rolnictwa.

Innych wyjść nie ma<sup>1</sup>.

Dlaczego kraj nasz wkroczył na drogę budownictwa kołchozów?

Już w okresie poprzedzającym XV zjazd partii coraz widoczniejsze stawało się pozostawanie rolnictwa w tyle, zwłaszcza gospodarki zbożowej. Globalna produkcja zboża zbliżała się do poziomu przedwojennego, ale towarowa część produkcji zbożowej, która szła na sprzedaż dla zaopatrywania miast i armii, stanowiła nieco więcej niż jedną trzecią (37 procent) poziomu przedwojennego. Wieś liczyła około 25 milionów drobnych i najdrobniejszych gospodarstw chłopskich. Drobne zaś gospodarstwa chłopskie z samej istoty swej były gospodarstwami na wpał naturalnymi, mogącymi dać zaledwie minimalną ilość zboża towarowego; były one niezdolne do rozszerzenia produkcji, zastosowania traktorów i maszyn, podwyższenia urodzajności. Rozdrabnianie

---

<sup>1</sup> „Historia WKP(b). Krótki kurs”, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1949, str. 327.

gospodarstw chłopskich i spadek towarowości ich gospodarki zbożowej trwały nadal.

„Nie uległo wątpliwości, że przy takim stanie gospodarki zbożowej armia i miasta ZSRR musiały by się znaleźć w obliczu chronicznego głodu“<sup>1</sup>.

Kraj nasz miał przed sobą dwie możliwości przejścia rolnictwa na tory wielkiej produkcji, w której mogłyby znaleźć zastosowanie traktory i maszyny rolnicze i która mogłaby podnieść kilkakrotnie towarowość gospodarki zbożowej. Pierwsza możliwość: przejść do wielkiej produkcji k a p i t a l i s t y c z n e j na wsi, co oznaczałoby zrujnowanie mas chłopskich, wytworzenie masowego bezrobocia w mieście, zniweczenie sojuszu klasy robotniczej i chłopstwa, wzmocnienie kułactwa i porażkę socjalizmu. Na tę to zgubną drogę usilnie pchali partię prawicowi kapitulanci i zdrajcy.

Druga możliwość: wkroczyć na drogę zjednoczenia drobnych gospodarstw chłopskich w wielkie gospodarstwa s o c j a l i s t y c z n e, w kołchozy, mogące szeroko wykorzystać

---

<sup>1</sup> „Historia WKP(b). Krótki kurs”, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1949, str. 325.



traktory i inne nowoczesne maszyny w celu szybkiego podniesienia gospodarki zbożowej i jej produkcji towarowej.

Rzecz jasna, że partia bolszewików i Państwo Radzieckie mogły obrać tylko tę drugą drogę, k o ł c h o z o w ą drogę rozwoju gospodarki rolnej.

Partia bolszewików wzięła za punkt wyjścia mądre wskazówki Lenina co do konieczności przejścia od drobnych gospodarstw chłopskich do wielkiej, kolektywnej, maszynowej uprawy roli; tylko tą drogą można było wyrwać dziesiątki milionów gospodarstw chłopskich z odwiecznej nędzy.

„Drobne gospodarstwo nie wyprowadzi nas z biedy“<sup>1</sup> — mówił Lenin.

Najbardziej paląca potrzeba ekonomiczna, nędza ludu, wymagała przejścia na tory kolektywizacji. I partia bolszewików pod kierownictwem Stalina słusznie rozumiała tę palącą potrzebę ekonomiczną i zdołała skierować milionowe masy chłopstwa na drogę kolektywizacji.

XV zjazd powziął uchwałę o jak najbardziej intensywnej kolektywizacji gospodarki

---

<sup>1</sup> *W. Lenin. Dzieła, 3 wyd. ros., t. XXIV, str. 540.*

rolnej. Równocześnie zjazd dał dyrektywę opracowania pierwszego pięcioletniego planu gospodarstwa narodowego. Tak więc, w najgorętszym momencie tworzenia przemysłu socjalistycznego Stalin nakreślił nowe olbrzymie zadanie — kolektywizację gospodarki rolnej. Wykonanie tego zadania dziejowego wymagało jak najstaranniejszego przygotowania, które pod względem głębi i rozmachu może być śmiało postawione na równi z przygotowaniem Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej. Genialny strateg rewolucji proletariackiej śmiało i nieugięcie, starannie i przezornie prowadził partię naprzód, łamiąc wszystkie przeszkody stojące na drodze do wyznaczonego celu, bacznie śledząc manewry wroga klasowego i świetnie przewidyując jego działania w najbliższej przyszłości, po mistrzowsku przegrupowując siły w toku samej ofensywy, umacniając zdobyte pozycje, wykorzystując rezerwy dla pogłębiania sukcesu.

Partia przygotowała wszystkie niezbędne warunki materialne dla masowego wstępowania chłopów do kolchozów. Stworzona została baza przemysłowa dla wyposażenia wsi

w maszyny i traktory, baza dla zreorganizowania uzbrojenia technicznego gospodarki rolnej. Nagromadzone zostały wystarczające środki dla finansowania budownictwa kolchozów i sowchozów \* i do budownictwa tego zostali skierowani najlepsi ludzie partii i klasy robotniczej; umocnione zostały pierwsze kolchozy, które dawały chłopom, prowadzącym gospodarkę indywidualną, przykład prowadzenia zrzeszonej gospodarki rolnej. Stworzone zostały stacje maszynowo-traktorowe oraz sowchozy udzielające chłopom pomocy w dziedzinie ulepszenia gospodarstwa.

Przeczuwając swą zagładę kułactwo usiłowało stawić opór, zorganizowało „strajk zbożowy“ sądząc, iż w ten sposób zmusi partię jeśli nie do kapitulacji, to przynajmniej do odwrotu. W tym samym 1928 roku wykryta została wielka szkodnicza organizacja burżuazyjnych specjalistów w rejonie szachtyńskim Zagłębia Donieckiego, a następnie i w innych dzielnicach. Szkodnicy byli związani z państwami imperialistycznymi.

---

\* Sowchoz (skrót słów: Sowietskoje choziajstwo) — wielkie państwowe gospodarstwo rolne. — *Red. przekł. polsk.*

Partia, kierowana przez Stalina, zastosowała nadzwyczajne środki przeciwko kułactwu i złamała jego opór. Szkodnicy zostali surowo ukarani. Towarzysz Stalin wezwał partię, by wysnuła wnioski ze sprawy szachtyńskiej i zażądał od bolszewików pracujących na polu gospodarczym, by sami stali się znawcami techniki, specjalistami i by przyspieszyli przygotowanie nowych kadr technicznych spośród robotników.

Gdy partia przeszła do ofensywy przeciw kułactwu, wystąpili przeciwko niej w 1928 — 1929 r. Bucharin, Rykow, Tomski i cała antypartyjna grupa prawicowych kapitulantów i szermierzy odbudowy kapitalizmu, przejmując rolę rozgromionych przez partię trockistów i zinowjewowców. Jednocześnie imperialiści, opierając się na kapitulanczej robocie prawicowców, czynią nową próbę uwikłania ZSRR w wojnę. Sztaby generalne Anglii i Francji opracowują plany nowej interwencji przeciwko ZSRR, wyznaczonej na rok 1929—1930.

Podobnie jak bez rozgromienia kapitulantów i łamistrajków, mieńszewików i eserowców byłoby niemożliwe zwycięstwo Wielkiej

Rewolucji Socjalistycznej w październiku 1917 r., tak samo niemożliwe byłoby zwycięstwo socjalizmu na wsi bez rozgromienia w roku 1928 — 1929 prawicowych kapitulantów. Szczególne znaczenie dla sprawy zwycięstwa partii nad antypartyjną grupą Bucharina—Rykowa posiadały przemówienia Stalina „O prawicowym niebezpieczeństwie w WKP(b)“ (na Plenum Moskiewskiego Komitetu WKP(b) i Moskiewskiej Komisji Kontroli w październiku 1928 r.) i „O prawicowym odchyleniu w WKP(b)“ (na Plenum KC WKP(b) w kwietniu 1929 r.).

W tych przemówieniach Stalina prawicowcy zostali ostatecznie zdemaskowani jako wrogowie leninizmu; zostało wykazane, że są oni agenturą kułaków w partii.

W walce przeciwko prawicowcom Stalin zespolił całą partię i poprowadził ją do szturmowi przeciwko ostatniej ostoi wyzysku kapitalistycznego w naszym kraju. Geniusz Stalina, jego niezachwiana wola i niezwykła przezorność zapewniły rewolucji osiągnięcie nowego, wyższego szczebla. W posiadającym wielką doniosłość historyczną artykule pt. „Rok wielkiego przełomu“, napisanym w ro-

ku 1929 z okazji XII rocznicy Rewolucji Październikowej, Stalin pisał:

„Rok ubiegły był rokiem wielkiego przełomu na wszystkich frontach budownictwa socjalistycznego. Przełom ten odbywał się i odbywa się w dalszym ciągu pod hasłem zdecydowanej ofensywy socjalizmu przeciwko elementom kapitalistycznym miast i wsi. Cechą charakterystyczną tej ofensywy jest to, że dała nam już szereg decydujących sukcesów w podstawowych dziedzinach przebudowy (rekonstrukcji) socjalistycznej naszego gospodarstwa narodowego“<sup>1</sup>.

Partia osiągnęła stanowczy przełom w dziedzinie wydajności pracy. Rozstrzygnięte zostało w zasadzie jedno z najtrudniejszych zadań socjalistycznego uprzemysłowienia — zadanie akumulacji środków dla rozbudowy przemysłu ciężkiego. Partia osiągnęła zasadniczy przełom w rozwoju naszego rolnictwa, rozwoju naszego chłopstwa. Ruch kołchozowy zaczął się gwałtownie rozwijać, prześcigając pod względem tempa rozwoju nawet

---

<sup>1</sup> *J. Stalin. Zagadnienia leninizmu*, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1949, str. 271.

wielki przemysł. Był to początek masowego ruchu kolchozowego.

„Nowym i decydującym momentem w obecnym ruchu kolchozowym jest to — pisał Stalin — że do kolchozów wstępują chłopi nie poszczególnymi grupami, jak to było przedtem, lecz całymi wsiami, gminami, powiatami, a nawet okręgami.

A co to znaczy? To znaczy, że do kolchozów ruszył średniak. W tym tkwi podstawa gruntownego przełomu w rozwoju gospodarki rolnej, przełomu, który stanowi jedną z najważniejszych zdobyczy Władzy Radzieckiej...“<sup>1</sup>

Tak pod kierownictwem Stalina został przygotowany historyczny zwrot od polityki ograniczania i wypierania elementów kulackich ku polityce likwidowania kulactwa jako klasy, na podstawie powszechnej kolektywizacji.

Za wielką zasługę Stalina należy uważać fakt, że w okresie tym, w okresie początkowego rozwoju uprzemysłowienia i kolektywizacji, gdy należało zmobilizować wszystkie zdolne do pracy siły narodu dla rozwiązania wielkich zadań, wysunął on w całej rozcią-

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 280.

głości kwestię kobiecą, kwestię sytuacji kobiet, pracy kobiet, niezwykle ważnej roli, jaką odgrywają kobiety, robotnice i chłopki w gospodarczym i społeczno-politycznym życiu społeczeństwa. Postawiwszy tę kwestię na należytych poziomach Stalin rozwiązał ją w słuszny sposób.

„Ani jeden wielki ruch mas uciśnionych w historii ludzkości — mówił Stalin — nie odbył się bez udziału kobiet pracujących. Kobiety pracujące, najbardziej uciśnione wśród wszystkich uciśnionych, nigdy nie pozostawały i nie mogły pozostawać na uboczu wielkiego szlaku ruchu wyzwolenczego. Ruch wyzwolenczy niewolników wydał, jak wiadomo, setki i tysiące wielkich męczennic i bohaterów. W szeregach bojowników o wyzwolenie spod pańszczyzny kroczyły dziesiątki tysięcy kobiet pracujących. Nic dziwnego, że ruch rewolucyjny klasy robotniczej, najpotężniejszy spośród wszystkich wyzwolenczych ruchów mas uciskanych, przyciągnął pod swe sztandary miliony kobiet pracujących“<sup>1</sup>.

„Kobiety pracujące — mówi dalej Stalin — robotnice i chłopki, są olbrzymią rezerwą kla-

---

<sup>1</sup> *J. Stalin. Dzieła, wyd. ros., t. 7, str. 48.*



sy robotniczej. Rezerwa ta stanowi z górną połowę ludności. Czy rezerwa kobieca będzie po stronie klasy robotniczej, czy przeciw niej — od tego zależy los ruchu proletariackiego, zwycięstwo czy klęska rewolucji proletariackiej, zwycięstwo czy klęska władzy proletariackiej. Dlatego pierwsze zadanie proletariatu i jego czołowego oddziału, partii komunistycznej, polega na tym, ażeby rozpocząć decydującą walkę o wyzwolenie kobiet, robotnic i chłopek spod wpływu burżuazji, o oświecenie polityczne i zorganizowanie robotnic i chłopek pod sztandarem proletariatu“<sup>1</sup>.

„Kobiety pracujące — kontynuuje Stalin — są jednak nie tylko rezerwą. Mogą one i powinny się stać — przy słusznej polityce klasy robotniczej — prawdziwą armią klasy robotniczej działającą przeciwko burżuazji. Wykuć z rezerwy kobiet pracujących armię robotnic i chłopek działającą ramię w ramię z wielką armią proletariatu — oto drugie i decydujące zadanie klasy robotniczej“<sup>2</sup>.

Co się tyczy roli i znaczenia kobiet w kołchozach, Stalin w swym przemówieniu na

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 48—49.

<sup>2</sup> Tamże, str. 49.

pierwszym zjeździe kolchoźników-przodowników pracy mówi, co następuje:

„Kwestia kobieca w kolchozach — powiada Stalin — to kwestia doniosła, towarzysze. Wiem, że wielu spośród was nie docenia kobiet i nawet pokpiwa z nich. To jest jednak błąd, towarzysze, poważny błąd. Idzie tu nie tylko o to, że kobiety stanowią połowę ludności. Idzie przede wszystkim o to, że ruch kolchozowy wysunął na kierownicze stanowiska szereg wybitnych i zdolnych kobiet. Spójrzcie na zjazd, na jego skład osobowy, a zobaczycie, że kobiety już dawno z zacofanych stały się przodującymi. Kobiety w kolchozach — to wielka siła. Chować tę siłę pod kocem — znaczy popełnić przestępstwo. Obowiązek nasz polega na tym, aby wysuwać naprzód kobiety w kolchozach i wprawić tę siłę w ruch“<sup>1</sup>.

„Co się tyczy samych kolchożnic — kontynuuje Stalin — to powinny one pamiętać o sile i znaczeniu kolchozów dla kobiet, powinny pamiętać, że tylko w kolchozach mają one możliwość stanąć na równej stopie z mężczyzną. Bez kolchozów — nierówność, w kol-

---

<sup>1</sup> *J. Stalin. Zagadnienia leninizmu*, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1949, str. 421.

chozach — równość praw. Niechaj pamiętają o tym towarzyski-kołchoźnicy i niechaj strzegą ustroju kołchozowego jak oka w głowie“<sup>1</sup>.

Wciągnięcie do spraw budownictwa socjalizmu najszerszych mas ludowych naszego kraju, a w tej liczbie i mas pracujących dawniej uciśnionych i zacofanych narodów, było wielkim zwycięstwem ideologii radzieckiej, która uważała masy za prawdziwych twórców historii, było zwycięstwem nad ideologią burżuazyjną, która rozpowszechniała wszelakie bajki o niezdolności mas do samodzielnej twórczości we wszystkich dziedzinach życia. Towarzysz Stalin zdemaskował reakcyjną istotę „teorii“, że wyzyskiwani nie mogą się obejść bez wyzyskiwaczy. „Jednym z najważniejszych wyników Rewolucji Październikowej — pisał towarzysz Stalin — jest fakt, że zadała ona tej kłamliwej «teorii» śmiertelny cios“<sup>2</sup>.

Towarzysz Stalin zdemaskował również i tę reakcyjną legendę, jakoby narody dzieliły się na rasy wyższe i niższe.

---

<sup>1</sup> *J. Stalin. Zagadnienia leninizmu, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1949, str. 425.*

<sup>2</sup> *Tamże, str. 186.*

„Dawniej «było w zwyczaju» sądzić, że świat z dawien dawna podzielony jest na rasy niższe i wyższe, na czarnych i białych, z których pierwsi niezdolni są do cywilizacji i skazani są na to, aby być obiektem wyzysku, drudzy zaś są jedynymi nosicielami cywilizacji, powołanymi do wyzyskiwania pierwszych.

Obecnie legendę tę należy uważać za obaloną i odrzuconą. Jednym z najważniejszych wyników Rewolucji Październikowej jest fakt, że zadała ona tej legendzie śmiertelny cios, wykazując w praktyce, że wyzwolone narody nie-europejskie, wciągnięte w łożysko rozwoju radzieckiego, zdolne są pchnąć naprzód r z e c z y w i ś c i e przodującą kulturę i r z e c z y w i ś c i e przodującą cywilizację wcale nie w mniejszej mierze niż narody europejskie“<sup>1</sup>.

\*

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 187.

## IX

**27** GRUDNIA 1929 roku Stalin przemawiał na konferencji marksistów — specjalistów od spraw rolnych. W przemówieniu swym zdemaskował burżuazyjną teorię „równowagi“ sektorów gospodarstwa narodowego, rozgromił antymarksistowską teorię „samorzutności“ w budownictwie socjalistycznym i antymarksistowską teorię „trwałości“ drobnej gospodarki chłopskiej. Po rozgromieniu wszystkich tych burżuazyjnych, antymarksistowskich, prawicowo-oportunistycznych teorii towarzysz Stalin dał głęboką analizę istoty kolchozów jako socjalistycznej formy gospodarstwa i uzasadnił przejście do polityki powszechnej kolektywizacji rolnictwa oraz likwidacji na tej podstawie kułactwa jako klasy.

Już na XI zjeździe partii Lenin mówił o ostatnim i decydującym boju z kapitalizmem rosyjskim, wyrastającym z drobnego gospo-

darstwa chłopskiego, lecz w tym okresie nie można było jeszcze ściśle określić czasu, w którym ten bój się odbędzie. Towarzysz Stalin z właściwą mu genialną zdolnością przewidywania dowiódł naukowo, że nastął już czas ostatniego decydującego boju z kapitalizmem wewnętrznym. Wielki dialektyk Stalin wykazał, że likwidacja kułactwa jako klasy nie jest kontynuowaniem poprzedniej polityki ograniczania i wypierania kułactwa, lecz radykalnym zwróceniem w polityce partii.

„Jeżeli konfiskata ziemi obszarników była pierwszym krokiem Rewolucji Październikowej na wsi — jak głosi uchwała XVI zjazdu partii — to przejście do kołchozów jest drugim i przy tym decydującym krokiem, który określa bardzo ważny etap w dziele zbudowania fundamentu społeczeństwa socjalistycznego w ZSRR“<sup>1</sup>.

Na drogę gospodarki socjalistycznej wieś wkroczyła wskutek tego, że konieczność ekonomiczna wymagała przejścia do wielkiego

---

<sup>1</sup> „WKP(b) w rezolucjach i uchwałach zjazdów, konferencji i plenarnych posiedzeń KC”, 6 wyd. ros., 1941 r., cz. II, str. 428.

gospodarstwa artelowego, do kolektywnej, zmechanizowanej uprawy roli. Partia bolszewików i Państwo Radzieckie stwarzały na wsi w ciągu szeregu lat nowe siły wytwórcze, wprowadzały nową technikę — traktory, kombajny itd., przygotowywały kadry dla rolnictwa socjalistycznego — miliony ludzi opanowujących nową technikę.

W dniu uruchomienia Stalingradzkich Zakładów Budowy Traktorów (17 czerwca 1930 r.) tow. Stalin pisał w swym historycznym pozdrowieniu wystosowanym do robotników:

„Z okazji odniesionego zwycięstwa winszuję i pozdrawiam robotników i zespół kierowniczy pierwszego w ZSRR olbrzyma przemysłu traktorowego, odznaczonego orderem Czerwonego Sztandaru. 50 tysięcy traktorów, które winniście corocznie dawać krajowi, to 50 tysięcy pocisków rozsadzających stary świat burżuazyjny i torujących drogę nowemu, socjalistycznemu łaadowi na wsi.

Życzę wam powodzenia w wykonaniu waszego programu“<sup>1</sup>.

---

<sup>1</sup> *J. Stalin. Dzieła, wyd. ros., t. 12, str. 234.*

Nowe siły wytwórcze, stworzone na wsi, nieuchronnie doprowadziły do nowych, socjalistycznych stosunków między ludźmi.

Stalin skonkretyzował pod każdym względem marksistowsko-leninowską teorię socjalizmu i wykazał, że przejście do kolektywizacji jest możliwe nie drogą zwykłego i pokojowego wstępowania chłopów do kolchozów, lecz drogą masowej walki chłopów przeciwko kułactwu. Nieodzowne było rozgromienie kułactwa w otwartej walce w oczach całego chłopstwa, by masy chłopskie przekonały się o słabości elementów kapitalistycznych, i dlatego przejście do powszechnej kolektywizacji było nierozzerwalnie związane z zadaniem likwidacji kułactwa jako klasy.

Wskazówki towarzysza Stalina o konieczności zwrotu w polityce partii od ograniczenia eksploatorskich tendencji kułactwa do likwidacji kułactwa jako klasy stały się podstawą uchwały KC z dn. 5 stycznia 1930 r. „O tempie kolektywizacji i sposobach udzielania przez państwo pomocy w budownictwie kolchozów“.



kim“ wypaczeniom, które groziły zaprzepasz-  
czeniem ruchu kolchozowego. „Artykuł z całą  
mocą podkreślał zasadę dobrowolności w two-  
rzeniu kolchozów i wskazywał na konieczność  
brania pod uwagę, przy określaniu tempa i me-  
tod kolektywizacji, różnorodności warunków  
w różnych dzielnicach ZSRR. Tow. Stalin  
przypominał, że podstawowym ogniwem ruchu  
kolchozowego jest artel rolniczy... Artykuł to-  
warzysza Stalina miał olbrzymie znaczenie  
polityczne. Artykuł ten pomógł organizacjom  
partyjnym w naprawieniu błędów i zadał sta-  
nowczy cios wrogom Władzy Radzieckiej, któ-  
rzy żywili nadzieję, że na gruncie wypaczeń  
uda im się podburzyć chłopstwo przeciwko  
Władzy Radzieckiej“<sup>1</sup>.

Kiedy zadany został druzgocący cios „le-  
wackim“ wypaczeniom, a wraz z tym rozpro-  
szone zostały nadzieje interwentów, towa-  
rzysz Stalin, jako nauczyciel milionowych  
mas, wyjaśniał kadrom partyjnym i bezpartyj-  
nym, na czym polega sztuka kierowania.

„Sztuka kierowania — pisał Stalin — to  
sprawa poważna. Nie wolno pozostawać w ty-

---

<sup>1</sup> „Historia WKP(b). Krótki kurs”, „Książka i Wiedza”,  
Warszawa 1949, str. 349 — 350.

le za ruchem, gdyż pozostać w tyle — to znaczy oderwać się od mas. Lecz nie wolno również wybiegać naprzód, gdyż takie wybieganie naprzód — to utrata łączności z masami. Kto chce kierować ruchem i jednocześnie utrzymać łączność z wielomilionowymi masami, ten powinien walczyć na dwa fronty — zarówno przeciw tym, którzy pozostają w tyle, jak i przeciw tym, którzy wybiegają naprzód“<sup>1</sup>.

W ogłoszonym wkrótce potem artykule z dnia 3 kwietnia 1930 r. pt. „Odpowiedź towarzyszom kołchoźnikom“, skierowanym do milionowych rzesz kołchoźników, Stalin wskazał na źródło błędów w kwestii chłopskiej oraz na główne błędy w ruchu kołchozowym i z niezwykłą siłą wyjaśnił, na czym polegają zasady ofensywy na froncie walki klasowej. Nie można prowadzić ofensywy, nie umocniwszy zdobytych pozycji — wskazywał — nie przegrupowując sił, nie zabezpieczając frontowi rezerw, nie przesuwając tyłów. Oportuniści nie rozumieją klasowego charakteru ofensywy: ofensywa przeciwko jakiej klasie,

---

<sup>1</sup> *J. Stalin. Zagadnienia leninizmu, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1949, str. 310.*

w sojuszu z jaką klasą? Potrzebna jest nam — mówił Stalin — nie jakakolwiek ofensywa, lecz ofensywa prowadzona w sojuszu ze średniakiem przeciwko kułakowi.

Dzięki kierownictwu stalinowskiemu, w wyniku naprawienia szkodliwych wypaczeń, stworzona została trwała podstawa dla nowego, potężnego rozrostu ruchu kolchozowego. Partia, z towarzyszem Stalinem na czele, rozwiązała najtrudniejsze od czasu zdobycia władzy zadanie rewolucji proletariackiej, zadanie przesunięcia drobnych gospodarstw chłopskich na tory socjalizmu, zadanie likwidacji kułactwa jako najliczniejszej klasy wyzyskiwaczy.

„Był to niezmiernie głęboki przewrót rewolucyjny, skok z dawnego jakościowego stanu społeczeństwa do nowego stanu jakościowego, równoznaczny w swych skutkach z przewrotem rewolucyjnym w październiku 1917 roku.

Swoistość tej rewolucji polegała na tym, że została ona dokonana z góry, z inicjatywy władzy państwowej, przy bezpośrednim poparciu z dołu, ze strony milionowych mas

chłopskich, które walczyły przeciwko jarzmu kułackiemu, o wolne życie kolchozowe“<sup>1</sup>.

Opierając się na wskazówkach Lenina o konieczności przejścia w rolnictwie od drobnych gospodarstw chłopskich do wielkiego, artelowego, kolektywnego gospodarstwa, opierając się na spółdzielczym planie Lenina, Stalin opracował i wcielił praktycznie w życie teorię kolektywizacji gospodarki rolnej. Oto, co nowego dał Stalin w tej dziedzinie:

1) opracował wszechstronnie zagadnienie kolchozowej formy gospodarki socjalistycznej na wsi;

2) wykazał, że zasadniczym i głównym ogniwem budownictwa kolchozowego w jego teraźniejszym etapie jest artel rolny, jako najbardziej racjonalna i zrozumiała dla chłopów forma, umożliwiająca powiązanie osobistych interesów kolchoźników z ich interesami społecznymi i przystosowanie osobistych interesów kolchoźników do interesów społecznych;

3) uzasadnił przejście od polityki ograniczania i wypierania kułactwa do polityki likwi-

---

<sup>1</sup> „Historia WKP(b). Krótki kurs”, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1949, str. 345 — 346.

dacji kulactwa jako klasy, na podstawie powszechnej kolektywizacji;

4) wykazał znaczenie stacji maszynowo-traktorowych jako punktów oparcia w dziele socjalistycznej przebudowy rolnictwa i udzielenia pomocy rolnictwu oraz chłopstwu przez państwo socjalistyczne.

W lutym 1930 roku, na skutek licznych starań szeregu organizacji, powszechnych zebrań robotników, chłopów i żołnierzy, Centralny Komitet Wykonawczy ZSRR postanowił nagrodzić Józefa Stalina drugim orderem „Czerwonego Sztandaru“ za ogromne zasługi na froncie budownictwa socjalistycznego.

XVI zjazd partii (26 czerwca — 13 lipca 1930 r.) przeszedł do historii jako zjazd ogólnej ofensywy socjalizmu na całym froncie. Wyjaśniwszy sens ogólnej ofensywy socjalizmu prowadzonej na całym froncie przeciwko elementom kapitalistycznym, Stalin w swym referacie stwierdził, że kraj nasz już w k r o c z y ł w o k r e s s o c j a l i z m u.

Referując zjazdowi zdobycze w dziedzinie uprzemysłowienia kraju i kolektywizacji rolnictwa, Stalin wskazał jednocześnie, jakie zadania stawia przed nami nowy okres

rozwoju. Jeżeli pod względem tempa rozwoju dogoniliśmy i prześcignęliśmy przodujące kraje kapitalistyczne, to pod względem poziomu wytwórczości przemysłowej pozostajemy jeszcze daleko w tyle za przodującymi krajami kapitalistycznymi. Stąd wynika zadanie dalszego wzmożenia tempa, zadanie dogonienia i przegonienia krajów kapitalistycznych również pod względem poziomu wytwórczości przemysłowej. W swym referacie towarzysz Stalin określił zadania partii w dziedzinie zrealizowania pierwszej pięciolatki w ciągu czterech lat.

Masy pracujące całego kraju przystąpiły z entuzjazmem do rozwiązywania olbrzymich zadań postawionych przez zjazd. Szeroko rozwinęło się współzawodnictwo socjalistyczne i ruch przodowników pracy. W przededniu XVI zjazdu socjalistyczne współzawodnictwo ogarnęło co najmniej dwa miliony robotników, a brygady przodowników liczyły ponad milion robotników.

„Najbardziej godne uwagi we współzawodnictwie — mówił towarzysz Stalin na XVI zjeździe — jest to, że współzawodnictwo wywołuje zasadniczy przewrót w poglądach



J. W. Stalin i A. M. Gorki  
*Fotografia*

ludzi na pracę, albowiem przeistacza ono pracę z hańbiącego i ciężkiego brzemienia, za jakie uważano ją dawniej, w sprawę h o n o r u, w sprawę c h w a ł y, m ę ś t w a i b o h a t e r s t w a. Nic podobnego nie ma i być nie może w krajach kapitalistycznych“<sup>1</sup>.

Wykonanie planu pierwszej pięcioletki wymagało zrekonstruowania wszystkich gałęzi gospodarstwa narodowego na podstawie nowej, współczesnej techniki. Technika nabierała znaczenia decydującego. Wódz partii wysunął w związku z tym 4 lutego 1931 roku w referacie „O zadaniach pracowników gospodarczych“ na pierwszej Ogólnozwiązkowej Konferencji Pracowników Przemysłu Socjalistycznego nowe hasło: „Bolszewicy muszą opanować technikę“, „Technika w okresie rekonstrukcji decyduje o wszystkim“.

W okresie wytężonej pracy partii nad budowaniem socjalizmu coraz większego znaczenia nabierało marksistowsko-leninowskie wychowanie członków i kandydatów partii, zgłębianie historycznego doświadczenia partii bolszewickiej, walka z fałszerzami jej historii.

---

<sup>1</sup> *J. Stalin. Dzieła*, wyd. ros., t. 12, str. 315.



W listopadzie 1931 roku Stalin ogłosił swój znany, skierowany do redakcji czasopisma „Proletarskaja Rewolucja“ list, który odegrał szczególnie doniosłą rolę w sprawie dalszego ideowego zespolenia szeregów partii. W liście tym Stalin, demaskując trockistowskich fałszerzy historii bolszewizmu, wykazał, że leninizm zrodził się, wyrósł i umocnił w nieubłaganej walce z oportunizmem wszelkich barw, że bolszewicy — to jedyna na świecie organizacja rewolucyjna, która doszczętnie rozgromiła oportunistów i centrystów i wypędziła ich z partii. W liście tym Stalin wykazał z całą mocą, że trockizm — to czołowy oddział kontrrewolucyjnej burżuazji, prowadzący walkę przeciwko komunizmowi, przeciwko Władzy Radzieckiej, przeciwko budownictwu socjalistycznemu w ZSRR.

Na początku 1933 roku wykonana została przedterminowo pierwsza pięciolatka. W styczniu 1933 roku Stalin wystąpił na Plenum Komitetu Centralnego i Centralnej Komisji Kontroli z referatem: „Wyniki pierwszej pięciolatki“. Kraj nasz — mówił — przeobraził się z kraju agrarnego w kraj przemysłowy, z kraju drobnej gospodarki chłopskiej w kraj

\* największego, przodującego rolnictwa socjalistycznego. Klasy wyzyskujące zostały wyrugowane ze swych pozycji w produkcji. Resztki ich rozpiezchły się po całym kraju i podjęły cichaczem i podstępnie walkę przeciwko Władzy Radzieckiej. Trzeba było zatem koniecznie wzmóc czujność, podjąć walkę o ochronę własności socjalistycznej, będącej podstawą ustroju radzieckiego, trzeba było ze wszelkich miar umacniać dyktaturę proletariatu.

W innym przemówieniu: „O pracy na wsi“, wygłoszonym na Plenum KC i CKK, Stalin dał głęboką analizę braków pracy partyjnej na wsi i nakreślił cały program prac dla umocnienia ustroju kolchozowego.

Przed partią stanęło nowe zadanie — walka o wzmocnienie kolchozów, o organizację pracy w kolchozach, o to, by kolchozy uczynić bolszewickimi, oczyścić je od wrogich, szkodliwych elementów kułackich. Towarzysz Stalin zaprojektował utworzenie w tym celu wydziałów politycznych przy stacjach maszynowo-traktorowych i sowchozach. W ciągu dwóch lat (1933 — 1934 r.) wydziały polityczne stacji maszynowo-traktorowych zdołały dokonać olbrzymiej pracy dla umocnienia kolchozów.

Na pierwszym Ogólnozwiązkowym Zjeździe Kołchoźników-Przodowników Pracy, 19 lutego 1933 roku, towarzysz Stalin wysunął i uzasadnił hasło: uczynić kołchozy bolszewickimi, a kołchoźników zamożnymi.

„Żeby kołchoźnicy stali się zamożni — mówił Stalin — do tego trzeba teraz tylko jednej rzeczy — uczciwie pracować w kołchozie, umiejętnie wykorzystywać traktory i maszyny, umiejętnie wykorzystywać bydło robocze, umiejętnie uprawiać ziemię, strzec własności kołchozowej“<sup>1</sup>.

Przemówienie Stalina dotarło do świadomości milionów kołchoźników, stało się praktycznym programem bojowym kołchozów.

Uogólniając doświadczenie budownictwa socjalistycznego towarzysz Stalin opracował kwestię handlu radzieckiego jako formy podziału i wymiany wytworów pracy w warunkach socjalizmu.

Towarzysz Stalin mówił: „Handel radziecki jest to handel bez kapitalistów — małych i wielkich, handel bez spekulantów — małych i wielkich. Jest to szczególnego rodzaju han-

---

<sup>1</sup> *J. Stalin. Zagadnienia leninizmu*, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1949, str. 423.

del, którego nie znała dotychczas historia i który praktykujemy tylko my, bolszewicy, w warunkach rozwoju radzieckiego“<sup>1</sup>.

„Ażeby życie ekonomiczne kraju mogło trysnąć pełnym zdrojem, a przemysł i rolnictwo miały bodźca do dalszego rozwoju produkcji — mówił dalej towarzysz Stalin — musi istnieć jeszcze jeden warunek, mianowicie — rozwinęty o b r ó t t o w a r o w y między miastem a wsią, między rejonami i obwodami kraju, między różnymi gałęziami gospodarstwa narodowego“<sup>2</sup>.

Towarzysz Stalin ostro krytykował tych, którzy nie doceniają handlu radzieckiego lub odnoszą się do niego pogardliwie. „W szeregach pewnej części komunistów — mówił — ciągle jeszcze panuje wyniosły i pogardliwy stosunek do handlu w ogóle, a do handlu radzieckiego w szczególności. Ci komuniści od siedmiu boleści traktują handel radziecki jako sprawę drugorzędną, bląhą, pracowników handlowych zaś — jako ludzi straconych. Ludzie ci nie rozumieją, że handel radziecki to nasza, własna, bolszewicka sprawa, pracow-

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 395.

<sup>2</sup> Tamże, str. 465.

nicy zaś handlowi, w tej liczbie i sprzedawcy, o ile tylko pracują uczciwie — są szermierzami naszej, rewolucyjnej, bolszewickiej sprawy“<sup>1</sup>.

Te wskazania towarzysza Stalina miały wielkie znaczenie dla umocnienia handlu radzieckiego i rozwoju obrotu towarowego w kraju.

W swym referacie o pracy KC WKP(b), wygłoszonym w Leningradzie w przeddzień XVII zjazdu partii, natchniony trybun rewolucji i ulubieniec partii S. Kirow scharakteryzował wielkiego organizatora zwycięstw socjalistycznych klasy robotniczej w sposób następujący:

„Towarzysze, mówiąc o zasługach naszej partii, o sukcesach naszej partii, nie można nie powiedzieć o wielkim organizatorze tych olbrzymich zwycięstw, które odnieśliśmy. Mówię o towarzyszu Stalinie.

Muszę wam powiedzieć, że to rzeczywiście prawdziwy, rzeczywiście wszechstronny spadkobierca i kontynuator tego, co nam pozostawił w spuściźnie wielki założyciel naszej

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 465—466.

partii, od którego śmierci minęło właśnie dziesięć lat.

Trudno sobie wyobrazić postać olbrzyma, jakim jest Stalin. W ciągu ostatnich lat, od chwili kiedy pracujemy bez Lenina, nie znamy ani jednego punktu zwrotnego w naszej pracy, ani jednego poważniejszego poczynania, hasła, kierunku w naszej polityce, którego autorem byłby nie towarzysz Stalin, lecz ktoś inny. Cała zasadnicza praca — o tym partia powinna wiedzieć — dokonuje się na podstawie wskazówek, z inicjatywy i pod kierownictwem S t a l i n a. Najpoważniejsze kwestie polityki międzynarodowej rozstrzygane są na podstawie jego wskazań; ale nie tylko te poważne kwestie, lecz również trzeciorzędne i nawet dziesięciorzędne sprawy interesują go, jeśli dotyczą robotników, chłopów i ogółu mas pracujących naszego kraju.

Muszę powiedzieć, że dotyczy to nie tylko budownictwa socjalizmu w ogóle, lecz i po-



J. W. Stalin wśród dzieci na lotnisku tuszyńskim 1936 r.

*Fotografia*

Na początku roku 1934 Stalin kieruje pracami XVII zjazdu partii, który przeszedł do historii jako z j a z d z w y c i ę z c ó w. W swym referacie sprawozdawczym o pracy KC WKP(b) towarzysz Stalin zreasumował wyniki historycznych zwycięstw partii, zwycięstw socjalizmu w ZSRR.

Zwyciężyła polityka uprzemysłowienia kraju, polityka powszechnej kolektywizacji rolnictwa, likwidacji kulactwa jako klasy. Zwyciężyła nauka o możliwości zbudowania socjalizmu w jednym kraju. System socjalistyczny stał się niepodzielnie panującą siłą w całym gospodarstwie narodowym, wszystkie inne systemy przestały istnieć. Kolchozy zwyciężyły ostatecznie i bezpowrotnie.

Lecz Stalin ostrzegał, że walka nie jest bynajmniej jeszcze zakończona. Chociaż wrogowie zostali rozgromieni, resztki ich ideologii żyją i nieraz dają znać o sobie. Pozostało otoczenie kapitalistyczne. Ożywia ono i wykorzystuje przeżytki kapitalizmu w świadomości ludzkiej.

Towarzysz Stalin wskazywał, że przeżytki kapitalizmu w świadomości ludzkiej są w daleko większym stopniu żywotne w dziedzinie



kwestii narodowej niż w jakiegokolwiek innej. Odpowiadając na pytanie, jakie odchylenie stanowi główne niebezpieczeństwo — czy odchylenie w kierunku nacjonalizmu wielkorozyjskiego, czy też w kierunku nacjonalizmu miejscowego — towarzysz Stalin mówił, że w warunkach obecnych „główne niebezpieczeństwo stanowi to odchylenie, przeciw któremu zaprzestano walki i któremu w ten sposób dano rozrosnąć się do rozmiarów niebezpieczeństwa państwowego”<sup>1</sup>.

Niezbędna jest systematyczna praca w celu przewyciężenia przeżytków kapitalizmu w świadomości ludzi; niezbędna jest systematyczna krytyka ideologii wszystkich wrogich leninizmowi prądów; konieczna jest nieustanna propaganda leninizmu, podniesienie poziomu ideologicznego członków partii, internacjonalistyczne wychowanie mas pracujących. Stalin podkreślił ze szczególną siłą konieczność wzmożenia czujności partii:

„Nie należy uspokajać partii, lecz trzeba rozwijać w niej czujność, nie należy jej usypiać, lecz trzeba utrzymywać ją w stanie po-

---

<sup>1</sup> *J. Stalin. Zagadnienia leninizmu, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1949, str 478.*

gotowia bojowego, nie należy jej rozbrajać, lecz uzbrajać, nie demobilizować, lecz utrzymywać w stanie mobilizacji w celu urzeczywistnienia drugiej pięciolatki“<sup>1</sup>.

W referacie Stalina nakreślony został konkretnie opracowany program dalszej pracy partii w dziedzinie przemysłu, rolnictwa, handlu, transportu, program pracy organizacyjnej (kadry, sprawdzanie i kontrola wykonania); postawione zostało zadanie — „podnieść kierownictwo organizacyjne do poziomu kierownictwa politycznego“. W referacie Stalina zawarty jest program pracy w dziedzinie kultury, nauki, oświaty ludowej, walki ideologicznej.

Mówiąc w swym referacie o polityce zagranicznej ZSRR towarzysz Stalin powiedział, że w świecie kapitalistycznym szaleje kryzys ekonomiczny i odbywają się gorączkowe przygotowania do wojny w szeregu krajów, a zwłaszcza w Niemczech w związku z dojściem faszystów do władzy. Wśród wstrząsów ekonomicznych i katastrof o charakterze wojenno-politycznym ZSRR nadal stoi nieugięcie i niezachwianie na swych pokojowych pozy-

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 487.

## X

**W** WYNIKU sukcesów generalnej linii partii w kraju trwał w dalszym ciągu bezustanny wzrost przemysłu i rolnictwa. Druga pięciolatka stalinowska w przemyśle wykonana została do kwietnia 1937 r., przedterminowo — w ciągu czterech lat i trzech miesięcy. Zakończenie rekonstrukcji przemysłu i rolnictwa doprowadziło do tego, że nasze gospodarstwo narodowe zostało zaopatrzone w najbardziej nowoczesny sprzęt techniczny. Przemysł nasz otrzymał ogromną ilość maszyn, obrabiarek i innych narzędzi produkcji. Nasze rolnictwo otrzymało pierwszorzędne traktory radzieckie, kombajny i inne skomplikowane maszyny rolnicze. Transport otrzymał pierwszorzędne samochody, parowozy, okręty, samoloty. Armia Czerwona otrzymała nowy, wspaniały ekwipunek techniczny —

artylerię, czołgi, samoloty, okręty Floty Wojennej.

Cała ta olbrzymia praca w dziedzinie przebudowy naszego gospodarstwa narodowego i wyposażenia go w nowe urządzenia techniczne odbywa się pod bezpośrednim kierownictwem towarzysza Stalina. Nowe typy maszyn, wielkie innowacje techniczne lub wynalazki wprowadzono i wprowadza się w życie na podstawie bezpośrednich wskazówek towarzysza Stalina. Wnika on osobiście we wszystkie szczegóły pracy nad techniczną rekonstrukcją przemysłu i rolnictwa, budzi zapał twórczy i entuzjizm robotników i inżynierów, kierowników przedsiębiorstw i centralnych zarządów gałęzi przemysłowych, wynalazców i konstruktorów. Szczególnie pilną i troskliwą uwagę zwraca na techniczne wyposażenie Armii Czerwonej, Lotnictwa Wojennego i Floty Wojennej, w rezultacie czego Armia Czerwona stała się groźną siłą dla wrogów socjalizmu.

Jedną z najważniejszych spraw budownictwa socjalizmu, z którą partia musiała się zetknąć, była sprawa wychowania przez społeczeństwo radzieckie własnych kadr, stworzenia

przez naród radziecki, a przede wszystkim przez klasę robotniczą, własnej inteligencji. Wychodząc z leninowskich założeń, że rewolucja socjalistyczna jest podstawowym warunkiem potężnego rozwoju kultury mas ludowych, towarzysz Stalin uważał zagadnienie sił kulturalnych klasy robotniczej za jedno z decydujących zagadnień budownictwa socjalistycznego. Towarzysz Stalin mówił:

„Ze wszystkich istniejących dotychczas klas panujących klasa robotnicza, jako klasa panująca, zajmuje w historii stanowisko nieco szczególne i niezbyt korzystne. Wszystkie panujące dotychczas klasy — właściciele niewolników, obszarnicy, kapitaliści — były jednocześnie klasami bogatymi. Miały one możliwość kształcenia swych dzieci i zaznajamiania ich z praktyką rządzenia. Klasa robotnicza różni się od nich, między innymi, tym, że jest klasą niebogatą, że dawniej nie miała ona możliwości kształcenia swych dzieci i zaznajamiania ich z praktyką rządzenia, a uzyskała taką możliwość dopiero teraz, po dojściu do władzy.

Dlatego między innymi kwestia rewolucji kulturalnej jest właśnie u nas tak bardzo paląca<sup>1</sup>.

Kwestia własnych kadr mas pracujących nabrała u nas szczególnego znaczenia, gdy kraj nasz był już obficie nasycony nowoczesnymi środkami technicznymi i gdy dał się zauważyć dotkliwy brak ludzi, którzy opanowali technikę i zdolni są do całkowitego wykorzystania jej dla dobra naszej Ojczyzny.

Nowa potężna technika wymagała ludzi, którzy byliby w stanie ją opanować, wycisnąć z niej wszystko, co ona dać może. Było rzeczą konieczną natychmiastowe skierowanie uwagi naszych kadr na opanowanie nowej techniki, na jak największe wzmożenie pracy nad wychowaniem licznych kadr, zdolnych do wydobywania z tej techniki maksimum wydajności. Pod tym względem wyjątkowe znaczenie miało przemówienie Stalina na uroczystości promowania akademików Armii Czerwonej w maju 1935 roku:

„Aby uruchomić technikę — mówił tow. Stalin — i całkowicie ją wykorzystać, potrzebni są ludzie, którzy opanowali technikę,

---

<sup>1</sup> *J. Stalin. Dzieła, wyd. ros., t. 11, str. 37 — 38.*



J. W. Stalin — przy pracy  
*Fotografia*

potrzebne są kadry zdolne do opanowania i wykorzystania tej techniki według wszelkich prawideł sztuki. Technika bez ludzi, którzy opanowali technikę, jest martwa. Technika mająca na czele ludzi, którzy opanowali technikę, może i musi dokonać cudów. Gdyby nasze pierwszorzędne fabryki, nasze sowchozy i kołchozy, nasz transport, nasza Armia Czerwona posiadały dostateczną ilość kadr zdolnych do opanowania tej techniki, to kraj nasz osiągnąłby wyniki trzykrotnie i czterokrotnie lepsze niż obecnie... Trzeba nareszcie zrozumieć, że ze wszystkich istniejących na świecie i posiadających jakąś wartość kapitałów, najcenniejszym i najbardziej decydującym kapitałem są ludzie, kadry. Należy zrozumieć, że w naszych obecnych warunkach «kadry decydują o wszystkim». Jeśli będziemy mieli dobre i liczne kadry w przemyśle, rolnictwie, w transporcie, w armii — to kraj nasz będzie niewyciężony. Jeśli nie będziemy mieli takich kadr — będziemy kuleli na obie nogi<sup>1</sup>.

Przemówienie towarzysza Stalina było potężnym bodźcem do rozwiązania jednego z naj-

---

<sup>1</sup> *J. Stalin, Zagadnienia leninizmu, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1949, str. 493, 494.*



ważniejszych zadań budownictwa socjalistycznego — kwestii kadr. Znaczenie tej wskazówki wodza partii polegało nie tylko na tym, że zwróciła uwagę wszystkich organizacji partyjnych i radzieckich na kwestię kadr. Znaczenie polegało również na tym, że wywołała ona silny oddźwięk w masach, że wywołała nową falę entuzjazmu pracy.

Z inicjatywy przodujących robotników powstał w dołach potężny *r u c h s t a c h a n o w s k i*. Zapoczątkowany w Zagłębiu Donieckim, w przemyśle węglowym, ruch ten z niesłychaną szybkością ogarnął cały kraj, wszystkie gałęzie gospodarstwa narodowego. Dziesiątki i setki tysięcy znakomitych bohaterów pracy dało wzorowe przykłady opanowania techniki i socjalistycznej wydajności pracy w przemyśle, transporcie, rolnictwie.

Towarzysz Stalin wyjaśnił partii i całemu krajowi wielkie znaczenie historyczne tego nowego ruchu. Przemawiając w listopadzie 1935 roku na pierwszej Ogólnozwiązkowej Naradzie Stachanowców Stalin powiedział, że ruch stachanowski „jest wyrazem nowej fali współzawodnictwa socjalistycznego, nowego, wyższego etapu współzawodnictwa socjali-

stycznego... Znaczenie ruchu stachanowskiego polega na tym, że jest to taki ruch, który burzy dawne normy techniczne jako nie wystarczające, prześciga w całym szeregu wypadków wydajność pracy przodujących krajów kapitalistycznych i stwarza w ten sposób w praktyce możliwość dalszego umocnienia socjalizmu w naszym kraju, możliwość przekształcenia naszego kraju w kraj najzamożniejszy“<sup>1</sup>.

Towarzysz Stalin wykazał, że ruch ten tworze drogę do komunizmu, że zawiera w sobie ziarno takiego kulturalno-technicznego rozwoju klasy robotniczej, który prowadzi do usunięcia przeciwieństwa między pracą umysłową a fizyczną.

Mówiąc o przesłankach ruchu stachanowskiego towarzysz Stalin wykazał, na czym polega potężna siła naszej rewolucji i co ją czyni niezwyciężoną.

„Nasza rewolucja jest jedyną, która nie tylko rozbiła kajdany kapitalizmu i dała ludowi wolność, ale zdołała prócz tego dać ludowi warunki materialne dla dostatniego życia. Na

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 496, 497.

tym polega siła naszej rewolucji, to, co ją czyni niezwyciężoną“<sup>1</sup>.

Stalin bezpośrednio kierował pracą Ogólnozwiązkowej Narady Stachanowców oraz innych narad przodowników przemysłu, transportu i rolnictwa, jakie odbyły się na Kremlu. Wraz ze stachanowcami przemysłu i transportu, kombajnerami, traktorzystami, z dojarkami, z bohaterkami pracy na polach buraczanych omawiał szczegółowo zagadnienia techniki i organizacji wytwórczości we wszystkich dziedzinach gospodarstwa narodowego.

Stalin wraz z członkami KC i Rządu przyjmował na Kremlu liczne delegacje bratnich republik socjalistycznych. Była to wspaniała demonstracja wielkiej przyjaźni narodów Związku Radzieckiego, osiągniętej na podstawie urzeczywistnienia leninowsko-stalinowskiej polityki narodowościowej. Wraz z przodującymi robotnikami i kołchoźnikami towarzyszył Stalin i jego współbojownicy opracowywali doniosłe postanowienia w najważniejszych kwestiach budownictwa socjalistycznego.

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 502.

„Lenin uczył, że prawdziwymi kierownikami-bolszewikami mogą być jedynie tacy kierownicy, którzy umieją nie tylko uczyć robotników i chłopów, lecz również uczyć się od nich“ — tak mówił towarzysz Stalin w swoim przemówieniu na naradzie stachanowców. Sam dał on najlepszy przykład takiej łączności z masami, poczynając od pierwszych kroków swej działalności rewolucyjnej.

Socjalistyczna rekonstrukcja całego gospodarstwa narodowego spowodowała zasadniczą zmianę we wzajemnym ustosunkowaniu klas w kraju. Wymagało to zmian Konstytucji uchwalonej jeszcze w 1924 roku. Z inicjatywy tow. Stalina KC partii złożył na VII Zjeździe Rad ZSRR wniosek o zmianę Konstytucji.

Specjalna Komisja Konstytucyjna pod przewodnictwem towarzysza Stalina opracowała projekt nowej Konstytucji. Projekt oddany został pod dyskusję całego narodu, która trwała pięć i pół miesiąca. Nie było takiego zakątka w naszym kraju, gdzieby masy pracujące nie zapoznawały się i nie omawiały tego najdonioślejszego w dziejach ludzkości dokumentu. Cały naród radziecki z ogromną radością

i dumą powitał i aprobował projekt Konstytucji.

Na Nadzwyczajnym VIII Ogólnozwiązkowym Zjeździe Rad w dniu 25 listopada 1936 roku towarzysz Stalin w swym referacie o projekcie nowej Konstytucji dał głębokie uzasadnienie tego projektu, wykazując olbrzymie zmiany, jakie dokonały się w naszym kraju od czasu uchwalenia Konstytucji 1924 roku. Zwycięstwo socjalizmu pozwoliło przejść do dalszej demokratyzacji systemu wyborczego, do wprowadzenia powszechnego, równego i bezpośredniego prawa wyborczego z tajnym głosowaniem.

Wszystkie wielkie zwycięstwa socjalizmu zostały utrwalone w Konstytucji ZSRR. Zgodnie z Konstytucją społeczeństwo radzieckie składa się z dwóch zaprzyjaźnionych ze sobą klas — robotników i chłopów. Podstawę polityczną ZSRR stanowią Rady Delegatów Ludu Pracującego. Podstawę ekonomiczną ZSRR stanowi własność socjalistyczna środków produkcji. Wszyscy obywatele ZSRR mają zagwarantowane prawo do pracy, do wypoczynku, do nauki, do materialnego zabezpieczenia na starość, na wypadek choroby i utraty zdol-

ności do pracy. Równouprawnienie obywateli, niezależnie od ich narodowości, rasy i płci, jest niewzruszonym prawem. Konstytucja gwarantuje — w interesie umocnienia społeczeństwa socjalistycznego — wolność słowa, druku, zgromadzeń i wieców, prawo zrzeszania się w organizacje społeczne, nietykalność osobistą, nietykalność mieszkania i tajemnicę korespondencji, prawo azylu dla obywateli państw obcych prześladowanych za obronę interesów mas pracujących lub za działalność naukową albo walkę narodowo-wyzwoleńczą. Te niebywałe w historii wielkie prawa i swobody przysługujące masom pracującym są zagwarantowane materialnie, ekonomicznie przez cały system gospodarstwa socjalistycznego, nie znającego kryzysów, anarchii, bezrobocia.

Konstytucja ZSRR nakłada zarazem na wszystkich obywateli poważne obowiązki: przestrzegania prawa, dyscypliny pracy, sumiennego traktowania obowiązków społecznych, szanowania przepisów współżycia socjalistycznego, strzeżenia i umacniania socjalistycznej własności, obrony ojczyzny socjalistycznej.

To, o czym marzyły w ciągu setek lat najbardziej wzniosłe, przodujące umysły ludzkości, uczyniła prawem niewzruszonym Konstytucja ZSRR — Konstytucja zwycięskiego socjalizmu i rozbudowanej demokracji socjalistycznej.

Konstytucja ta została zaaprobowana i zatwierdzona 5 grudnia 1936 roku przez Nadzwyczajny VIII Ogólnozwiązkowy Zjazd Rad. Na cześć jej twórcy narody ZSRR jednomyślnie nazwały nową Konstytucję — Konstytucją Stalinowską. Dla mas pracujących ZSRR jest ona zreasumowaniem wyników ich walki i zwycięstw, dla mas pracujących wszystkich krajów kapitalistycznych — wielkim programem walki. Ustaliła ona fakt powszechno-historycznej wagi, że ZSRR wkroczył w nowy okres rozwoju, w okres zakończenia budownictwa społeczeństwa socjalistycznego i stopniowego przejścia do komunizmu. Uzbija moralnie i politycznie masy pracujące całego świata do walki z reakcją burżuazyjną. Jest dowodem, że to, co zostało urzeczywistnione w ZSRR, może być urzeczywistnione również i w innych krajach.

Charakteryzując znaczenie międzynarodowe Konstytucji ZSRR, Stalin mówił:

„Teraz, kiedy mętna fala faszyzmu opluwa ruch socjalistyczny klasy robotniczej i miesza z błotem demokratyczne dążenia najlepszych ludzi świata cywilizowanego, nowa Konstytucja ZSRR będzie aktem oskarżenia przeciwko faszyzmowi, aktem świadczącym, że socjalizm i demokracja są niezwyciężone. Nowa Konstytucja ZSRR będzie moralną pomocą i realnym oparciem dla tych wszystkich, którzy obecnie prowadzą walkę przeciwko barbarzyństwu faszystowskiemu“<sup>1</sup>.

Zwycięstwa socjalizmu, odniesione przez partię, doprowadzały wrogów ludu do coraz większej wściekłości. W 1937 roku zostały wykryte nowe dane o łotrach z bucharinowsko-trockistowskiej bandy szpiegów, szkodników, morderców, pozostających na służbie wywiadów państw kapitalistycznych. Procesy sądowe wykazały, że te wyrzutki rodu ludzkiego należały już od pierwszych dni Rewolucji Październikowej do spisku przeciwko Leninowi, którego zamierzano aresztować; przeciwko partii i Państwu Radzieckiemu.

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 534.



Wykonując wolę swych imperialistycznych mocodawców mieli oni na celu obalenie partii i Państwa Radzieckiego, podważenie zdolności obronnej Kraju, ułatwienie interwencji państw obcych, przygotowanie klęski Armii Czerwonej, rozbiór ZSRR, przekształcenie go w kolonię imperializmu, przywrócenie w ZSRR niewoli kapitalistycznej. Partia i Władza Radziecka rozgromiły osie gniazda tych wrogów ludu. W swym referacie „O brakach w pracy partyjnej“ na plenum KC w marcu 1937 roku Stalin dał jasny program wzmocnienia partyjnych i radzieckich organów, program działań mających na celu wzmoczenie czujności politycznej, rzucił hasło: „Opanować bolszewizm“. Stalin uzbroił partię do walki z wrogami ludu, nauczył zdzierać z nich maskę.

Sąd radziecki wykrył zbrodnie trockistowsko-bucharinowskich zbrodniarzy i skazał ich na rozstrzelanie. Lud radziecki powitał z uznaniem rozgromienie trockistowsko-bucharinowskiej bandy i przeszedł do następnych aktualnych spraw — do przygotowania wyborów do Rady Najwyższej ZSRR.

Pod kierownictwem KC i towarzysza Stalina partia rozwinęła na całej linii pracę

przygotowawczą do wyborów. Wprowadzenie nowej Konstytucji oznaczało zwrot w życiu politycznym kraju, dalszą demokratyzację całego jego życia politycznego. Nowy system wyborczy doprowadził do wzmożenia aktywności politycznej mas, do zwiększenia ich kontroli nad organami Władzy Radzieckiej, do zwiększenia odpowiedzialności organów Władzy Radzieckiej przed narodem. Pod kierownictwem KC, pod kierownictwem Stalina, partia odpowiednio do nowych zadań przebudowała formy swej pracy w duchu rozwoju demokracji wewnątrzpartyjnej, umocnienia zasad centralizmu demokratycznego, rozwoju krytyki i samokrytyki, zwiększenia odpowiedzialności organów partyjnych przed masami partyjnymi. Na czoło kampanii wyborczej partia wysunęła stalinowską ideę bloku komunistów i bezpartyjnych.

11 grudnia 1937 roku, w przeddzień wyborów, Stalin wystąpił w stalinowskim okręgu wyborczym Moskwy. W mowie swej wykazał zasadniczą różnicę między wyborami w ZSRR, rzeczywiście wolnymi, rzeczywiście demokratycznymi, a wyborami w krajach kapitalistycznych, gdzie na lud wywierają nacisk

klasy wyzyskujące. U nas, w ZSRR, klasy wyzyskujące zostały zlikwidowane, socjalizm stał się faktem życia codziennego i na tej podstawie odbywają się wybory. Stalin określił dalej, jakimi działaczami politycznymi winni być wybrańcy narodu, posłowie do Rady Najwyższej. Naród powinien żądać, aby byli działaczami politycznymi typu leninowskiego o tak samo wyraźnym i określonym obliczu; aby byli nieustraszeni w walce, nigdy nie ulegali panice; aby byli nieubłagani wobec wrogów narodu, mądrzy i rozważni przy rozstrzygnięciu skomplikowanych zagadnień politycznych, gdzie potrzebna jest wszechstronna orientacja; by byli tak samo rzetelni i tak samo kochali swój naród jak Lenin.

Cały kraj słuchał przemówienia swego mądrego, genialnego wodza. Słowa jego wryły się głęboko w świadomość mas pracujących. Mowa Stalina określiła zasady działalności wybrańców narodu, wzniciła w narodzie entuzjazm i jeszcze bardziej umocniła blok komunistów i bezpartyjnych.

12 grudnia odbyły się wybory do Rady Najwyższej ZSRR. Przeistoczyły się one w święto ogólnonarodowe, w triumf narodu radziec-

kiego. Spośród 94 milionów wyborców wzięło udział w głosowaniu przeszło 91 milionów (96,8%); 90 milionów ludzi swym jednomyślnym głosowaniem na kandydatów bloku komunistów i bezpartyjnych potwierdziło zwycięstwo socjalizmu. Było to świetne zwycięstwo stalinowskiego bloku komunistów i bezpartyjnych, triumf partii Lenina — Stalina, triumf leninowsko-stalinowskiego kierownictwa partii.

Znalazła tu wspaniałą wyraz moralno-polityczną jedność narodu radzieckiego. Stalin jest pierwszym wybranym narodu, pierwszym posłem do Rady Najwyższej ZSRR.

Niezwykle wzmożona aktywność mas i olbrzymie zadania dalszego budownictwa socjalistycznego postawiły zagadnienie ideowego i politycznego hartu naszych kadr na nowej płaszczyźnie.

W szeregu wystąpień towarzysz Stalin postawił zdecydowanie przed naszymi kadrami zadanie opanowania nauki bolszewizmu. Tow. Stalin podkreślał, że posiadamy wszelkie środki i możliwości niezbędne do tego, by przygotować nasze kadry ideologicznie i zahartować je politycznie, i że od tego w dziewięciu

dziesiątych zależy rozwiązanie wszystkich naszych zadań praktycznych.

W 1938 roku ukazała się książka „Historia WKP(b). Krótki kurs“, napisana przez towarzysza Stalina i zaaprobowana przez komisję KC WKP(b).

Ukazanie się tej książki stało się niezwykle doniosłym wydarzeniem w życiu ideowym partii bolszewickiej. Partia otrzymała nowy potężny oręż ideowy bolszewizmu, prawdziwą encyklopedię podstawowych wiadomości z dziedziny marksizmu-leninizmu. Ze stalinowską precyzją i głębią książka ta przedstawia i uogólnia olbrzymie doświadczenie historyczne partii komunistycznej, jakiego nie posiadała i nie posiada żadna partia na świecie. W „Krótkim kursie historii WKP(b)“ przedstawiony został dalszy rozwój marksizmu w nowych warunkach walki klasowej proletariatu, marksizmu epoki imperializmu i rewolucji proletariackich, marksizmu epoki zwycięstwa socjalizmu na szóstej części kuli ziemskiej. Książka ta w ciągu krótkiego czasu rozeszła się w olbrzymiej ilości egzemplarzy. „Należy otwarcie powiedzieć — mówił A. Zdanow na XVIII zjeździe partii — że odkąd

istnieje marksizm, jest to pierwsza książka marksistowska, która rozpowszechniła się tak szeroko“.

W rozdziale pt. „O materializmie dialektycznym i historycznym“, zamieszczonym w „Krótkim kursie historii WKP(b)“, wyłożone zostały w niezwykle jasnej i zwięzłej formie, w sposób genialny zasady materializmu dialektycznego i historycznego. W pracy tej towarzysz Stalin dał uogólnienie wszystkiego, co Marks, Engels i Lenin wnieśli do nauki o metodzie dialektycznej i teorii materialistycznej, i rozwinął dalej naukę dialektycznego i historycznego materializmu na podstawie najnowszych osiągnięć nauki i rewolucyjnej praktyki.

Towarzysz Stalin rozwija materializm dialektyczny jako teoretyczną podstawę komunizmu, jako światopogląd partii marksistowsko-leninowskiej, uzbrajającej ideologicznie klasę robotniczą w jej walce o ustanowienie dyktatury proletariatu i zbudowanie komunizmu. Ze szczególną mocą ujawniony został w tej pracy związek wewnętrzny, istniejący między filozofią marksizmu-leninizmu a praktyczną działalnością rewolucyjną partii bol-

szewickiej. Ażeby nie popełniać błędów w polityce, uczy Stalin, należy kierować się zasadami marksistowskiej metody dialektycznej, należy znać prawa rozwoju dziejowego.

Praca J. Stalina „O materializmie dialektycznym i historycznym“, napisana przez niezrównanego mistrza marksistowskiej metody dialektycznej, uogólniająca olbrzymie praktyczne i teoretyczne doświadczenie bolszewizmu, wznosi na nowy, wyższy szczebel materializm dialektyczny i jest prawdziwym szczytem marksistowsko-leninowskiej myśli filozoficznej.

W marcu 1939 roku Stalin kieruje pracą XVIII zjazdu partii. Zjazd był imponującą demonstracją niebywałej dotychczas jednolitości i zwartości całej partii wokół leninowsko-stalinowskiego Komitetu Centralnego.

W referacie sprawozdawczym Stalin dał głęboką analizę międzynarodowej sytuacji Związku Radzieckiego i zdemaskował plany podżegaczy do wojny i interwencji przeciwko ZSRR. Od czasu XVII zjazdu partii minęło 5 lat. Dla krajów kapitalistycznych okres ten



Posiedzenie Prezydium Najwyższej Rady ZSRR

*Fotografia*



był okresem niezwykle poważnych wstrząsów zarówno w dziedzinie ekonomiki jak i polityki. Po kryzysie ekonomicznym 1929 — 1932 r. i szczególnego rodzaju depresji rozpoczął się w drugiej połowie 1937 roku nowy kryzys ekonomiczny, który ogarnął Stany Zjednoczone, Anglię, Francję i szereg innych krajów kapitalistycznych. Do ostatecznych granic zaostrzyła się sytuacja międzynarodowa, powojenny system traktatów pokojowych zbankrutował, rozpoczęła się nowa, druga wojna światowa.

Nową wojnę rozpętały dwa główne agresywne państwa imperialistyczne — Niemcy i Japonia. Wojna ta, mówił towarzysz Stalin, wciągnęła w swą orbitę przeszło pięćset milionów ludności, rozszerzając zasięg swych działań na olbrzymie terytorium od Tientsinu, Szanghaju i Kantonu poprzez Abisynię aż do Gibraltaru. Wojna coraz dotkliwiej godziła w interesy państw nieagresywnych, przede wszystkim Anglii, Francji, Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. Rządy tych państw nie stawiały jednak należytego oporu napastnikom. Wyrzekły się polityki bezpieczeństwa zbiorowego i zajęły stanowisko „ne-

utralności“, stanowisko nieinterwencji. Polityka nieinterwencji oznaczała pobłażliwość wobec agresji, oznaczała rozpętywanie wojny. Inspiratorzy słynnego „porozumienia monachijskiego“ — rządzący Anglią i Francją — Chamberlain i Daladier chcieli skierować agresję faszyzmu niemieckiego na wschód, przeciwko Związkowi Radzieckiemu.

Towarzysz Stalin zdemaskował machinacje podżegaczy wojennych przeciwko ZSRR, którzy twierdzili, że ustępstwa monachijskie wobec agresorów i monachijskie porozumienie o nieinterwencji stało się jakoby początkiem nowej ery „uspokojenia“. Towarzysz Stalin uprzedzał, że „wielka i niebezpieczna gra polityczna, rozpoczęta przez zwolenników polityki nieinterwencji, może się dla nich zakończyć krachem“<sup>1</sup>.

Z niezwykłą przenikliwością towarzysz Stalin ujawnił przed partią i narodem radzieckim całą zawilść i niebezpieczeństwo sytuacji międzynarodowej, która się wówczas wytworzyła, i ustalił zasady radzieckiej polityki zagranicznej. Mówił:

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 571.

„Zadania partii w dziedzinie polityki zagranicznej:

1. Stosować nadal politykę pokoju i wzmacniania stosunków gospodarczych ze wszystkimi krajami;

2. Zachowywać ostrożność i nie pozwolić, aby prowokatorzy wojenni, przywykli do wyciągania cudzymi rękami kasztanów z ognia, wplątali nasz kraj w konflikty;

3. Ze wszelkich miar wzmacniać potęgę bojową naszej Armii Czerwonej i Czerwonej Floty Wojennej;

4. Wzmacniać międzynarodowe więzi przyjaźni z masami pracującymi wszystkich krajów, zainteresowanymi w zachowaniu pokoju i przyjaźni między narodami“<sup>1</sup>.

Towarzysz Stalin scharakteryzował osiągnięcia i sukcesy socjalizmu, rozwój gospodarki socjalistycznej, podniesienie się materialnego i kulturalnego poziomu narodu, dalsze utrwalenie się ustroju radzieckiego, po czym wysunął przed partią i całym narodem radzieckim nowe wielkie zadania dziejowe: w ciągu najbliższych 10 — 15 lat dościsnąć

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 573.

i prześcignąć najważniejsze kraje kapitalistyczne pod względem ekonomicznym, tj. pod względem rozmiaru produkcji przypadającej na jednostkę ludności.

„Prześcignęliśmy — mówił towarzysz Stalin — najważniejsze kraje kapitalistyczne pod względem techniki produkcji i tempa rozwoju przemysłu. To bardzo dobrze. Ale tego nie dość. Należy prześcignąć je również pod względem ekonomicznym. Możemy to uczynić i musimy to uczynić. Dopiero wtedy, kiedy prześcigniemy pod względem ekonomicznym najważniejsze kraje kapitalistyczne, będziemy mogli liczyć na to, że kraj nasz będzie całkowicie nasycony artykułami spożycia, że będziemy posiadali obfitość produktów i będziemy mieli możliwość dokonania przejścia od pierwszej fazy komunizmu do drugiej jego fazy“<sup>1</sup>.

Jako jedno z głównych zadań partii towarzysz Stalin nakreślił w swym referacie cały naukowo uzasadniony bolszewicki program kształcenia, wychowania, doboru, wysuwania i kontroli kadr.

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 578.

Opisując drogę, którą partia przeszła w okresie między XVII a XVIII zjazdem, towarzysz Stalin mówił:

„Najważniejszym wynikiem jest to, że klasa robotnicza naszego kraju przez zniesienie wyzysku człowieka przez człowieka i ugruntowanie ustroju socjalistycznego dowiodła całemu światu słuszności swojej sprawy. Jest to główny wynik, ponieważ umacnia on wiarę w siły klasy robotniczej i w jej niechybne ostateczne zwycięstwo“<sup>1</sup>.

Referat Stalina na XVIII zjeździe WKP(b) był programowym dokumentem komunizmu, dalszym krokiem naprzód w rozwoju teorii marksistowsko-leninowskiej. Stalin rozwinął dalej leninowską teorię rewolucji socjalistycznej. Skonkretyzował teorię o możliwości zbudowania socjalizmu w jednym kraju i doszedł do wniosku o możliwości zbudowania komunizmu w naszym kraju nawet w tym wypadku, jeśli pozostanie kapitalistyczne otoczenie. Ten wniosek towarzysza Stalina wzbogaca leninizm, uzbra-

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 609.

ja klasę robotniczą w nowy oręż ideowy, otwiera przed partią wielkie perspektywy walki o zwycięstwo komunizmu, posuwa naprzód teorię marksistowsko-leninowską.

Swą słynną pracę „Państwo a rewolucja“ Lenin napisał w sierpniu 1917 roku, tj. parę miesięcy przed Rewolucją Październikową i stworzeniem Państwa Radzieckiego. W książce tej Lenin obronił naukę Marksa i Engelsa o państwie przed jej wypaczeniem i zwulgaryzowaniem przez oportunistów. Lenin zamierzał napisać drugą część książki „Państwo a rewolucja“, w której chciał zreasumować główne wyniki doświadczeń rewolucji rosyjskich 1905 i 1917 r. Ale śmierć przeszkodziła mu wykonać to zadanie. To jednak, czego w zagadnieniu teorii państwa nie zdążył uczynić Lenin, uczynił Stalin!

Opierając się na olbrzymim doświadczeniu dwudziestoletniego z górą istnienia socjalistycznego państwa radzieckiego w warunkach otoczenia kapitalistycznego, towarzysz Stalin stworzył jednolitą i całkowicie opracowaną teorię państwa socjalistycznego. Dał głęboką analizę etapów rozwoju państwa socjalistycz-

nego, zmiany jego funkcji w związku ze zmianą sytuacji, uogólnił całe doświadczenie budownictwa Państwa Radzieckiego, doszedł do wniosku o konieczności zachowania państwa w epoce komunizmu w razie, jeżeli otoczenie kapitalistyczne będzie nadal istniało.

Stalin mocno podkreślił ogromną wagę i znaczenie sprawy propagandy partyjnej i wychowania marksistowsko-leninowskiego pracowników aparatu partyjnego, Komunistycznego Związku Młodzieży i związków zawodowych, pracowników handlowych, spółdzielczych, gospodarczych, pracowników radzieckiego aparatu państwowego, oświatowych, wojskowych i innych organizacji. Mówił:

„Jeżeli zaczyna niedomagać marksistowsko-leninowskie wychowanie naszych kadr, jeżeli nasza praca w dziedzinie podniesienia poziomu politycznego i teoretycznego tych kadr słabnie, same zaś kadry przestają w związku z tym interesować się perspektywą naszego rozwoju, przestają rozumieć słuszność naszej sprawy i przekształcają się w pozbawionych wszelkiej perspektywy, ograniczonych rutyniarzy, ślepo i mechanicznie wykonywających polecenia otrzymane z góry — to siłą rzeczy

musi niedomagać cała nasza praca państwowa i partyjna. Należy uznać za pewnik, że im wyższy jest poziom polityczny i uświadomienie marksistowsko-leninowskie pracowników jakiegokolwiek dziedziny pracy państwowej i partyjnej, tym wyższy jest poziom samej pracy, tym bardziej jest ona owocna, tym większe są rzeczywiste wyniki pracy i przeciwnie — im niższy jest poziom polityczny i uświadomienie marksistowsko-leninowskie pracowników, tym prawdopodobniejsze jest fiasko i niepowodzenie w pracy, tym prawdopodobniejsze jest wyjałowienie i wyrodzenie się samych pracowników w ograniczonych, mało-stkowych rutyniarzy, tym możliwe jest ich zwyrodnienie. Można z całą pewnością powiedzieć, że gdybyśmy zdołali wychować ideologicznie nasze kadry ze wszystkich dziedzin pracy i potrafili zahartować je politycznie do tego stopnia, by mogły się one swobodnie orientować w sytuacji wewnętrznej i międzynarodowej, gdybyśmy zdołali uczynić z nich całkowicie dojrzałych marksistów-leninowców, umięających rozwiązywać bez poważnych błędów sprawy dotyczące kierownictwa kraju — to mielibyśmy wszystkie dane ku temu, aby



uważać, że dziewięć dziesiątych wszystkich naszych zagadnień jest rozwiązane. Rozwiązać zaś to zadanie bezsprzecznie możemy, posiadamy bowiem wszystkie środki i możliwości niezbędne do jego rozwiązania“<sup>1</sup>.

Stalin mówił dalej: „Istnieje jedna gałąź wiedzy, której poznanie winno być obowiązujące dla bolszewików wszystkich gałęzi nauki — jest nią marksistowsko-leninowska nauka o społeczeństwie, o prawach rozwoju społeczeństwa, o prawach rozwoju rewolucji proletariackiej, o prawach rozwoju budownictwa socjalistycznego, o zwycięstwie komunizmu. Nie można bowiem uważać za prawdziwego leninowca człowieka nazywającego siebie leninowcem, lecz zasklepionego w swej specjalności, zasklepionego, powiedzmy, w matematyce, botanice czy chemii i nie widzącego nic poza swoją specjalnością. Leninowiec nie może być tylko specjalistą umiłowanej przez siebie dziedziny nauki — musi być jednocześnie politykiem-społecznikiem żywo interesującym się losem swego kraju, obznajmionym z prawami rozwoju społeczeństwa, umiejącym posługiwać się tymi prawami i dążącym do tego,

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 597 — 598.

by być aktywnym uczestnikiem politycznego kierowania krajem. Będzie to oczywiście dodatkowe obciążenie dla bolszewików-specjalistów. Będzie to jednak takie obciążenie, które później opłaci się z nawiązką.

Zadanie propagandy partyjnej, zadanie marksistowsko-leninowskiego wychowania kadr polega na tym, by pomóc naszym kadrom ze wszystkich gałęzi pracy opanować marksistowsko-leninowską naukę o prawach rozwoju społeczeństwa<sup>1</sup>.

Referat towarzysza Stalina na XVIII zjeździe WKP(b) — to program zakończenia budowy bezklasowego społeczeństwa socjalistycznego i stopniowego przejścia od socjalizmu do komunizmu. Zjazd bolszewików jednomyślnie zaaprobował referat sprawozdawczy swojego wodza i przyjął ten referat jako dyrektywę, jako prawo określające całą działalność partii.

Referat towarzysza Stalina na XVIII zjeździe WKP(b) jest świetnym przykładem marksistowsko-leninowskiego przewidywania naukowego w dziedzinie stosunków międzyna-

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 598.

rodowych. Genialne wskazówki Stalina dotyczące zadań naszej polityki zagranicznej, stalinowska umiejętność kierowania zapewniły polityce zagranicznej Związku Radzieckiego olbrzymie zwycięstwa, jeszcze bardziej podniosły znaczenie Związku Radzieckiego jako poważnej siły międzynarodowej, która jest w stanie oddziaływać na sytuację międzynarodową i zmieniać ją w interesach mas pracujących. Kierując się wskazówkami towarzysza Stalina, rząd Związku Radzieckiego pokrzyżował podstępne plany podżegaczy wojennych lubiących wyciągać cudzymi rękami kasztany z ognia, zapewnił pokojową pracę narodów ZSRR. Po zawarciu umowy o wzajemnej pomocy z państwami nadbałtyckimi Związek Radziecki niezmiernie wzmocnił pozycje obronne kraju socjalizmu, wzmocnił swe stanowisko międzynarodowe.

Rząd radziecki dążył do tego, by zapobiec dalszemu rozpętywaniu wojny, i walczył o wprowadzenie w życie polityki zbiorowego bezpieczeństwa. Polityka ta jednak nie znalazła poparcia ze strony kół rządzących Anglii i Francji. Monachijska polityka nieinterwen-

cji drogo kosztowała ludy krajów nieagresywnych. Już w marcu 1939 roku hitlerowskie Niemcy, z przyzwoleniem dyplomacji angielsko-francuskiej, zagarnęły Czechosłowację. Wkrótce zaczął się atak napastników niemieckich na kraje Wschodniej Europy. Aktywna stała się również imperialistyczna Japonia — sojuszniczka Niemiec na Dalekim Wschodzie. W maju 1939 roku Japonia dokonała kilku prowokacyjnych wypadów na granicy Mongolskiej Republiki Ludowej, lecz w rejonie Chalchin-Goł wojska japońsko-mandżurskie zostały rozbite przez oddziały Armii Czerwonej.

Dyplomacja angielsko-francuska prowadziła wówczas politykę nieuczciwości w stosunku do ZSRR, wszelkimi sposobami przewlekała pertraktacje ze Związkiem Radzieckim w sprawie zorganizowania zbiorowej obrony przed ewentualnym napastnikiem, proponując Związkowi Radzieckiemu dla zawarcia porozumienia warunki jawnie nie do przyjęcia.

Widząc, że rządy Anglii i Francji nie chcą współpracy ze Związkiem Radzieckim w walce o pokój, rząd ZSRR musiał zatroszczyć się

sam o zapewnienie bezpieczeństwa naszemu krajowi.

W sierpniu 1939 roku rząd ZSRR zawarł z Niemcami pakt o nieagresji. Pakt ten, jak mówił potem towarzysz Stalin, ani bezpośrednio, ani pośrednio nie naruszał terytorialnej całości, niezależności i honoru naszego państwa. Pakt ten jednak zapewniał Krajowi Radzieckiemu pokój na najbliższy okres czasu i dawał możliwość przygotowania sił do obrony na wypadek, gdyby na ZSRR dokonano napadu.

Idąc za wskazaniem towarzysza Stalina o konieczności trzymania kraju w stanie gotowości mobilizacyjnej na wypadek napadu zbrojnego z zewnątrz, partia bolszewicka przez dłuższy okres czasu konsekwentnie i nieugięcie przygotowywała wszechstronnie Związek Radziecki do aktywnej obrony. W wyniku urzeczywistnienia w okresie pięciolatek stalinowskich radzieckiej polityki uprzemysłowienia kraju i kolektywizacji rolnictwa stworzona została potężna baza ekonomiczna, która mogła być wykorzystana dla aktywnej obrony naszego państwa.

Ta polityka partii dała możliwość produkowania w kraju dostatecznej ilości metalu dla wytwarzania uzbrojenia, ekwipunku i amunicji, instalacji i paliwa dla przedsiębiorstw i transportu, bawełny dla wytwarzania umundurowania, zboża dla zaopatrzenia armii.

W wyniku polityki uprzemysłowienia kraju i kolektywizacji rolnictwa, w ciągu roku 1940 w Związku Radzieckim wyprodukowano: 15 milionów ton surówki żelaza, tj. prawie 4 razy więcej niż w carskiej Rosji w 1913 roku; 18 milionów 300 tysięcy ton stali, tj. 4 i pół raza więcej niż w 1913 roku; 166 milionów ton węgla, tj. 5 i pół raza więcej niż w 1913 roku; 31 milionów ton ropy naftowej, tj. 3 i pół raza więcej niż w 1913 roku; 38 milionów 300 tysięcy ton zboża towarowego, tj. o 17 milionów ton więcej niż w roku 1913; 2 miliony 700 tysięcy ton surowej bawełny, tj. 3 i pół raza więcej niż w 1913 roku.

„Taki niebywały wzrost produkcji — mówił towarzysz Stalin — nie może być uważany za naturalny i zwykły rozwój kraju od zacofania do postępu. Był to skok, za pomocą którego Ojczyzna nasza przekształciła się z kraju za-

cofanego w kraj przodujący, z rolniczego — w przemysłowy“<sup>1</sup>.

Jesienią 1939 roku z inicjatywy towarzysza Stalina zostali wyzwoleni spod jarzma polskich obszarników bracia nasi jednej z nami krwi — narody Zachodniej Ukrainy i Zachodniej Białorusi. Narody te weszły do jednej bratniej rodziny wolnych narodów ZSRR. W sierpniu 1940 roku w skład ZSRR wróciły radzieckie republiki nadbałtyckie — Litwa, Łotwa i Estonia.

20 grudnia 1939 roku na mocy dekretu Prezydium Rady Najwyższej ZSRR J. Stalinowi, w związku z 60-leciem urodzin nadano tytuł Bohatera Pracy Socjalistycznej za wyjątkowe zasługi w dziele organizowania partii bolszewickiej, stworzenia Państwa Radzieckiego, zbudowania społeczeństwa socjalistycznego w ZSRR i umocnienia przyjaźni pomiędzy narodami Związku Radzieckiego.

22 grudnia 1939 roku towarzysz Stalin został wybrany na honorowego członka Akademii Nauk ZSRR.

---

<sup>1</sup> *J. Stalin*. Przemówienie wygłoszone na przedwyborczym zebraniu wyborców stalinowskiego okręgu miasta Moskwy 9 lutego 1946 r.

15 — 20 lutego 1941 roku odbyła się XVIII Ogólnozwiązkowa Konferencja WKP(b). Konferencja rozpatrzyła kwestie dotyczące zadań organizacji partyjnych w dziedzinie przemysłu i transportu, wyników gospodarczych 1940 roku i planu rozwoju gospodarstwa narodowego ZSRR na 1941 rok, a także sprawy organizacyjne.

Idąc za wskazaniem towarzysza Stalina, konferencja odbyła się pod znakiem dalszego wzmocnienia siły obronnej Kraju Radzieckiego.

Z inicjatywy towarzysza Stalina, KC WKP(b) i Rząd Radziecki, na mocy uchwał XVIII zjazdu WKP(b), polecił Państwowemu Urzędowi Planowania ZSRR, by przystąpił do sporządzenia generalnego planu gospodarczego ZSRR na 15 lat. Plan ten był obliczony na to, by rozwiązać zadanie prześcignięcia najważniejszych krajów kapitalistycznych pod względem ekonomicznym, tj. pod względem wytwórczości na głowę ludności surowki żelaza, stali, paliwa, energii elektrycznej, maszyn i innych środków produkcji i artykułów spożycia.





J. W STALIN

*Fotografia*

6 maja 1941 roku J. Stalin, na mocy dekretu Prezydium Rady Najwyższej ZSRR, został mianowany Przewodniczącym Rady Komisarzy Ludowych ZSRR.

Kierowany przez wielkiego Stalina naród radziecki kroczył do nowych zwycięstw, naprzód, ku komunizmowi. Lecz w czerwcu 1941 roku pokojowa praca twórcza narodu radzieckiego została zakłócona przez wojnę, która wynikła wskutek napaści Niemiec na ZSRR.

\*

## XI

**H**ITLEROWSKIE imperialistyczne Niemcy 22 czerwca 1941 roku brutalnie pogwałcili pakt o nieagresji i dokonały niespodziewanej, podstępnej napaści na Związek Radziecki. Wojna była przełomem w rozwoju Kraju Radzieckiego. Okres pokojowego budownictwa zakończył się. Zaczął się okres wyzwolenczej Wojny Narodowej narodu radzieckiego przeciwko niemieckim zaborcom.

W celu szybkiego zmobilizowania wszystkich sił narodów ZSRR dla odparcia wroga Prezydium Rady Najwyższej ZSRR, Komitet Centralny WKP(b) i Rada Komisarzy Ludowych ZSRR powzięły dnia 30 czerwca 1941 roku uchwałę o stworzeniu Państwowego Komitetu Obrony, w którego rękach skupiała się pełnia władzy w państwie. Przewodniczącym Państwowego Komitetu Obrony został mianowany Józef Stalin.

Wódz i nauczyciel mas pracujących — towarzysz Stalin, stanął na czele sił zbrojnych ZSRR, na czele walki narodu radzieckiego przeciwko zaciętemu i podstępniemu wrogowi — niemieckiemu faszyzmowi.

Hitlerowskie Niemcy rozpoczęły swą grabieżczą, zaborczą wojnę przeciwko ZSRR w korzystnych dla siebie warunkach. Armia hitlerowska była już całkowicie zmobilizowana i posiadała doświadczenie w prowadzeniu wojny nabyte w Europie Zachodniej. 170 dywizji Niemców, uzbrojonych w tysiące czołgów i samolotów, ściągnięto na granice ZSRR i zniechęca rzucono przeciwko Krajowi Rad. Siły zbrojne pokojowo usposobionego Związku Radzieckiego okazały się w pierwszym okresie wojny w niekorzystnej sytuacji. Pod naporem przeważających liczebnie i technicznie sił wroga, który wykorzystał przewagę związaną z nieoczekiwaną napaścią, Armia Radziecka zmuszona została do cofania się w walce w głąb kraju.

Wojskom hitlerowskim udało się w ciągu pierwszych 10 dni wojny zagarnąć Litwę, znaczną część Łotwy, zachodnią część Białorusi, część Zachodniej Ukrainy. Nad Związkiem

Radzieckim zawisło poważne niebezpieczeństwo.

3 lipca 1941 roku towarzysz Stalin wygłosił przez radio wezwanie do narodu radzieckiego, do żołnierzy Armii Czerwonej i Floty Wojennej. W tym historycznym przemówieniu towarzysz Stalin dał głęboką analizę rozgrywających się wydarzeń i określił zadania armii i narodu w dziele obrony ojczyzny socjalistycznej.

Towarzysz Stalin obwieścił surową prawdę o sytuacji wojennej, która się wytworzyła, wezwał ludzi radzieckich, by uświadomili sobie całą powagę niebezpieczeństwa grożącego Ojczyźnie i by wyzbyli się nastrojów, które odpowiadały warunkom budownictwa pokojowego. Uprzedzał, że ludzi radzieckich nie powinno ogarniać uczucie błogiej beztroski, obojętności ani strachu w walce, że nie powinno być wśród nich miejsca dla utyskiwaczy, panikarzy i dezertarów.

Towarzysz Stalin odstłonił cel wojny, którą hitlerowskie Niemcy uknuły przeciwko Związkowi Radzieckiemu: „Wróg jest okrutny i bezwzględny. Stawia on sobie za cel zagarnięcie naszych ziem, zroszonych naszym potem, za-

garnięcie naszego zboża i naszej nafty — owoców naszej pracy. Stawia on sobie za cel przywrócenie władzy obszarników, przywrócenie caratu, unicestwienie narodowej kultury i narodowej państwowości Rosjan, Ukraińców, Białorusinów, Litwinów, Łotyszów, Estończyków, Uzbeków, Tatarów, Mołdawian, Gruzinów, Ormian, Azerbajdżan i innych wolnych narodów Związku Radzieckiego, zniemczenie ich, przekształcenie w niewolników książąt niemieckich i baronów. Tak więc, idzie o życie lub śmierć Państwa Radzieckiego, o życie lub śmierć narodów ZSRR, idzie o to, czy narody Związku Radzieckiego pozostaną wolne, czy też dostaną się do niewoli“<sup>1</sup>.

Określając cele wojny Związku Radzieckiego przeciwko faszystowskiemu Niemcom, towarzysz Stalin stwierdzał, że wojna ta jest wielką wojną całego narodu radzieckiego przeciwko niemieckim wojskom faszystowskim. Celem tej ogólnonarodowej wojny obronnej jest nie tylko usunięcie niebezpieczeństwa, które zawisło nad naszym krajem, ale i udzielenie po-

---

<sup>1</sup> *J. Stalin*. „O Wielkiej Wojnie Narodowej Związku Radzieckiego”, Warszawa 1949, str. 8 — 9.

mocy wszystkim narodom Europy jęczącym w jarzmie niemieckiego faszyzmu.

Towarzysz Stalin proroczo przepowiedział, że w tej wyzwolniczej wojnie ludzie radzieccy nie będą osamotnieni. „Nasza wojna o wolność naszej Ojczyzny zespoli się z walką narodów Europy i Ameryki o ich niezależność, o swobody demokratyczne. Będzie to jednolity front narodów, walczących o wolność, przeciwko ujarzmieniu i groźbie ujarzmienia przez faszystowskie armie Hitlera“<sup>1</sup>.

Życie potwierdziło te przewidywania towarzysza Stalina. 12 lipca 1941 roku Anglia zawarła z ZSRR „Porozumienie w sprawie wspólnych działań w wojnie przeciwko Niemcom“. Później (w czerwcu 1942 r.) Stany Zjednoczone Ameryki Północnej podpisały z ZSRR „Porozumienie w sprawie zasad, które winny być zastosowane dla wzajemnej pomocy w prowadzeniu wojny przeciwko agresji“. Powstała koalicja Anglii, Związku Radzieckiego i Stanów Zjednoczonych Ameryki, która postawiła sobie za cel rozgromienie koalicji włosko-niemieckiej.

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 11.

Towarzysz Stalin wezwał naród radziecki do przebudowy całej pracy na modłę wojenną, by wszystko podporządkować interesom frontu i zadaniom zmierzającym do zgotowania klęski wrogowi. Armia Czerwona i Flota oraz wszyscy obywatele radzieccy powinni bronić każdej piędzi ziemi radzieckiej, walczyć do ostatniej kropli krwi o każde miasto i wieś. Towarzysz Stalin wskazywał na konieczność zorganizowania wszechstronnej pomocy dla Armii Czerwonej, umocnienia jej zaplecza, zaopatrzenia armii w uzbrojenie, sprzęt wojenny i żywność.

Towarzysz Stalin polecił, by w wypadku przymusowego cofania się oddziałów Armii Czerwonej nie pozostawiać nieprzyjacielowi ani jednego parowozu, ani jednego wagonu, ani jednego kilograma zboża, ani jednego litra płynnego paliwa. Wezwał do organizowania partyzanckich oddziałów, do skoordynowania wojny partyzanckiej na tyłach wroga z działaniami bojowymi Armii Czerwonej.

„Wszystkie siły narodu — na rozgromienie wroga!



Naprzód do zwycięstwa! — wzywał towarzysz Stalin.

Na wezwanie partii wszystkie narody Związku Radzieckiego stanęły w obronie Ojczyzny.

Szybko i energicznie przeprowadzono przebudowę całego gospodarstwa narodowego, pracy wszystkich organizacji partyjnych, państwowych i społecznych na modłę wojenną, w celu zaspokajania potrzeb frontu. Front i zaplecze przekształciły się w jednolity, niepodzielny obóz bojowy. Cały naród radziecki bardziej niż kiedykolwiek zjednoczył się i zespolił wokół partii bolszewickiej i rządu.

W ciągu krótkiego czasu cały przemysł przestawiono na produkcję związaną z obroną kraju. Tysiące przedsiębiorstw przemysłowych ewakuowano z rejonów zagrożonych przez nieprzyjaciela do zaplecza i tam kontynuowały one pracę. We wschodnich rejonach kraju rozwijało się pomyślnie budownictwo nowych przedsiębiorstw przemysłowych związanych z obroną kraju. Do Armii Czerwonej przybywały świeże uzupełnienia. W miastach i obwodach pasa przyfrontowego formowało się pospolite ruszenie. Na terytoriach radzieckich

chwilowo zagarniętych przez wroga już od pierwszych dni wojny zaczęli działać mściciele narodu — odważni partyzanci radzieccy.

19 lipca 1941 roku Prezydium Rady Najwyższej ZSRR mianowało J. Stalina Komisarzem Ludowym Obrony ZSRR. Towarzysz Stalin dokonywa ogromnej pracy w celu wzmocnienia radzieckich sił zbrojnych. Pod jego kierownictwem Armia Radziecka stosowała taktykę aktywnej obrony, mającą na celu wyczerpanie nieprzyjaciela, jak największe zniszczenie jego żywej siły i techniki i przygotowanie warunków do przejścia do ofensywy.

Dowództwo hitlerowskie, licząc na błyskawiczne rozgromienie ZSRR, na szybkie zagarnięcie Moskwy i Leningradu, nie zwracając uwagi na olbrzymie straty armii niemieckiej w ludziach i technice, rzucało na front radziecko-niemiecki swe rezerwy. W październiku, kosztem kolosalnych ofiar, Niemcy zdołali przedrzeć się na terytorium obwodu moskiewskiego.

Była to najniebezpieczniejsza sytuacja w ciągu całej kampanii 1941 roku. Nad Moskwą zawisła śmiertelna groźba. 19 paździer-

nika 1941 roku opublikowane zostało podpisane przez towarzysza Stalina, jako Przewodniczącego Państwowego Komitetu Obrony, rozporządzenie o wprowadzeniu w Moskwie stanu oblężenia. Plan obrony stolicy i rozgromienia wojsk niemieckich pod Moskwą został opracowany i wspaniale zrealizowany przez towarzysza Stalina.

Wróg znajdował się na przedpolach Moskwy. Mimo to 6 listopada 1941 roku w Moskwie odbyło się tradycyjne uroczyste posiedzenie Moskiewskiej Rady Delegatów Ludu Pracującego wraz z partyjnymi i społecznymi organizacjami miasta Moskwy, poświęcone 24 rocznicy Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej. Referat wygłosił towarzysz Stalin.

W referacie swym towarzysz Stalin zreasumował wyniki czterech miesięcy wojny. Z surową szczerością wódz armii i narodu powiedział, że poważne niebezpieczeństwo, które zawisło nad krajem, nie zmniejszyło się, lecz jeszcze bardziej się zwiększyło. Jednocześnie z niezwykłą przenikliwością towarzysz Stalin przewidział, że rozgromienie imperialistów niemieckich i ich armii jest nieuniknione.

Plan niemieckich zaborców faszystowskich, by „skończyć“ ze Związkiem Radzieckim drogą „wojny błyskawicznej“ w ciągu półtora — dwóch miesięcy, załamał się całkowicie. Zawiodły rachuby niemieckich strategów faszystowskich na stworzenie powszechnej koalicji przeciwko ZSRR i na jego izolację, na nietrwałość ustroju radzieckiego, na nietrwałość zaplecza radzieckiego, na słabość Armii Czerwonej i Floty Czerwonej.

Tłumacząc przyczyny chwilowych niepowodzeń Armii Czerwonej towarzysz Stalin wskazał, że jedną z przyczyn tych niepowodzeń jest brak drugiego frontu w Europie. Drugą przyczyną jest niedostateczna ilość czołgów, a częściowo i samolotów w Armii Czerwonej, chociaż przewyższają one pod względem jakości niemieckie.

Towarzysz Stalin postawił zadanie, by przewagę liczebną Niemców w czołgach i samolotach sprowadzić do zera i w ten sposób zasadniczo polepszyć sytuację naszej armii.

Ta wskazówka wodza miała ogromne znaczenie dla wyniku wojny. Wykonując ją, przemysł radziecki z miesiąca na miesiąc powiększał produkcję samolotów, czołgów i środ-

ków walki z nimi, znosząc w toku wojny liczebną przewagę wroga pod względem techniki bojowej.

Towarzysz Stalin zdarł z hitlerowców maskę „nacjonal-socjalizmu“, zdemaskował ich przed całym światem jako partię najbardziej drapieżnych imperialistów, wrogów swobód demokratycznych, jako partię reakcji średnio-wiecznej i czarnosecińskich pogromów, jako partię morderców, którzy zatracili oblicze ludzkie i stoczyli się do poziomu dzikich zwierząt.

„I ci oto — mówił — ludzie bez sumienia i czci, ludzie o moralności zwierząt, mają chęć nawoływać do zniszczenia wielkiego narodu rosyjskiego, narodu Plechanowa i Lenina, Bielińskiego i Czernyszewskiego, Puszkina i Tołstoja, Glinki i Czajkowskiego, Gorkiego i Czechowa, Sjeczenowa i Pawłowa, Repina i Surikowa, Suworowa i Kutuzowa!...“<sup>1</sup>

Towarzysz Stalin wezwał cały naród radziecki do dalszych wysiłków w dziele wzmacniania armii i floty, do ofiarnej pracy dla udzielania pomocy frontowi i postawił zadanie wytępienia niemieckich zaborców faszy-

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 24.

stowskich. „Zaborcy niemieccy chcą wojny dla wyniszczenia narodów ZSRR. Cóż, jeżeli Niemcy chcą wojny niszczycielskiej, będą ją mieli“<sup>1</sup> — mówił towarzysz Stalin.

Słowa towarzysza Stalina „Sprawa nasza jest słuszna — zwycięstwo będzie nasze!“<sup>2</sup> były wyrazem myśli, dążeń i najgłębszego przekonania wszystkich ludzi radzieckich, że rozgromienie wroga jest nieuniknione.

7 listopada 1941 roku na Placu Czerwonym w Moskwie odbyła się defilada wojsk Czerwonej Armii. Z trybuny Mauzoleum Lenina towarzysz Stalin mówił o wielkiej misji wyzwoleniczej Armii Czerwonej i żegnał żołnierzy radzieckich, partyzantów i partyzantki słowami: „Niechaj przyświeca wam w tej wojnie obraz naszych wielkich, bohaterskich przodków — Aleksandra Newskiego, Dymitra Dońskiego, Kuźmy Minina, Dymitra Pożarskiego, Aleksandra Suworowa, Michała Kutuzowa! Niechaj powiewa nad wami zwycięski sztandar wielkiego Lenina!“<sup>3</sup>

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 24.

<sup>2</sup> Tamże, str. 30.

<sup>3</sup> Tamże, str. 33.

Armia Czerwona odpowiedziała na przemówienie swego wodza zwiększeniem wytrzymałości i odporności, wzmocnieniem uderzeń skierowanych na wroga.

Towarzysz Stalin osobiście kierował obroną Moskwy, bezpośrednio nadawał kierunek działaniom Armii Czerwonej, zagrzewał do walki żołnierzy i dowódców, śledził przebieg budowy umocnień na przedpolach stolicy radzieckiej.

6 grudnia 1941 roku, na rozkaz towarzysza Stalina, na wojska niemieckie nagle zwały się ciosy kilku armii radzieckich skupionych w rejonie Moskwy. Po uporczywych walkach Niemcy nie wytrzymali tego naporu i zaczęli bezładnie cofać się. Wojska radzieckie kontynuowały pościg za rozbitymi formacjami niemieckimi i w ciągu zimy posunęły się na zachód, gdzieś o przeszło 400 kilometrów. Plan hitlerowski otoczenia i zdobycia Moskwy zakończył się krachem.

Rozgromienie niemieckich wojsk faszystowskich pod Moskwą było decydującym wydarzeniem wojennym pierwszego roku wojny i pierwszą wielką klęską Niemców w drugiej wojnie światowej. Klęska ta na zawsze roz-

wiała stworzoną przez hitlerowców legendę, że armia niemiecka jest niezwyciężona.

Rozгромienie Niemców pod Moskwą wykazało wyższość planu strategicznego działań ofensywnych, opracowanego przez towarzysza Stalina, nad strategią Niemców.

W rozkazie nr 55 z dn. 23 lutego 1942 roku J. Stalin podkreślił, jako najważniejszy wynik ubiegłych ośmiu miesięcy wojny, utratę przez Niemców przewagi wojennej, jaką posiadali w wyniku podstępnej i niespodziewanej napaści na ZSRR.

„Czynnik nagłego zaskoczenia, stanowiący dotychczas atut niemieckich wojsk faszystowskich, całkowicie przestał już działać. Wskutek tego została zlikwidowana nierówność warunków prowadzenia wojny, która powstała wskutek niespodziewanej napaści faszystów niemieckich. Obecnie o losie wojny decyduwać będą nie takie uboczne czynniki, jak czynnik zaskoczenia, lecz czynniki stałe: trwałość zaplecza, moralny duch armii, ilość i jakość dywizji, uzbrojenie armii i organizacyjne zdolności dowództwa armii“<sup>1</sup>.

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 37.



Teza stalinowska o znaczeniu stałych czynników wojny jako czynników decydujących była dalszym twórczym rozwinięciem nauki marksistowsko-leninowskiej o wojnie, o bezpośrednim, organicznym związku między przebiegiem i wynikiem wojny a stopniem i charakterem ekonomicznego i politycznego rozwoju państwa i jego ideologią oraz stopniem przygotowania i dojrzałości jego kadr.

Teza stalinowska o znaczeniu stałych czynników wojny posiada ogromne znaczenie teoretyczne i praktyczne. Uwzględnienie i właściwe wykorzystanie tych czynników umożliwi w pracy wojskowej i organizacyjnej skupienie głównej uwagi na rozwiązaniu zadań zasadniczych, od których zależy los wojny.

Szczególne znaczenie przywiązuje towarzysz Stalin do opanowania sztuki wojennej przez dowódców i żołnierzy. W rozkazie z dnia 1 maja 1942 roku towarzysz Stalin zaznaczył, że Armia Czerwona posiada wszystko, co jest niezbędne do rozgromienia wroga i wypędzenia go z Kraju Radzieckiego. „Brak tylko jednego — umiejętności wykorzystania w całej pełni przeciwko wrogowi tego pierwszorzęd-



J. W. STALIN

*Portret wykonany przez B. Karłow*

nego sprzętu technicznego, jaki jej daje nasza Ojczyzna. Dlatego też zadanie Armii Czerwonej, jej żołnierzy, obsługi karabinów maszynowych i moździerzy, artylerzystów, czołgistów, lotników i kawalerzystów — polega na tym, aby uczyć się sztuki wojennej, uczyć się wytrwale, doskonale poznać swą broń, stać się mistrzami w swej dziedzinie i w ten sposób nauczyć się bić wroga niezawodnie. Tylko tak można nauczyć się sztuki zwyciężania wroga<sup>1</sup>.

Również i później, przez cały czas wojny, towarzysz Stalin wskazywał wciąż na konieczność doskonalenia wyszkolenia bojowego, pogłębiania wiedzy i umiejętności wykorzystania techniki wojennej i opanowania sztuki dowodzenia wojskiem, sztuki zwyciężania wroga według wszelkich zasad współczesnej wiedzy wojskowej. Idąc za tymi wskazaniem Armia Czerwona uporczywie i wytrwale opanowywała wiedzę wojenną i nauczyła się sztuki bicia wroga niezawodnie.

Latem 1942 roku, wykorzystując brak drugiego frontu w Europie, Niemcy przerzucili wszystkie swe rezerwy, w tej liczbie również

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 50.

wojska swych sprzymierzeńców, na front radziecko-niemiecki i zgromadzili na odcinku południowo-zachodnim wielkie ilości wojska.

Towarzysz Stalin we właściwym czasie odgadł, jaki jest plan dowództwa niemieckiego, które usiłowało sprawić wrażenie, jakoby głównym, nie zaś pomocniczym celem letniej ofensywy wojsk niemieckich było zajęcie naftowych rejonów Groznego i Baku. W rzeczywistości główny cel polegał na tym — mówił towarzysz Stalin — aby obejść Moskwę od wschodu, odciąć ją od zaplecza nadwołżańskiego i uralskiego, a następnie uderzyć na Moskwę i w ten sposób zakończyć wojnę w 1942 roku.

Na rozkaz Wodza Naczelnego, tow. Stalina, wojska radzieckie zagroziły wrogowi drogi na północ, na tyły Moskwy. W połowie lipca 1942 roku Niemcy rozpoczęli natarcie na Stalingrad licząc, że zdobędą miasto w marszu, że rozetną front radziecki i będą posuwać się nadal wzdłuż Wolgi na północ, obchodząc Moskwę. Towarzysz Stalin dał rozkaz bronięcia Stalingradu za wszelką cenę. 5 października 1942 roku wydał dowódcy frontu stalingradzkiego rozkaz: „Żądam, abyście

przedsięwzięli wszelkie środki dla obrony Stalingradu. Stalingrad nie powinien być oddany przeciwnikowi“<sup>1</sup>.

Rozpoczęła się największa w dziejach wojen bitwa o Stalingrad. Armia Czerwona bohatercko broniła słynnego miasta nad Wołgą, noszącego nazwisko Stalina. Bojowe tradycje epopei Carycyńca z 1918 roku odrodziły się w bitwach o Stalingrad. W wirze walk żołnierze, dowódcy i pracownicy polityczni frontu stalingradzkiego zwrócili się do towarzysza Stalina z listem. Każdy wyraz listu brzmiał jak przysięga. „Przysięgamy naszym bojowym sztandarom, przysięgamy całemu krajowi radzieckiemu, że nie zniesławimy chwały oręża rosyjskiego, że będziemy walczyć do ostatniej możliwości. Pod Waszym kierownictwem ojcowie nasi zwyciężyli w bitwie carycyńskiej, pod Waszym kierownictwem zwyciężymy również w wielkiej bitwie pod Stalingradem!“<sup>2</sup>

W czasie gdy wróg przedarł się do Stalingradu i na przedgórza Kaukazu, Kraj Radziecki obchodził 25 rocznicę Wielkiej Październi-

---

<sup>1</sup> „Prawda”, nr 28, 2 lutego 1944 r.

<sup>2</sup> „Prawda”, nr 310, 6 listopada 1942 r.

kowej Rewolucji Socjalistycznej. 6 listopada 1942 roku na uroczystym posiedzeniu Rady Moskiewskiej wygłosił referat Stalin.

Towarzysz Stalin szczegółowo scharakteryzował działalność radzieckich organów państwowych i partyjnych w ubiegłym roku w dziedzinie budownictwa pokojowego i organizowania mocnego zaplecza dla frontu oraz w dziedzinie prowadzenia operacji obronnych i ofensywnych Armii Czerwonej.

Charakteryzując pracę organizacyjną w zapleczu, towarzysz Stalin zaznaczył, że podczas wojny została dokonana bardzo trudna i skomplikowana praca organizacyjna, związana z przerzuceniem przemysłu wojennego i niewojennego do wschodnich rejonów kraju, z przebudową i zasadniczym udoskonaleniem pracy przedsiębiorstw zaopatrujących front. „Trzeba przyznać — mówił towarzysz Stalin — że kraj nasz nigdy jeszcze nie miał tak silnego i dobrze zorganizowanego zaplecza“<sup>1</sup>.

Tłumacząc fakt, że latem 1942 roku Niemcy osiągnęli poważne sukcesy taktyczne, to-

---

<sup>1</sup> *J. Stalin*. „O Wielkiej Wojnie Narodowej Związku Radzieckiego”, Warszawa 1949, str. 56.

warzysz Stalin zaznaczył, że brak drugiego frontu w Europie dał Niemcom możliwość stworzenia dużej przewagi sił na odcinku południowo-zachodnim.

Rozpatrując kwestię drugiego frontu w Europie w przekroju historycznym, towarzysz Stalin przytoczył następujące charakterystyczne cyfry: podczas pierwszej wojny światowej Niemcy, które walczyły na dwóch frontach, wystawiły przeciwko frontowi rosyjskiemu wszystkiego 127 dywizji wojsk niemieckich i sprzymierzonych z Niemcami. Podczas obecnej wojny Niemcy, walcząc na jednym froncie, rzuciły na front radziecko-niemiecki około 240 dywizji, tj. prawie dwa razy więcej niż podczas pierwszej wojny światowej.

Jedynie bohaterstwo Armii Radzieckiej i partyzantów, ofiarna praca patriotów radzieckich w zapleczu i prawidłowe kierownictwo Wodza Naczelnego, kierownika partii i Państwa Radzieckiego, towarzysza Stalina przezwyciężyły olbrzymie trudności związane z odparciem najazdu hord hitlerowskich. Towarzysz Stalin z ogromną dumą mówił o Kraju Radzieckim, o narodzie radzieckim i jego armii:

„Sądzę, że żaden inny kraj i żadna inna armia nie mogłaby wytrzymać podobnego naporu rozbestwionych band niemieckich zbirów faszystowskich i ich sprzymierzeńców. Jedyne nasz Kraj Radziecki i jedynie nasza Armia Czerwona zdolne są wytrzymać taki napór. I nie tylko wytrzymać, ale nawet przełamać go“<sup>1</sup>.

Towarzysz Stalin postawił przed Armią Czerwoną zadanie, by nie pozwoliła ona wrogowi posuwać się naprzód, by uporczywie i wytrwale przygotowywała się do uderzenia na niego.

Armia Czerwona i cały naród radziecki z ogromnym zapałem powitały wystąpienie swego wodza i dowódcy. Miliony robotników i kolchoźników zwiększyły jeszcze bardziej produkcję wojenną dla frontu i żywności dla armii. Z inicjatywy kolchoźników i kolchoźnic obwodu tambowskiego w kraju rozwinęła się masowa akcja mająca na celu zbiórkę środków na fundusz Armii Czerwonej.

Rozkaz Komisarza Ludowego Obrony J. Stalina z dnia 7 listopada 1942 roku przepełnił serca ludzi radzieckich niezachwianą

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 63 — 64.



pewnością zwycięstwa. „Wróg odczuł już raz siłę uderzeń Armii Czerwonej pod Rostowem, pod Moskwą, pod Tychwinem. Niedaleki jest dzień, gdy wróg zapozna się z siłą nowych uderzeń Armii Czerwonej. Zaświeci słońce i na naszej ulicy!“<sup>1</sup>

Wspaniałym potwierdzeniem tych słów towarzysza Stalina stało się rozgromienie Niemców pod Stalingradem.

Mądry dowódca, z którego imieniem na ustach radzieccy żołnierze ruszali do walki, przewidział rozwój wypadków, podporządkował bieg olbrzymiego boju swej żelaznej woli.

Na rozkaz Stalina z dnia 19 listopada 1942 roku wojska radzieckie przeszły do natarcia w rejonie Stalingradu. Uderzenie zostało wymierzone na skrzydła, a następnie na tyły wojsk niemieckich. Opracowany i zrealizowany pod kierownictwem towarzysza Stalina strategiczny plan uderzeń na skrzydła zapewnił Armii Czerwonej nowe wspaniałe zwycięstwo. W ciągu krótkiego czasu wojska radzieckie otoczyły w rejonie Stalingradu 300-tysięczną armię niemiecką, którą częściowo zniszczyły, a częściowo wzięły do niewoli.

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 74.

Było to największe zwycięstwo w dziejach wielkich wojen. Bitwa o Stalingrad to ukoronowanie sztuki wojennej; stanowiła ona nowy przykład doskonałości przodującej radzieckiej wiedzy wojskowej. Odniesione tutaj historyczne zwycięstwo — to olśniewający triumf stalinowskiej strategii i taktyki, triumf genialnego planu i mądrego przewidywania wielkiego dowódcy, który przenikliwie odgadł zamiary wroga i wykorzystał słabość jego awanturniczej strategii.

Według oceny Stalina, „Stalingrad był zmierzchem niemieckiej armii faszystowskiej. Jak wiadomo, po wielkiej bitwie stalingradzkiej Niemcy nie zdołali już przyjść do siebie“<sup>1</sup>.

Armia Czerwona podczas stalingradzkiej bitwy przejęła inicjatywę w swe ręce i kontynuowała potem operacje ofensywne. Rozpoczęło się masowe wypędzanie wroga z Kraju Radzieckiego.

W rozkazie z dnia 23 lutego 1943 roku towarzysz Stalin, charakteryzując sukcesy naszych wojsk i bohaterstwo ludzi radzieckich, zaznaczył: „Naród nasz na wieki zachowa pamięć o bohaterskiej obronie Sewastopola

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 107.

i Odessy, o zaciekłych walkach pod Moskwą i na przedgórzach Kaukazu, w rejonie Rżewa i pod Leningradem, o niebywalej w historii wojen bitwie pod murami Stalingradu. W tych wielkich bitwach nasi waleczni żołnierze, dowódcy i pracownicy polityczni okryli wieczną chwałą sztandary bojowe Armii Czerwonej i założyli trwałe fundamenty pod zwycięstwo nad niemieckimi armiami faszystowskimi“<sup>1</sup>.

Jednocześnie Wódz Naczelny ostrzegał żołnierzy i dowódców Armii Radzieckiej przed szkodliwą samoułudą z powodu sukcesów. Towarzysz Stalin wezwał, by pamiętano dobrze o przykazaniach wielkiego Lenina: „Po pierwsze — nie upajać się zwycięstwem i nie pyszczyć się nim; po drugie — ugruntować swe zwycięstwo; po trzecie — dobić przeciwnika“<sup>2</sup>.

W wyniku zimowej kampanii ofensywnej 1942 — 1943 roku wojska radzieckie nie tylko obróciły wniwecz sukcesy taktyczne osiągnięte przez wroga latem 1942 roku, ale zaczęły również wyzwalać rejony zagarnięte przez Niemców jeszcze na początku wojny.

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 82 — 83.

<sup>2</sup> Tamże, str. 87.

Państwo Radzieckie wysoko oceniło wybitne zasługi towarzysza Stalina — Naczelnego Wodza sił zbrojnych ZSRR. 6 marca 1943 roku Prezydium Rady Najwyższej ZSRR nadało Józefowi Stalinowi godność Marszałka Związku Radzieckiego.

Nie zważając na klęski i ogromne straty, Niemcy rozpoczęli latem 1943 roku nową ofensywę. Towarzysz Stalin w porę odgadł plany przeciwnika, który liczył, że za pomocą uderzenia z dwóch stron — z rejonu Orła i Biełgorodu — otoczy i zniszczy wojska radzieckie skoncentrowane wzdłuż łuku kurskiego, aby następnie rozpocząć ofensywę na Moskwę.

2 lipca towarzysz Stalin uprzedził dowództwo wojsk na odcinku Orłowsko-Kurskim o możliwości ofensywy Niemców w okresie od 3 do 6 lipca. I gdy 5 lipca niemieckie wojska faszystowskie przeszły wielkimi siłami do ataku na odcinku Orłowsko-Kurskim i Biełgorodzkiem — napotkały zacięty opór wojsk radzieckich. Plan ofensywy niemieckiej rozbił się — obrona radziecka okazała się silniejsza.

W wyniku słynnej bitwy kurskiej wojska radzieckie wyczerpały i wykrwawiły doboro-

we dywizje faszystowskie, przerwały front przeciwnika i same przeszły do natarcia.

24 lipca, w związku z ostatecznym zlikwidowaniem lipcowej ofensywy niemieckiej, Wódz Naczelny, Marszałek Związku Radzieckiego, J. Stalin, wydał rozkaz. W rozkazie była mowa o tym, że niemiecki plan letniej ofensywy zakończył się całkowitym krachem i „przez to samo obalona została legenda, że latem Niemcy zawsze osiągną sukcesy w ofensywie, a wojska radzieckie rzekomo muszą się cofać“<sup>1</sup>.

Ofensywa Armii Radzieckiej rozwijała się nadal pomyślnie. 5 sierpnia 1943 roku wojska radzieckie zawładnęły miastami Orel i Biełgorod. Wódz Naczelny, Marszałek Związku Radzieckiego, J. Stalin, w specjalnym rozkazie podkreślił to nowe doniosłe zwycięstwo wojsk radzieckich. W stolicy naszej Ojczyzny — w Moskwie, dano artyleryjską salwę honorową na cześć walecznych wojsk, które wyzwoliły Orel i Biełgorod. Od tego czasu salwy honorowe w Moskwie stały się u nas tradycją czasu wojny.

---

<sup>1</sup> „Prawda”, nr 185, 25 lipca 1943 r.

Rozгромienie Niemców pod Kurskiem miało decydujące znaczenie dla dalszego przebiegu wojny. „Jeżeli bitwa pod Stalingradem — mówi Stalin — zwiastowała zmierzch niemieckiej armii faszystowskiej, to bitwa pod Kurskiem postawiła ją w obliczu katastrofy”<sup>1</sup>.

Bitwa pod Kurskiem i zlikwidowanie niemieckiej pozycji wypadowej pod Orłem stanowiły początek nowej potężnej ofensywy Armii Czerwonej. Do listopada 1943 roku wojska nasze wyzwoliły prawie dwie trzecie ziemi radzieckiej, chwilowo zagarniętej przez wroga.

6 listopada 1943 roku Prezydium Rady Najwyższej ZSRR nagrodziło towarzysza Stalina za umiejętne kierownictwo operacjami Armii Czerwonej w Wojnie Narodowej przeciwko zaborcom niemieckim i odniesione zwycięstwa orderem Suworowa I stopnia.

Podczas ofensywy 1943 roku wielką pomoc okazali wojskom radzieckim partyzanci. Wezwania towarzysza Stalina, by „rozpalić w zapleczu wroga ogień ogólnonarodowego ruchu partyzanckiego, dezorganizować zaplecze wro-

---

<sup>1</sup> *J. Stalin*. „O Wielkiej Wojnie Narodowej Związku Radzieckiego”, Warszawa 1949, str. 107.

ga, tępić niemieckich łotrów faszystowskich“<sup>1</sup>, wywołały potężny ruch partyzancki. Partyzanci aktywnie działali na tyłach Niemców, niszczyli ich środki komunikacji, tępiли żołnierzy i oficerów faszystowskich. Stalin kierował ruchem partyzanckim; zwoływał w Moskwie narady dowódców oddziałów partyzanckich.

Wspaniały obraz historycznych zwycięstw odniesionych przez naród radziecki i jego armię nakreślił towarzysz Stalin w swym referacie na uroczystym posiedzeniu Rady Moskiewskiej w dniu 6 listopada 1943 roku.

Rok 1943 był „rokiem przełomowym Wojny Narodowej“<sup>2</sup> — mówił towarzysz Stalin.

„Wyniki i skutki zwycięstw Armii Czerwonej sięgnęły daleko poza granice frontu radziecko-niemieckiego, zmieniły cały dalszy przebieg wojny światowej i nabrały wielkiego znaczenia międzynarodowego“<sup>3</sup>.

Zwycięstwa wojsk radzieckich jeszcze bardziej wzmocniły stanowisko międzynarodowe ZSRR. Rok 1943 był rokiem przełomowym nie tylko w Wojnie Narodowej Związku Radziec-

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 74.

<sup>2</sup> Tamże, str. 104.

<sup>3</sup> Tamże, str. 114.

kiego, ale i w całej wojnie światowej. Ofensywa Armii Czerwonej w 1943 roku była poparta przez działania wojenne wojsk sojusznicznych w Afryce Północnej i we Włoszech, a także przez bombardowanie wojskowych ośrodków przemysłowych Niemiec przez lotnictwo sojusznicze. Główny sprzymierzeniec Niemiec — faszystowskie Włochy wkrótce poniosły klęskę wojenną i polityczną i we wrześniu 1943 roku musiały pójść na bezwarunkową kapitulację. Był to poważny cios dla koalicji hitlerowskiej.

W wyniku genialnej stalinowskiej polityki zagranicznej zakończyły się niepowodzeniem usiłowania wroga zmierzające do poróżnienia wielkich mocarstw, które połączyły się w celu rozgromienia hitlerowskich Niemiec. Na konferencji kierowników trzech mocarstw sojusznicznych, która odbyła się w listopadzie 1943 roku w Teheranie, gdzie towarzysz Stalin spotkał się z prezydentem Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej i premierem Wielkiej Brytanii, została uchwalona Deklaracja o wspólnych działaniach w wojnie przeciwko Niemcom i o powojennej współpracy trzech mocarstw.



Rok 1943 był rokiem przełomowym również i w pracy zaplecza radzieckiego. Stworzona dzięki wysiłkom naszego narodu sprawna i szybko rozwijająca się gospodarka wojenna zapewniła ilościową i jakościową przewagę techniki wojskowej Armii Radzieckiej nad niemiecką. Pod bezpośrednim kierownictwem towarzysza Stalina konstruktorzy radzieccy prowadzili owocną pracę nad udoskonaleniem broni i stworzeniem nowych rodzajów uzbrojenia.

W latach wojny Kraj Radziecki walczył i budował. Ani na jeden dzień nie ustawała praca przy budowie nowych przedsiębiorstw przemysłowych, kopalń, wielkich pieców, elektrowni. Uruchomiono nowe fabryki metalurgiczne w Czelabińsku, w Uzbekistanie, nowe wielkie piece w Tagile, Magnitogorsku itd. Nowa fabryka aluminium zaczęła pracować w Stalińsku. Uruchomiono elektrownie w Stalińsku, Czelabińsku i wiele innych.

Towarzysz Stalin pobudzał kolektywy fabryk do osiągnięcia jeszcze większego tempa w budownictwie i opanowania nowych obiektów przemysłowych. W grudniu 1943 roku towarzysz Stalin powinszował budowniczym

i metalurgom kombinatu Magnitogorskiego, którzy w niezwykle szybkim czasie, w ciężkich warunkach okresu wojennego, wybudowali jeden z największych pieców hutniczych. Również w tym czasie towarzysz Stalin podkreślił sukcesy pracowników Jenakijewskiej fabryki metalurgicznej. Winszując jenakijewcom, Józef Wissarionowicz wskazał, że praca ich jest świadectwem tego, iż „trudne zadanie odbudowy przemysłu i zlikwidowania następstw barbarzyńskiej gospodarki Niemców może być rozwiązane w szybkim czasie“<sup>1</sup>.

Towarzysz Stalin zwracał szczególną uwagę na pracę nad odbudową gospodarki narodowej w rejonach wyzwolonych przez Armię Radziecką. Z inicjatywy towarzysza Stalina Rada Komisarzy Ludowych ZSRR i KC WKP(b) w sierpniu 1943 roku powzięły uchwałę „O palących zadaniach w dziele odbudowy gospodarstwa w rejonach wyzwolonych spod niemieckiej okupacji“.

Naród radziecki bohatercko wspierał bojowe operacje swych sił zbrojnych. Ofiarną pracą ludzi radzieckich w zapleczu, zasługi klasy robotniczej, kolchozowego chłopstwa, inteli-

---

<sup>1</sup> „Prawda”, nr 321, 31 grudnia 1943 r.



Generalissimus Związku Radzieckiego J. W. Stalin w otoczeniu marszałków, generałów i admirałów —  
deputowanych Rady Najwyższej ZSRR

*Fotografia*

gencji radzieckiej w latach wojny towarzysz Stalin określił jako bezprzykładny czyn bohaterski dokonany w obronie Ojczyzny.

Podczas wojny narodowej coraz bardziej hartowała się przyjaźń narodów Związku Radzieckiego. Wszystkie narody Kraju Radzieckiego jak jeden mąż stanęły w obronie swej Ojczyzny.

W marcu 1944 roku Rada Najwyższa ZSRR z inicjatywy towarzysza Stalina powzięła uchwałę o przekształceniu Komisariatu Ludowego Obrony i Komisariatu Ludowego Spraw Zagranicznych z ogólnozwiązkowych w związkowo-republikańskie i o utworzeniu w republikach związkowych Komisariatów Ludowych Obrony i Spraw Zagranicznych.

Powzięcie tych uchwał stało się nowym krokiem w rozwiązaniu kwestii narodowej w ZSRR, dalszym etapem rozwoju leninowsko-stalinowskiej polityki narodowej, która zapewnia pomyślny rozwój państwowości narodowej wszystkich narodów Związku Radzieckiego.

Rok 1944 stał się rokiem decydujących zwycięstw Armii Radzieckiej. Wykonując genialny plan strategiczny towarzysza Stalina,

Armia Radziecka zadała wojskom niemieckim dziesięć następujących po sobie potężnych uderzeń. Szczegółową charakterystykę tych uderzeń dał towarzysz Stalin w swym referacie w związku z 27 rocznicą Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej. W wyniku tych uderzeń zostały całkowicie wyzwolone od niemieckich zaborców faszystowskich chwilowo okupowane przez nich rejony Związku Radzieckiego, wróg został wypędzony z granic ziemi radzieckiej. Działania wojenne Armii Radzieckiej przeniosły się na terytorium Niemiec i ich wspólników.

20 czerwca 1944 roku Przewodniczący Komitetu Wykonawczego Moskiewskiej Miejskiej Rady Delegatów Ludu Pracującego w imieniu Prezydium Rady Najwyższej ZSRR wręczył na Kremlu pierwszy medal „Za obronę Moskwy“ Przewodniczącemu Państwowego Komitetu Obrony, Wodzowi Naczelnemu, Marszałkowi Związku Radzieckiego, J. Stalinowi, nagrodzonemu za kierowanie bohaterką obroną Moskwy i zorganizowanie pogromu wojsk niemieckich pod Moskwą.

Za wyjątkowe zasługi w dziele zorganizowania i przeprowadzenia operacji ofensyw-

nych Armii Czerwonej, które doprowadziły do jednej z największych klęsk armii niemieckiej i do zasadniczej zmiany sytuacji na froncie walki z niemieckimi zaborcami faszystowskimi na korzyść Armii Czerwonej, Prezydium Rady Najwyższej ZSRR w dniu 29 lipca 1944 roku nagrodiło Józefa Stalina orderem „Zwycięstwa“.

Pomyślne zrealizowanie stalinowskiego planu strategicznego w 1944 roku dało poważne wyniki wojskowo-polityczne. Pod uderzeniami wojsk radzieckich złożyli broń byli sprzymierzeńcy hitlerowskich Niemiec: Rumunia, Finlandia i Bułgaria i rozpoczęły przeciwko Niemcom działania wojenne. Węgry znajdowały się w przededniu kapitulacji. W ten sposób izolacja Niemiec była w zasadzie dokonana. Sytuacja wojenna, która się wtedy wytworzyła, oznaczała, że Związek Radziecki potrafi bez pomocy sojuszników, o własnych siłach okupować całe Niemcy i wyzwolić Francję. Ta okoliczność zmusiła byłego premiera Anglii, Churchilla, który dotychczas sprzeciwiał się stworzeniu drugiego frontu w Europie, do rozpoczęcia inwazji na Europę Zachodnią. W czerwcu 1944 roku sojusznicy

dokonali pomyślnie wielkiego desantu w północnej Francji.

Hitlerowskie Niemcy, jak to właśnie przewidział towarzysz Stalin, okazały się ściśnięte w kleszczach dwóch frontów.

W referacie w związku z 27 rocznicą Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej, wygłoszonym w dniu 6 listopada 1944 roku, towarzysz Stalin wyraził przekonanie, że Armia Czerwona, która spełniła swój patriotyczny obowiązek w dziele wyzwolenia Ojczyzny od wroga, wypełni swą misję historyczną do końca, dobije bestię faszystowską w jej własnym legowisku i zatknie nad Berlinem sztandar Zwycięstwa.

Naród radziecki na froncie i w zapleczu powitał z wielkim entuzjazmem stalinowską ocenę przebytej przez kraj i armię drogi i stalinowskie słowa pożegnalne: na Berlin!

Rozpoczęła się decydująca ofensywa wojsk radzieckich na legowisko bestii faszystowskiej. Armia Radziecka w krótkim czasie wyzwoliła spod niemieckiego panowania stolicę Polski — Warszawę, posunęła się w głąb Prus Wschodnich. Ofensywa wojsk radzieckich rozwinęła się na całym froncie.

W początkach lutego 1945 roku na Krymie odbyła się konferencja kierowników trzech mocarstw sojuszniczych — ZSRR, Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej i Wielkiej Brytanii.

Na konferencji zostały powzięte bardzo ważne uchwały wojenne i polityczne w kwestiach związanych z rozgromieniem Niemiec oraz z sytuacją Niemiec po wojnie, jako też uchwały dotyczące zasadniczych problemów politycznych i ekonomicznych wyzwolonej Europy. Zostały uzgodnione i szczegółowo rozplanowane terminy, rozmiary i koordynacja nowych potężnych uderzeń armii sojuszniczych na Niemcy ze wschodu, zachodu, północy i południa. Na tejże konferencji zdecydowana została sprawa przystąpienia ZSRR do wojny przeciwko Japonii.

27 rocznicę istnienia Armii Czerwonej Kraj Radziecki obchodził w warunkach doniosłych historycznych zwycięstw. W ciągu 40 dni ofensywy w styczniu — lutym 1945 roku wojska radzieckie szybkimi i umiejętnymi działaniami odrzuciły wroga daleko na zachód, całkowicie wyzwoliły Polskę i znaczną część Czechosłowacji, zdobyły dużą część Prus



Wschodnich i Śląska niemieckiego. Pod naporem wojsk radzieckich wycofały się z wojny Węgry — ostatni sprzymierzeniec Niemiec w Europie.

Sukcesy zimowej ofensywy Armii Czerwonej zostały podkreślone przez towarzysza Stalina w jego rozkazie z dnia 23 lutego 1945 roku: „Całkowite zwycięstwo nad Niemcami jest już obecnie bliskie“<sup>1</sup> — mówił Stalin.

Towarzysz Stalin wskazał, że Armia Czerwona nauczyła się bić i unicestwiać wroga według wszelkich zasad współczesnej wiedzy wojskowej. „Generalowie i oficerowie Armii Czerwonej po mistrzowsku łączą skoncentrowane uderzenia potężnego sprzętu technicznego z umiejętnym i szybkim manewrem“<sup>2</sup>.

Wykonując stalinowski plan strategiczny Armia Czerwona opanowała najważniejsze pozycje wypadowe niemieckich wojsk faszystowskich na południu, zawaładnęła stolicą Austrii — Wiedniem, rozbiła odcięte grupy Niemców w Prusach Wschodnich, zagarnęła niesłychanie ważny dla życia Niemiec prze-

---

<sup>1</sup> *J. Stalin*. „O Wielkiej Wojnie Narodowej Związku Radzieckiego”, Warszawa 1949, str. 173.

<sup>2</sup> Tamże.

mysłowy rejon Śląska i stanęła na przedpolach Berlina. W ten sposób zostały stworzone warunki dla ostatniego decydującego szturmu na hitlerowskie Niemcy.

Wezwanie towarzysza Stalina: „Wzniesić nad Berlinem sztandar Zwycięstwa“<sup>1</sup> natchnęło ludzi radzieckich do nowych czynów bohaterskich na polu pracy i na polach bitew.

W przededniu szturmu na Berlin J. Stalin na podstawie upoważnienia Rządu Związku SRR podpisuje Układ o przyjaźni, pomocy wzajemnej i współpracy powojennej między ZSRR a Rzeczpospolitą Polską. W przemówieniu, wygłoszonym w dniu 21 kwietnia 1945 roku przy podpisaniu Układu, towarzysz Stalin powiedział:

„Narody miłujące wolność, a przede wszystkim narody słowiańskie, z niecierpliwością oczekują zawarcia tego Układu, widzą bowiem, że Układ ten oznacza wzmocnienie jednolitego frontu Narodów Zjednoczonych przeciwko wspólnemu wrogowi w Europie“<sup>2</sup>.

2 maja 1945 roku radio rozgłosiło po całym świecie słowa rozkazu Wodza Naczelnego

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 161.

<sup>2</sup> Tamże, str. 177.

do Wojsk Armii Czerwonej i Floty Wojennej: wojska radzieckie „zakończyły likwidację berlińskiego ugrupowania wojsk niemieckich i w dniu dzisiejszym, 2 maja, całkowicie za władnęły stolicą Niemiec, miastem Berlinem — ośrodkiem imperializmu niemieckiego i ogniskiem niemieckiej agresji“<sup>1</sup>. Armia Czerwona wykonała wezwanie stalinowskie: sztandar Zwycięstwa wznosił się nad Berlinem!

Los hitlerowskich Niemiec był przesądzony. 8 maja 1945 roku przedstawiciele niemieckiego dowództwa podpisali w Berlinie akt o bezwarunkowej kapitulacji niemieckich sił zbrojnych. Dla upamiętnienia zwycięskiego zakończenia Wielkiej Wojny Narodowej narodu radzieckiego, uwieńczonej całkowitą klęską hitlerowskich Niemiec, dzień 9 maja został ogłoszony jako dzień ogólnonarodowej uroczystości, jako święto Zwycięstwa.

W tym historycznym dniu Józef Stalin wygłosił przez radio wezwanie do narodu:

„Towarzysze! Rodacy i Rodaczki!

Nastąpił wielki dzień zwycięstwa nad Niemcami. Faszystowskie Niemcy, powalone

---

<sup>1</sup> „Prawda”, nr 106, 3 maja 1945 r.

na kolana przez Armię Czerwoną i wojska naszych sojuszników, przyznały, że są zwyciężone i ogłosiły bezwarunkową kapitulację...

...Mamy teraz wszelką podstawę, by stwierdzić, że nastąpił historyczny dzień ostatecznego rozgromienia Niemiec, dzień wielkiego zwycięstwa naszego narodu nad imperializmem niemieckim...

...Winszuję wam zwycięstwa, moi drodzy rodacy i rodaczki!“<sup>1</sup>

Naród radziecki święcił zwycięstwo. Wszystkie jego myśli, wszystkie uczucia ludzi radzieckich zwrócone były ku temu, który wiódł nasz kraj poprzez trudności i doświadczenia wojny, ocalił kraj od zguby, którego geniusz wskazał drogę do zwycięstwa, którego wola doprowadziła kraj do zwycięstwa — ku wielkiemu Stalinowi!

Za wielką zasługę tow. Stalina wobec Ojczyzny należy uznać fakt, że potrafił on podczas Wojny Narodowej dobrać, wychować i wysunąć na odpowiedzialne stanowiska nowe kierownicze kadry wojskowe, które niosły na swych barkach cały ciężar wojny

---

<sup>1</sup> *J. Stalin*. „O Wielkiej Wojnie Narodowej Związku Radzieckiego”, Warszawa. 1949, str. 189—190.

z Niemcami i ich sprzymierzeńcami. Są to: Bułganin, Wasilewski, Koniew, Goworow, Zukow, Watutin, Czerniachowski, Antonow, Sołołowski, Miereckow, Rokossowski, Malinowski, Woronow, Tołbuchin, Jakowlew, Malinin, Galicki, Trofimenko, Gorbatow, Sztemenko, Kurasow, Wierszynin, Gołowanow, Fedorenko, Rybałko, Bogdanow, Katukow, Leluszenko, i wiele innych.

24 maja Rząd Związku SRR urządził w Kremlu przyjęcie na cześć dowódców wojsk Armii Czerwonej — dowódców stalinowskiej szkoły.

Towarzysz Stalin wygłosił na przyjęciu przemówienie o zasługach narodu radzieckiego w Wojnie Narodowej, a przede wszystkim narodu rosyjskiego, jako narodu najbardziej wybitnego spośród narodów wchodzących w skład Związku Radzieckiego. Naród rosyjski, powiedział towarzysz Stalin, zaskarbił sobie podczas tej wojny powszechne uznanie jako siła kierująca Związku Radzieckiego wśród narodów naszego kraju. Towarzysz Stalin wznosił toast na cześć narodu rosyjskiego nie tylko dlatego, że jest narodem kierującym, lecz i dlatego, że odznacza się

jasnością umysłu, wytrwałością charakteru i cierpliwością. Bezgraniczne zaufanie narodu rosyjskiego do Rządu Radzieckiego, wiara w słuszność jego polityki, wszechstronne poparcie, jakiego udzielał naród rosyjski Rządowi Radzieckiemu i partii bolszewickiej, powiedział towarzysz Stalin, okazały się „tą decydującą siłą, która zapewniła historyczne zwycięstwo nad wrogiem ludzkości — nad faszyzmem“<sup>1</sup>.

Na rozkaz Wodza Naczelnego, towarzysza Stalina, w dniu 24 czerwca 1945 roku odbyła się na Placu Czerwonym w Moskwie defilada wojsk Armii Czynnej, Floty Wojennej i garnizonu moskiewskiego — Defilada Zwycięstwa. Tutaj, na Plac Czerwony, Armia Radziecka przyniosła sztandary rozbitych i zniszczonych przez nią niemieckich armii i dywizji faszystowskich. Sztandary te zostały rzucone do nóg zwycięskiego narodu radzieckiego u stóp Mauzoleum Lenina, na którego trybunie stał Wielki Wódz — Stalin.

Wyrażając wolę całego narodu radzieckiego, Prezydium Rady Najwyższej ZSRR w dniu 26 czerwca 1945 roku nagrodiło Marszałka

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 196.

Związku Radzieckiego Józefa Stalina za wyjątkowe zasługi w dziele zorganizowania wszystkich sił zbrojnych Związku Radzieckiego i umiejętne kierowanie nimi podczas Wielkiej Wojny Narodowej, zakończonej całkowitym zwycięstwem nad hitlerowskimi Niemcami, drugim orderem „Zwycięstwa“.

Za dowodzenie Armią Czerwoną w ciężkich chwilach obrony naszej Ojczyzny i jej stolicy, Moskwy, za wyjątkową odwagę i stanowczość wykazaną podczas kierowania walką z hitlerowskimi Niemcami, nadano Marszałkowi Związku Radzieckiego Józefowi Stalinowi miano Bohatera Związku Radzieckiego i wręczono order Lenina i medal „Złotej Gwiazdy“.

27 czerwca 1945 roku Wodzowi Naczelnemu wszystkich sił zbrojnych ZSRR Józefowi Stalinowi nadano najwyższy tytuł wojskowy — Generalissimusa Związku Radzieckiego.

16 lipca 1945 roku J. Stalin przybył do Berlina, gdzie odbywała się od 17 lipca do 2 sierpnia konferencja trzech mocarstw — ZSRR, Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej i Wielkiej Brytanii. Konferencja Berlińska powzięła ważne uchwały, zmierzające do umocnienia odniesionego zwycięstwa, a w tej

liczbie uchwały dotyczące Niemiec, Austrii i Polski.

Kraj Radziecki po zwycięskim zakończeniu wojny przeciw hitlerowskim Niemcom przystąpił do wytężonej pracy nad odbudową zniszczonej przez niemieckich najeźdźców gospodarki, do budowy nowych zakładów przemysłowych.

Kraj Radziecki nie mógł jednak uważać swego bezpieczeństwa za zapewnione, dopóki istniało jeszcze drugie ognisko wojny — imperialistyczna Japonia, która odrzuciła żądanie Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, Wielkiej Brytanii i Chin co do bezwarunkowej kapitulacji. Sojusznicy zwrócili się do Związku Radzieckiego z propozycją wzięcia udziału w wojnie przeciwko agresji japońskiej. Wierny swemu sojuszniczemu obowiązkowi, Rząd Radziecki zgodził się na propozycję sojuszników i ogłosił, że znajduje się z Japonią w stanie wojny.

Naród radziecki zaaprobował i poparł tę decyzję, jako jedyny słuszny krok zdolny do zagwarantowania naszemu krajowi bezpieczeństwa nie tylko na Zachodzie, ale i na Wschodzie, do przyspieszenia końca wojny



i sprzyjający jak najszybszemu przywróceniu powszechnego pokoju.

9 sierpnia 1945 roku z rana wojska radzieckie, okręty i oddziały Floty Oceanu Spokojnego rozpoczęły działania bojowe przeciwko wojskom japońskim na Dalekim Wschodzie.

Armia Kwantuńska Japończyków po rozpaczliwych, lecz bezskutecznych kontratakach zmuszona była przerwać opór, złożyła broń i poddała się wojskom radzieckim. Armia Radziecka wyzwoliła od Japończyków Mandżurię, Południowy Sachalin, Północną Koreę i Wyspy Kurylskie.

Przystąpienie Związku Radzieckiego do wojny przeciwko Japonii, gwałtowna ofensywa Armii Radzieckiej i rozbicie przez nią znacznej ilości wojsk japońskich zmusiły Japonię do kapitulacji. 2 września 1945 roku przedstawiciele japońskiego państwa i wojska podpisali w Tokio akt o bezwarunkowej kapitulacji.

W dniu zwycięstwa nad Japonią towarzysz Stalin przemówił przez radio. Wódz zakomunikował narodowi radzieckiemu radosną wieść:

„Odtąd możemy uważać, że naszemu krajowi ojczystemu nie grozi już niebezpieczeństwo najazdu niemieckiego na zachodzie i najazdu japońskiego na wschodzie. Nastąpił od dawna oczekiwany pokój dla narodów całego świata“<sup>1</sup>.

Zwyciężył radziecki ustrój społeczny, zwyciężył radziecki ustrój państwowy, zwyciężyły radzieckie siły zbrojne, zwyciężyła mądra polityka komunistycznej partii bolszewików.

Podczas Wojny Narodowej naród radziecki jeszcze głębiej ocenił wielkość swego wodza, nauczyciela, dowódcy, przyjaciela — Józefa Stalina, jego ofiarną służbę Ojczyźnie Radzieckiej, jego nieustanną troskę o wzrost i rozkwit mocarstwa socjalistycznego.

Stalin natchnął naród radziecki wołą odparcia wroga, doprowadził naród radziecki do zwycięstwa.

Kierując działaniami wojennymi radzieckich sił zbrojnych i organizacyjną pracą gospodarczą w zapleczu, towarzysz Stalin kontynuował w okresie wojny ogromną działalność teoretyczną, opracowywał i posuwał naprzód naukę marksistowsko-leninowską.

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 205.

W przemówieniach jego i rozkazach składających się na książkę „O Wielkiej Wojnie Narodowej Związku Radzieckiego“ została rozwinięta radziecka nauka wojskowa, teoria o radzieckim państwie socjalistycznym, o jego funkcjach i źródłach jego siły. Towarzysz Stalin uogólnił doświadczenia państwa radzieckiego w warunkach wojny i wskazał drogi dalszego umocnienia potęgi ekonomicznej i wojskowej mocarstwa radzieckiego.

W referacie o 26 rocznicy Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej towarzysz Stalin wykazał ogromne znaczenie partii bolszewików, ustroju radzieckiego, przyjaźni narodów Związku Radzieckiego i patriotyzmu ludzi radzieckich dla sprawy zwycięstwa nad zaborcami faszystowskimi.

„W dobie Wojny Narodowej partia nasza stała się duszą i organizatorem ogólnonarodowej walki przeciwko najeźdźcom faszystowskim. Organizacyjna praca partii zjednoczyła i skierowała ku wspólnemu celowi wszystkie wysiłki obywateli radzieckich i podporządkowała wszystkie nasze siły i środki sprawie rozgromienia wroga. W okresie wojny partia zespoliła się jeszcze bardziej z narodem, zwią-

zała się jeszcze ściślej z szerokimi masami ludu pracującego.

W tym tkwi źródło siły naszego państwa“<sup>1</sup>.

Źródłem siły Związku Radzieckiego jest radziecki ustrój socjalistyczny.

„Doświadczenie wojny uczy, że ustrój radziecki okazał się nie tylko najlepszą formą organizacji ekonomicznego i kulturalnego rozwoju kraju w okresie budownictwa pokojowego, ale i najlepszą formą mobilizacji wszystkich sił narodu dla odparcia wroga w okresie wojennym“<sup>2</sup>.

„Ustrój socjalistyczny, zrodzony przez Rewolucję Październikową, dał naszemu narodowi i naszej armii wielką i niezwyciężoną siłę“<sup>3</sup>.

Wojna była ciężką próbą dla wszystkich materialnych i duchowych sił Państwa Radzieckiego, sprawdzianem jego wytrwałości i żywotności. Radzieckie państwo socjalistyczne wytrzymało tę próbę z honorem i okazało się po wojnie jeszcze bardziej wzmocnione,

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 112.

<sup>2</sup> Tamże, str. 112 — 113.

<sup>3</sup> Tamże, str. 151.

silne i trwale, jak to właśnie przewidział towarzysz Stalin.

Towarzysz Stalin wyprowadził nowe wnioski i uogólnienia dotyczące znaczenia ekonomiki Państwa Radzieckiego. Doświadczenie wojny, mówił, wykazało, że „podstawa ekonomiczna Państwa Radzieckiego okazała się nieporównanie bardziej żywotna niż ekonomika państw wrogich”<sup>1</sup>.

Podczas gdy ekonomika państw nieprzyjacielskich w toku wojny upadała, Związek Radziecki potrafił nie tylko zaopatrywać front w dostateczną ilość uzbrojenia i amunicji, ale i gromadzić rezerwy. W ciągu ostatnich trzech lat wojny przemysł czołgowy wytwarzał co roku przeciętnie ponad 30 tysięcy czołgów, dział samochodowych i samochodów pancernych; przemysł lotniczy — około 40 tysięcy samolotów; przemysł artyleryjski — około 120 tysięcy dział wszelkich kalibrów, około 450 tysięcy ręcznych i ciężkich karabinów maszynowych, przeszło 3 miliony karabinów i około 2 milionów karabinów-automatów; przemysł moździerzowy — około 100 tysięcy moździerzy. Pod względem jakości uzbrojenie radziec-

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 151.

kie nie tylko nie ustępowało niemieckiemu, ale nawet przewyższało je.

Oceniając znaczenie walki ludzi radzieckich przeciwko niemieckim najeźdźcom faszystowskim, towarzysz Stalin wyprowadził bardzo ważny wniosek o wielkiej zasłudze historycznej narodu radzieckiego wobec historii ludzkości: „Naród radziecki swą ofiarną walką uratował cywilizację Europy od bandytów faszystowskich“<sup>1</sup>.

Towarzysz Stalin ocenił naród radziecki jako naród bohaterski, który potrafi czynić cuda i wychodzić zwycięsko z najcięższych prób.

Jednym z głównych źródeł siły Związku Radzieckiego, mówił towarzysz Stalin, jest przyjaźń narodów naszego kraju, która zniosła wszystkie trudności i udręki wojny i zahartowała się jeszcze bardziej podczas wspólnej walki wszystkich ludzi radzieckich przeciwko najeźdźcom faszystowskim. Wielka i niewzruszona przyjaźń narodów naszego kraju powstała na trwałej podstawie leninowsko-stalinowskiej polityki narodowej i stała się nie widzianym w historii ludzkości wzorem

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 155.

sprawiedliwego rozwiązania kwestii narodowej.

Hitlerowska ideologia bestialskiego nacjonalizmu i nienawiści rasowej została zwyciężona przez radziecką ideologię równouprawnienia wszystkich ras i narodów, przez ideologię przyjaźni narodów. Naród radziecki odniósł nie tylko zwycięstwo w wojnie i zwycięstwo ekonomiczne nad hitlerowskimi Niemcami, ale zadał im również klęskę moralno-polityczną.

Doniosłe znaczenie posiada rozwinięta przez towarzysza Stalina teza o patriotyzmie radzieckim, który stał się źródłem bohaterskich czynów ludzi radzieckich na polu pracy w zapleczu i bohaterskich czynów żołnierzy radzieckich na polu walki na froncie. „Sila patriotyzmu radzieckiego — mówi towarzysz Stalin — polega na tym, że podwaliną jego są nie przesady rasowe lub nacjonalistyczne, lecz głębokie oddanie i wierność narodu swej Ojczyźnie Radzieckiej, braterska przyjaźń mas pracujących wszystkich narodów naszego kraju. W patriotyzmie radzieckim łączą się harmonijnie narodowe tradycje ludów i wspólne

interesy życiowe mas pracujących Związku Radzieckiego... Jednocześnie narody ZSRR szanują prawa i niepodległość narodów krajów obcych i zawsze wykazywały gotowość współżycia w pokoju i przyjaźni z sąsiednimi państwami. W tym należy widzieć podwalinę rosnących i wzmacniających się więzi naszego państwa z miłującymi wolność narodami“<sup>1</sup>.

Towarzysz Stalin jeszcze bardziej udoskonalił radziecką wiedzę wojskową. Opracował on tezę o stale działających czynnikach, które mają decydujące znaczenie dla losów wojny, o aktywnej obronie i prawach kontrofensywy i ofensywy, o współdziałaniu poszczególnych rodzajów wojsk i techniki bojowej we współczesnych warunkach wojny, o roli wielkich mas czołgów i lotnictwa w wojnie współczesnej, o artylerii jako najpotężniejszym rodzaju broni. W różnych etapach wojny geniusz stalinowski znajdował prawidłowe rozwiązania, całkowicie uwzględniające osobliwości każdorazowej sytuacji.

Stalinowskie mistrzostwo wojenne ujawniło się zarówno w obronie jak i w ofensywie. We-

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 153 — 154.



dług wskazówek towarzysza Stalina aktywna obrona wojsk radzieckich wiązała się z przygotowaniem kontrofensywy. Ofensywa wiązała się z trwałą obroną. Towarzysz Stalin po mistrzowsku opracował i zastosował nową taktykę manewrowania, taktykę jednoczesnego przerwania frontu przeciwnika na kilku odcinkach, obliczoną na to, by nie pozwolić przeciwnikowi na zgromadzenie rezerw w taran szturmowy, taktykę przełamania frontu przeciwnika na kilku odcinkach w różnym czasie, gdy jedno przełamanie następuje po drugim, taktykę obliczoną na to, aby zmusić przeciwnika do utraty czasu i sił na przegrupowanie swych wojsk, taktykę przełamania skrzydeł przeciwnika, obejścia od tyłu, otoczenia i unicestwienia wielkich ugrupowań wojsk wroga. Towarzysz Stalin z genialną przenikliwością odgadywał plany wroga i obracał je wniwecz. Bitwy, w których wojskami radzieckimi kierował towarzysz Stalin, stanowią najwybitniejsze wzory wojennej sztuki operacyjnej.

Wszystkie operacje bojowe, przeprowadzone przez Armię Radziecką pod wodzą Gene-

ralissimusa Stalina, cechuje twórcza oryginalność i swoistość pomysłów.

Towarzysz Stalin stworzył wzory naukowego rozwiązywania zagadnień stosunków międzynarodowych i polityki zagranicznej ZSRR w warunkach wojennych i powojennych. Rozwinął on konkretny, praktyczny program działań i polityki w dziedzinie organizacji i odbudowy życia państwowego, ekonomicznego i kulturalnego narodów europejskich po zwycięstwie nad faszystowskimi Niemcami.

Jeszcze w wirze wojny — w roku 1942 — towarzysz Stalin sformułował najważniejsze zasady programu działań koalicji antyhitlerowskiej: zniesienie dyskryminacji rasowej; równouprawnienie narodów i nienaruszalność ich terytoriów; wyzwolenie narodów ujarzmionych i przywrócenie im praw suwerennych; prawo każdego narodu do urządzania życia według swego życzenia; przywrócenie swobód demokratycznych.

W referacie o 27 rocznicy Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej towarzysz Stalin mówił: „Wygrać wojnę z Niemcami — znaczy to spełnić wielką misję dziejową. Ale

wygranie wojny nie oznacza jeszcze zagwarantowania narodom trwałego pokoju i niezawodnego bezpieczeństwa w przyszłości. Zadanie polega nie tylko na tym, by wygrać wojnę, ale i na tym, by uniemożliwić nową agresję i nową wojnę, jeżeli nie na zawsze, to chociażby na dłuższy okres czasu“<sup>1</sup>.

Mówiąc o konieczności zapewnienia bezpieczeństwa w całym świecie i o stworzeniu międzynarodowej organizacji, towarzysz Stalin uprzedził, że środki podejmowane w tym względzie przez narody zjednoczone „okażą się skuteczne, jeżeli wielkie mocarstwa, na których barkach spoczywał główny ciężar wojny z Niemcami hitlerowskimi, będą i w przyszłości współpracowały jednomyślnie i zgodnie. Nie będą one skuteczne, jeżeli ten niezbędny warunek zostanie naruszony“<sup>2</sup>.

Wspaniały obraz historycznych zwycięstw odniesionych przez Związek Radziecki w Wojnie Narodowej i olbrzymi program dalszego rozwoju sił społeczeństwa socjalistycznego nakreślił towarzysz Stalin w swym przemó-

---

<sup>1</sup> Tamże, str. 158.

<sup>2</sup> Tamże, str. 160.

wieniu na zebraniu przedwyborczym stalinowskiego okręgu wyborczego miasta Moskwy w dniu 9 lutego 1946 roku. Mówił tam o nowym, czwartym pięcioletnim planie rozwoju gospodarki narodowej, którego zasadnicze zadania polegają na tym, aby odbudować i przekroczyć przedwojenny poziom przemysłu i rolnictwa.

Towarzysz Stalin mówił o planach na przyszłość, o nowym potężnym rozwoju gospodarki narodowej Kraju Radzieckiego i jego nauki, o stworzeniu warunków, które zabezpieczą naszą Ojczyznę przed wszelkimi niespodziankami, jeszcze bardziej zwiększą jej ekonomiczną i wojskową potęgę, zapewnią dalszy rozwój kultury i wzrost dobrobytu narodu.

W lutym 1946 roku naród radziecki na podstawie Konstytucji Stalinowskiej dokonał nowych wyborów do Rady Najwyższej ZSRR. Wybory stały się wymownym i najbardziej przekonującym świadectwem wierności narodu radzieckiego wobec partii bolszewików, Rządu Radzieckiego i ukochanego Stalina. Na kandydatów bloku komunistów

i bezpartyjnych do Rady Związku głosowało 99,18%, do Rady Narodowości — 99,16%.

\*

Życie i działalność towarzysza Stalina są nierozłącznie związane z działalnością W. Lenina, jego nauczyciela i wychowawcy, z historią naszej bohaterskiej partii bolszewickiej, z historią wielkiego narodu radzieckiego.

Życie i działalność towarzysza Stalina związane są również z międzynarodowym ruchem robotniczym i walką narodowo-wyzwoleńczą narodów kolonialnych przeciwko uciskowi imperialistycznemu. Pod kierownictwem wielkich wodzów Lenina i Stalina rosła i rozwijała się Międzynarodówka Komunistyczna. Tak jak dzieje I Międzynarodówki związane są nierozłącznie z nazwiskami Marksa i Engelsa, tak dzieje III, Komunistycznej Międzynarodówki związane są z nazwiskami Lenina i Stalina. Międzynarodówka Komunistyczna odegrała poważną rolę w dziele zespolenia awangardy przodujących robotników w prawdziwie robotnicze partie. Spełniwszy swą misję historyczną, Międzynarodówka Ko-

munistyczna w okresie drugiej wojny światowej przestała istnieć. W maju 1943 roku Prezydium Komitetu Wykonawczego Międzynarodówki Komunistycznej złożyło wniosek o rozwiązanie Międzynarodówki Komunistycznej jako ośrodka kierującego międzynarodowym ruchem robotniczym. Sekcje Międzynarodówki Komunistycznej zatwierdziły ten wniosek.

Miliony robotników wszystkich krajów widzą w Stalinie swego nauczyciela. Klasyczne prace Stalina były i są nauką dla nich, jak należy pomyślnie walczyć z wrogiem klasowym, jak należy przygotowywać warunki ostatecznego zwycięstwa proletariatu. Wpływ Stalina to wpływ wielkiej, sławnej partii bolszewickiej, która dla robotników krajów kapitalistycznych jest godnym naśladowania wzorem partii klasy robotniczej. Pod wodzą tej partii nie tylko został obalony kapitalizm i ustanowiona Władza Radziecka — władza ludu pracującego, ale został również zbudowany socjalizm w ZSRR.

Robotnicy wszystkich krajów wiedzą, że każde słowo wypowiedziane przez Stalina — to słowo narodu radzieckiego, że po każdym

jego słowie następuje czyn. Masy pracujące całego świata na doświadczeniach zwycięskiej rewolucji socjalistycznej, na doświadczeniach budowy socjalizmu w ZSRR i na doświadczeniach zwycięstwa narodu radzieckiego w Wojnie Narodowej przekonały się o głębokiej prawdzie życiowej dzieła Lenina — Stalina. Obecnie wszystkie miłujące wolność narody widzą w Stalinie wiernego i wytrwałego obrońcę pokoju, bezpieczeństwa i swobód demokratycznych.

Józef Stalin — to genialny wódz i nauczyciel partii, wielki strateg rewolucji socjalistycznej, kierownik Państwa Radzieckiego i dowódca. Nieprzejednany stosunek do wrogów socjalizmu, niezachwiana wierność zasadom, zespolenie w swej działalności jasnej perspektywy rewolucyjnej i jasności celu z wyjątkową stanowczością i uporczywością w osiągnięciu celu, mądre i odpowiadające konkretnym okolicznościom kierownictwo, nierozwalny związek z masami — oto cechy charakterystyczne stalinowskiego stylu pracy. Po Leninie ani jednemu wodzowi na świecie nie wypadło jeszcze kierować takimi olbrzymimi, milionowymi masami robotników i chło-

pów, jak Józefowi Stalinowi. Józef Stalin, jak nikt inny, umie uogólniać rewolucyjne, twórcze doświadczenie mas, podchwytować i rozwijać ich inicjatywę, uczyć się od mas i uczyć masy, prowadzić je naprzód ku zwycięstwu.

Cała działalność Stalina jest dla nas wzorem połączenia olbrzymiej siły teoretycznej z wyjątkowym pod względem swego zasięgu i rozmachu praktycznym doświadczeniem walki rewolucyjnej.

Stalin — wraz ze swymi najbliższymi współbojownikami, wypróbowanymi leninowcami, na czele wielkiej partii bolszewików kieruje wielonarodowym socjalistycznym państwem robotników i chłopów, jakiego nie znano dotychczas w historii. We wszystkich dziedzinach budownictwa socjalistycznego wskazówki jego są wytyczną działania. Praca towarzysza Stalina jest niezwykle wielostronna; energia jego — zaiste zdumiewająca. Zakres zagadnień interesujących Stalina jest niezmiernie rozległy: najbardziej skomplikowane zagadnienia teorii marksizmu-leninizmu — i podręczniki szkolne dla dzieci; zagadnienia polityki zagranicznej Związku Radzieckiego —



i codzienna troska o dobry stan urzędzeń miejskich stolicy proletariackiej; stworzenie Wielkiej Północnej Drogi Morskiej — i osuszenie bagien Kolchidy; zagadnienia rozwoju literatury i sztuki radzieckiej — i redagowanie statutu życia kołchozowego i wreszcie rozwiązywanie najbardziej skomplikowanych zagadnień teorii i praktyki sztuki wojennej.

Wszyscy znają niezwykłą, miążdzącą siłę stalinowskiej logiki, kryształową jasność jego umysłu, żelazną wolę, wierność dla partii, gorącą wiarę w ludzi, miłość do ludu. Powszechnie znana jest jego skromność, prostota, uważne i serdeczne podejście do ludzi i bezwzględność wobec wrogów ludu. Powszechnie wiadomo, jak nie znosi krzykliwości, frazesowiczów i gadułów, utyskiwaczy i panikarzy. Mądrze i rozważnie postępuje Stalin przy rozwiązywaniu skomplikowanych kwestii politycznych, gdzie wymagane jest wszechstronne uwzględnienie wszystkich plusów i minusów. A równocześnie jest Stalin największym mistrzem śmiałych decyzji rewolucyjnych i radykalnych zwrotów.

Stalin — to godny kontynuator dzieła Lenina lub, jak mówią w naszej partii, Stalin to Lenin dnia dzisiejszego.

Odpowiadając organizacjom i towarzyszom, którzy w 1929 roku składali mu życzenia z okazji 50-lecia urodzin, Stalin pisał: „Wasze pozdrowienia i powinszowania uważam za hołd złożony wielkiej partii klasy robotniczej, która mię zrodziła i wychowała na swój obraz i podobieństwo...

Możecie nie wątpić, towarzysze, że gotów jestem i nadal oddać sprawie klasy robotniczej, sprawie rewolucji proletariackiej i komunizmu światowego wszystkie swe siły, wszystkie swe zdolności i jeśli trzeba będzie, całą swą krew, kroplę po kropli“<sup>1</sup>.

W Stalynie narody ZSRR widzą uosobienie swego bohaterstwa, swej miłości Ojczyzny, swego patriotyzmu. „Za Stalina! Za Ojczyznę!“ — z takim hasłem żołnierze sławnej Armii Radzieckiej rozgromili swego najgorszego, podstępного wroga — faszystowskie Niemcy i wzniesli nad Berlinem sztandar Zwycięstwa.

---

<sup>1</sup> *J. Stalin. Dzieła, wyd. ros., t. 12, str. 140.*

„Za Stalina! Za Ojczyznę!“ — z takim hasłem żołnierze Armii Radzieckiej i Floty Wojennej rozgromili imperialistyczną Japonię i zapewnili bezpieczeństwo granic Państwa Radzieckiego na Dalekim Wschodzie.

Z myślą o Stalinie klasa robotnicza Związku Radzieckiego dokonała bezprzykładnych czynów na polu pracy podczas Wielkiej Wojny Narodowej, zaopatrując Armię Czerwoną w pierwszorzędną sprzęt bojowy i amunicję.

Z myślą o Stalinie kołchozowe chłopstwo ofiarnie pracowało na roli, zaopatrując Armię Czerwoną i miasta w żywność, a przemysł w surowce.

Z myślą o Stalinie inteligencja radziecka ofiarnie pracowała dla dzieła obrony kraju, doskonaliła uzbrojenie Armii Czerwonej, technikę i organizację wytwórczości, posuwała naprzód naukę i kulturę radziecką.

Z myślą o Stalinie cały naród radziecki pomyslnie goi rany zadane przez wojnę i walczy o nowy potężny rozwój gospodarki narodowej i kultury radzieckiej.

Stalin — to symbol męstwa, symbol sławy narodu radzieckiego, wezwanie do nowych

bohaterskich czynów dla dobra naszej wielkiej Ojczyzny.

Nazwisko Stalina wryło się głęboko w serca chłopców i dziewcząt kraju socjalizmu, pionierów i pionierek. Ich najgorętszym marzeniem jest — być takimi jak Lenin, jak Stalin, być działaczami politycznymi typu leninowsko-stalinowskiego. Na wezwanie partii, towarzysza Stalina — młodzież radziecka budowała olbrzymy przemysłu socjalistycznego, zakładała miasta w tajdze, budowała i buduje wspaniałe okręty, zdobywa Arktykę, opanowuje nową technikę w przemyśle i rolnictwie, wzmacnia zdolność obronną naszej Ojczyzny, pracuje twórczo na polu nauki i sztuki, była wzorem bohaterstwa i męstwa na polach bitew Wojny Narodowej i wzorem ofiarnej pracy w zapleczu dla sprawy zwycięstwa Armii Radzieckiej. Wychowany przez Lenina i Stalina Komunistyczny Związek Młodzieży jest wiernym pomocnikiem partii bolszewickiej, wiernym następcą starszego pokolenia bojowników o komunizm.

Narody Związku Radzieckiego tworzą w wielu językach pieśni o Stalinie. Pieśni te

odzwierciedlają wielką miłość i bezgraniczne oddanie narodów Związku Radzieckiego dla swego wielkiego wodza, nauczyciela, przyjaciela i dowódcy.

Imię Stalina w twórczości ludowej łączy się w jedną całość z imieniem Lenina. „Kroczy-  
my ze Stalinem jak z Leninem, rozmawiamy  
ze Stalinem jak z Leninem, wie on o wszyst-  
kich naszych myślach i troskach, całe życie  
o nas się troszczy“ — mówi jedna z przepięk-  
nych rosyjskich opowieści ludowych.

Stalin — to symbol moralnej i politycznej  
jedności społeczeństwa radzieckiego.

Cała postępową ludzkość, wszystkie miłu-  
jące wolność demokratyczne narody łączą  
z nazwiskiem Stalina swe nadzieje na długo-  
trwały pokój i bezpieczeństwo.

„To nasze szczęście, że w trudnych chwi-  
lach wojny Armię Czerwoną i naród radziecki  
prowadził mądry i doświadczony wódz Zwią-  
zku Radzieckiego — Wielki Stalin. Z imieniem  
Generalissimusa Stalina przejdą do historii  
naszego kraju i do historii całego świata sław-  
ne zwycięstwa naszej armii. Pod wodzą

Stalina, wielkiego wodza i organizatora, przystąpiliśmy obecnie do budownictwa pokojowego, aby osiągnąć prawdziwy rozkwit sił społeczeństwa socjalistycznego i spełnić najszczytniejsze nadzieje naszych przyjaciół w całym świecie“<sup>1</sup>.



---

<sup>1</sup> W. Mołotow. „28 rocznica Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej”, wyd. ros., 1945 r., str. 18—19.